

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัย เรื่อง "สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" สรุปผลได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์ และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาแนวคิด และข้อเสนอแนะของครู นักเรียนในการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์ และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเอกสาร

ผู้วิจัยศึกษาสภาพการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยวิธีการค้นคว้าเอกสารประเภทต่าง ๆ และสัมภาษณ์บุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย

ผู้วิจัยนำผลการวิจัยเอกสารและผลการสัมภาษณ์ไปประกอบการอภิปรายผล ในเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย

2. การวิจัยเชิงสำรวจ

การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร ผู้วิจัยได้เลือกครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2528 ในกรุงเทพมหานคร โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น (Multi-Stage Random Sampling) เพื่อสุ่มหาตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้สุ่มตัวอย่างครู 361 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างนักเรียนตามรายชื่อโรงเรียนที่มีครูเป็นกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนละ 40 คน จำนวน 6 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างนักเรียน 240 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมด 601 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท คือ

ก. แบบสอบถาม ความคิดเห็นของครูและนักเรียนในเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาและเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องในส่วนต่าง ๆ และก่อนนำไปใช้ ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 60 คน เพื่อหาข้อบกพร่องและแก้ไข

ข. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นโดยการศึกษาจากเอกสารและเปรียบเทียบกับเค้าโครง (Outline) ของการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้แล้วรวบรวมหัวข้อของข้อมูลมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบแก้ไข

ข้อบกพร่องกับแบบสอบถาม ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นข้อความในเทปบันทึกเสียงความยาว คิดเป็น 5 ชั่วโมง และได้แบบสอบถามคืน 540 ฉบับ โดยเป็นแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากครู 300 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.10 และแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากนักเรียน 240 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ใช้ค่าสถิติ 3 ชนิดคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร และผลการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำไปประกอบการอภิปรายผล การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ทำในรูปของตารางและความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยเป็น 2 ประเด็น คือ ผลการวิจัยเอกสารและผลการวิจัยเชิงสำรวจ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัยเอกสาร

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเอกสารสรุปได้ดังนี้

1. เนื้อหาวิชาของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 ของกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ส่งเสริมการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมทุกค่านที่ศึกษา
2. เนื้อหาวิชาของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของทุกกลุ่มวิชาที่ศึกษาคือ กลุ่มภาษา(วิชาภาษาไทย) กลุ่มสังคมศึกษา กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ และกลุ่มการงานอาชีพ ส่งเสริมวัฒนธรรมค่านค่านิยม 5 ค่าน คือ ค่านิยมการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ ค่านิยมการประหยัดและออม ค่านิยมการมีระเบียบ และเคารพกฎหมาย ค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และค่านิยมการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

3. อัตราเวลาเรียนที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา เนื้อหาวิชาของกลุ่มวิชา สังคมศึกษาที่ส่งเสริมการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย โดยกำหนดอัตราเวลาเรียน ให้มากที่สุด คือ 5 คาบ ต่อสัปดาห์

4. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดเกณฑ์การ วัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออนุรักษ์ และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย กล่าวคือ กำหนดให้คิดคะแนนระหว่างภาคเรียน โดยคิดจาก ผลสอบระหว่างเรียน ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ งานที่มอบหมาย วิธีการทำงาน และ พัฒนาการในด้านเจตคติ ความสนใจ และบุคลิกภาพอื่น และใช้แบบทดสอบให้สอดคล้อง กับพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด นอกจากนี้กำหนดเกณฑ์ผู้ที่จะจบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น จะต้องได้หน่วยการเรียนไม่ต่ำกว่า 85 หน่วยการเรียน โดยต้องได้หน่วยการเรียนของ วิชาบังคับ ภาษาไทย และสังคมศึกษาครบ

5. วัฒนธรรมค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและรับผิดชอบ ได้รับการส่งเสริมมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ค่านิยมการมีระเบียบวินัย และเคารพ กฎหมาย

2. สรุปผลการวิจัยเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ดังต่อไปนี้

2.1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.1.1 สถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม

จำนวนครูผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหญิงมากกว่าชาย คือ เป็น หญิงจำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 65.3 เป็นชาย 104 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 - 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาคือร้อยละ 27.0 มีอายุระหว่าง 26 - 30 ปี ประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่ร้อยละ 43.0 มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 5 - 9 ปี รองลงมาร้อยละ 22.3 มีประสบการณ์ในการทำงาน 20 ปีขึ้นไป วุฒิการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่ร้อยละ 89.0 มีวุฒิปริญญาตรี รองลงมาร้อยละ 53 มีวุฒิป.กศ.สูง หรือเทียบเท่า กลุ่มวิชาที่สอนส่วนใหญ่ร้อยละ 32.6 สอนวิชาสังคมศึกษา รองลงมาร้อยละ 29.6 สอนกลุ่มวิชาภาษา(ภาษาไทย) งานพิเศษที่น่านอกเหนือจากงานสอน ส่วนใหญ่ร้อยละ 47.6 มีงานพิเศษ คือ งานฝ่ายกิจกรรม

นักเรียน รองลงมาร้อยละ 17.6 มีงานพิเศษ คือ งานฝ่ายวิชาการ การอบรมความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยในค่านประเพณี ภาษาไทย และค่านิยมพื้นฐาน ส่วนใหญ่ร้อยละ 69.3 ไม่เคยอบรมและครูร้อยละ 30.6 เคยได้รับการอบรม ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ครูเคยได้รับการอบรม ส่วนใหญ่ร้อยละ 33.6 ได้รับการอบรม เรื่อง วัฒนธรรมในค่านค่านิยมพื้นฐาน รองลงมาร้อยละ 32.6 ได้รับการอบรมเรื่องวัฒนธรรมในค่านประเพณี ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ร้อยละ 94.0 มีความคิดเห็นว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงตามสิ่งแวดล้อม บุคคลในสังคมอาจยอมรับวัฒนธรรมใหม่ได้โดยเลือกเฉพาะสิ่งที่เหมาะสมมาปรับปรุงวัฒนธรรมของตน รองลงมาร้อยละ 5.0 มีความคิดเห็นว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งคงที่ไม่มีมีการเปลี่ยนแปลง วิธีอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมที่เหมาะสม ส่วนใหญ่ร้อยละ 93.0 มีความคิดเห็นว่า วิธีการที่เหมาะสมคือ การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น ปรับปรุงและนำวัฒนธรรมไปใช้ให้เหมาะสมกับสังคม รองลงมาร้อยละ 5.0 มีความคิดเห็นว่าวิธีการที่เหมาะสมคือ การยึดถือปฏิบัติวัฒนธรรมไทยอย่างเคร่งครัด

2.1.2 สถานภาพของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม

จำนวนนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชายมากกว่าหญิง คือ เป็นชาย 132 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 เป็นหญิง 108 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 อายุของนักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 91.6 มีอายุระหว่าง 13 - 15 ปี รองลงมาร้อยละ 6.6 มีอายุ 16 ปีขึ้นไป ศาสนาที่นับถือส่วนใหญ่ร้อยละ 98.3 นับถือศาสนาพุทธ รองลงมา ร้อยละ 6.80 นับถือศาสนาคริสต์และอิสลาม การเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนหรือชุมชน จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ร้อยละ 52.9 เคยเข้าร่วมกิจกรรม 47.0 ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม เหตุผลที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ร้อยละ 12.5 ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเพราะไม่มีเวลา รองลงมาร้อยละ 11.2 ไม่เข้าร่วมเพราะไม่สนใจ การเข้ารับการอบรมความรู้เรื่องวัฒนธรรมในค่านประเพณี ภาษาไทย และค่านิยมพื้นฐาน ส่วนใหญ่ร้อยละ 71.2 ไม่เคยเข้ารับการอบรม และร้อยละ 28.7 เคยเข้ารับการอบรมความรู้เรื่องวัฒนธรรมไทยที่เคยอบรม ส่วนใหญ่ร้อยละ 10.6 เคยอบรมความรู้เรื่องวัฒนธรรมค่านค่านิยมพื้นฐาน รองลงมาร้อยละ 6.6 เคยอบรมความรู้เรื่องวัฒนธรรมค่านประเพณี

2.2 สภาพการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามความคิดเห็นของครูและนักเรียน ปรากฏผลดังนี้

2.2.1 สภาพการจัดการศึกษา ในด้านหลักสูตร ผู้วิจัยแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

ก. การกำหนดจุดประสงค์รายวิชาในการสอนเรื่องวัฒนธรรม
ความคิดเห็นด้านนี้ผู้วิจัยถามเฉพาะครู เนื่องจากครูเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ จึงมีความรู้ความเข้าใจในจุดประสงค์รายวิชาได้ถูกต้อง จากการสำรวจได้ผลสรุปดังนี้ ครูมีความคิดเห็นว่า วัฒนธรรมที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์รายวิชามากที่สุดคือ วัฒนธรรมค่านิยม การพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ รองลงมาได้แก่ วัฒนธรรมค่านิยม การมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย

ข. การกำหนดเนื้อหาให้เรียนเรื่องวัฒนธรรม ครูมีความคิดเห็นว่า วัฒนธรรมค่านิยมที่หลักสูตรกำหนดเนื้อหาให้เรียนมากที่สุดคือ วัฒนธรรมค่านิยม การพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ รองลงมาคือ วัฒนธรรมค่านิยม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย และการประหยัดและออม ส่วนวัฒนธรรมค่านิยมที่หลักสูตรไม่กำหนดเนื้อหาให้เรียนมากที่สุดคือ วัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทย รองลงมาคือ วัฒนธรรมค่านิยมการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า วัฒนธรรมค่านิยมที่หลักสูตรกำหนดเนื้อหาให้เรียนมากที่สุด คือ วัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทย และรองลงมาคือ วัฒนธรรม การมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย และประหยัดและออม ส่วนวัฒนธรรมค่านิยมที่หลักสูตรไม่กำหนดเนื้อหาให้เรียนมากที่สุด คือ ค่านิยมการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รองลงมาคือ ค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ

ค. การกำหนดเวลาที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรม ครูมีความคิดเห็นว่า วัฒนธรรมค่านิยมที่หลักสูตรกำหนดเวลาให้เหมาะสมกับเนื้อหามากที่สุดคือ วัฒนธรรมค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ รองลงมาได้แก่ วัฒนธรรมค่านิยมการประหยัดและออม ส่วนวัฒนธรรมค่านิยมที่หลักสูตรกำหนดเวลาให้เหมาะสมกับเนื้อหามากที่สุดคือ วัฒนธรรมค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ รองลงมาได้แก่ วัฒนธรรมค่านิยมการประหยัดและออม ส่วนวัฒนธรรมค่านิยมที่หลักสูตรกำหนดเวลาน้อยไปคือ วัฒนธรรมค่านิยมประเพณี รองลงมาคือ วัฒนธรรม

ค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และวัฒนธรรมค่านิยมที่หลักสูตรกำหนดเวลา
มากไป คือ วัฒนธรรมค่านิยม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย รองลงมาคือ
ค่านิยมการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

นักเรียนมีความเห็นว่าวัฒนธรรมค่านิยมที่หลักสูตรกำหนด
เวลาให้เหมาะสมกับเนื้อหามากที่สุดคือ วัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทย รองลงมาคือ วัฒนธรรม
ค่านิยมประเพณี และวัฒนธรรมค่านิยมที่หลักสูตรกำหนดเวลาน้อยไป คือ วัฒนธรรมค่านิยม
ประหยัดและออม รองลงมาคือ วัฒนธรรมค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
ส่วนวัฒนธรรมค่านิยมที่หลักสูตรกำหนดเวลาไป คือ วัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทย รองลงมา
คือ วัฒนธรรมค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย

2.2.2 สภาพการจัดการศึกษา ในค่านิยมการเรียนการสอน

ก. โอกาสการสอนเรื่องวัฒนธรรม ครูมีความคิดเห็นว่า
วัฒนธรรมค่านิยมที่ครูมีโอกาสสอนมากที่สุดคือ วัฒนธรรมค่านิยม การมีระเบียบวินัยและ
เคารพกฎหมาย รองลงมาคือ วัฒนธรรมค่านิยม การพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียร มีความ
รับผิดชอบ การมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย ส่วนวัฒนธรรมค่านิยมที่ครูมีโอกาสสอนน้อย
ที่สุดคือ วัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทย รองลงมาคือ วัฒนธรรมค่านิยมประเพณี

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า วัฒนธรรมค่านิยมที่ครูมีโอกาส
สอนมากที่สุดคือ วัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทย รองลงมาคือวัฒนธรรมค่านิยม การพึ่งตนเอง
ชยันหมั่นเพียรมีความรับผิดชอบ และวัฒนธรรมค่านิยม การมีระเบียบวินัยและเคารพ
กฎหมาย ส่วนวัฒนธรรมค่านิยมที่ครูไม่มีโอกาสสอนมากที่สุดคือ วัฒนธรรมค่านิยมประเพณี รอง
ลงมาคือ การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

ข. ลักษณะการสอนเรื่องวัฒนธรรม ครูมีความคิดเห็นว่า ใน
การสอนเนื้อหาวิชา ลักษณะการสอนเรื่องวัฒนธรรมของครูเป็นการสอนโดยการสอดแทรก
มากที่สุด รองลงมาเป็นการสอนโดยตรง วัฒนธรรมที่สอนโดยการสอดแทรกมากที่สุดคือ
วัฒนธรรมค่านิยมการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รองลงมาคือ วัฒนธรรมค่านิยม
การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ลักษณะการสอนเรื่องวัฒนธรรม
ของครู เป็นการสอนโดยการสอดแทรกมากที่สุด รองลงมาเป็นการสอนโดยตรง วัฒนธรรม
ที่สอนโดยการสอดแทรกมากที่สุดคือ วัฒนธรรมค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย

รองลงมาคือ วัฒนธรรมค่านิยมของตนเอง ชยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ

ค. วิธีการสอนเรื่องวัฒนธรรม ครูมีความคิดเห็นว่า วิธีการที่ครูใช้สอนเรื่อง วัฒนธรรมมากที่สุดคือ วิธีการสอนแบบบรรยาย รองลงมาคือ วิธีการสอนแบบอภิปราย วัฒนธรรมค่านิยมที่ครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยายมากที่สุดคือ วัฒนธรรมค่านิยม การรักษชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า วิธีการที่ครูใช้สอนเรื่อง วัฒนธรรมมากที่สุดคือ วิธีการสอนแบบบรรยาย รองลงมาคือ วิธีการสอนแบบอภิปราย วัฒนธรรมค่านิยมที่ครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยายมากที่สุดคือ วัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทย รองลงมาคือ วัฒนธรรมค่านิยมประเพณี

ง. การวัดผล การเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรม ค่านิยม วิจัยถามเฉพาะครู เพราะครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้รายวิชา ซึ่งได้ผลสรุปความคิดเห็นของครูคือ ครูมีความเห็นว่า ครูวัดผลในค่านิยมที่ครูวัดผลความเข้าใจมากที่สุด รองลงมาเป็นการวัดผลค่านิยมปฏิบัติจริง และวัฒนธรรม ค่านิยมที่ครูวัดผลการเรียนรู้ในค่านิยมความเข้าใจมากที่สุด คือ วัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทย รองลงมาคือ วัฒนธรรมค่านิยมประเพณี

จ. การใช้อุปกรณ์การสอนเรื่องวัฒนธรรม ครูมีความคิดเห็นว่า อุปกรณ์ที่ครูใช้มากที่สุดคือ ภาพและบัตรคำ รองลงมาคือ อุปกรณ์ของจริง นักเรียนมีความคิดเห็นว่า อุปกรณ์ที่ครูใช้มากที่สุดคือ สไลด์ รองลงมาคือ ภาพและบัตรคำ

ฉ. กิจกรรมที่จัดเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนเรื่อง วัฒนธรรม ครูมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมที่ครูจัดเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนเรื่อง วัฒนธรรมมากที่สุดคือ การส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เรื่องวัฒนธรรมจากสื่อมวลชน เช่น รายการภาษาไทยวันละคำ รายการหนึ่งนรอย รายการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ความคิดเห็นรองลงมาคือ ไม่เคยจัด

นักเรียนมีความคิดเห็นว่ากิจกรรมที่ครูจัดเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรมมากที่สุดคือ การส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเรื่องวัฒนธรรมจากสื่อมวลชน เช่น รายการภาษาไทยวันละคำ รายการหนึ่งนรอย และรายการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง รองลงมาคือ การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นวิทยากร

ข. การจัดสภาพห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรม ครูส่วนใหญ่ไม่จัดสภาพห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรม สำหรับครูที่จัดมีความคิดเห็นว่า ครูจัดป้ายนิเทศเรื่องวัฒนธรรมมากที่สุด รองลงมาคือ การจัดแหล่งค้นคว้า เช่น หนังสือ วารสารเรื่องวัฒนธรรมไว้ที่มุมห้องเรียน

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า มีการจัดแหล่งค้นคว้า เช่น หนังสือวารสาร เรื่องวัฒนธรรมไว้ที่มุมห้องเรียนมากที่สุด รองลงมาไม่มีการจัดห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรม

2.2.3 สภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน

ก. การกำหนดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียน ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า วิธีการที่โรงเรียนกำหนด นักเรียนมากที่สุดคือ โรงเรียนกำหนดแล้วให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่กำหนด รองลงมาได้แก่ โรงเรียนกำหนดแล้วให้นักเรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียน

ข. ประเภทของกิจกรรมนักเรียนที่จัดขึ้นในโรงเรียน ครูมีความคิดเห็นว่า ประเภทของกิจกรรมนักเรียนที่จัดขึ้นในโรงเรียนมากที่สุดคือ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้นำเพื่อประโยชน์ รองลงมาคือ กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ประเภทของกิจกรรมนักเรียนที่จัดขึ้นในโรงเรียนมากที่สุดคือ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้นำเพื่อประโยชน์ รองลงมาคือ กิจกรรมห้องสมุด

ค. วิธีการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมในโรงเรียน ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า วิธีการที่โรงเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมมากที่สุดคือ วิธีการที่ครูเป็นผู้วางแผน และให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการโดยมีครูเป็นที่ปรึกษา รองลงมาคือ วิธีการที่ครูและนักเรียนช่วยกันวางแผนและจัดกิจกรรม

ง. จำนวนร้อยละของครูที่ปรึกษาและนักเรียนที่เป็นสมาชิกกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรม ในระหว่างปี พ.ศ. 2526 - 2527 ปรากฏว่าครูผู้ตอบแบบสอบถามเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรมร้อยละ 58 และนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามเป็นสมาชิกกิจกรรมร้อยละ 38.3

จ. จุดมุ่งหมายของกิจกรรม ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมที่ตนเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือเป็นสมาชิก ในระหว่างปี พ.ศ. 2526 - 2527 มีจุดมุ่งหมายส่งเสริมวัฒนธรรม ด้านค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบมากที่สุด รองลงมาคือ วัฒนธรรมด้านประเพณี

ฉ. การวัดผลกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรม ครูมีความคิดเห็นว่าวิธีการวัดผลที่ครูใช้มากที่สุดคือ สังเกตการปฏิบัติจริง รองลงมาคือ การตรวจดูผลงานของนักเรียน

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า วิธีการวัดผลที่ครูใช้มากที่สุดคือ การพิจารณาจากจำนวนเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน รองลงมาคือ การตรวจดูผลงานของนักเรียน

ช. เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมในโรงเรียน ครูมีความคิดเห็นว่า เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมากที่สุดคือ ในเวลาเรียน รองลงมาคือ แล้วแต่ความเหมาะสม

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมากที่สุดคือ แล้วแต่ความเหมาะสม รองลงมาคือ การใช้เวลาในเวลาเรียน

ซ. การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมของโรงเรียน ครูมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมมากที่สุดคือ กิจกรรมการพานักเรียนไปประกอบพิธีทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่โรงเรียนและชุมชนที่อาศัยอยู่ในวันสำคัญเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมมากที่สุดคือ กิจกรรมการพานักเรียนไปประกอบพิธีทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา ได้แก่ วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมแข่งขันตอบปัญหา อภิปรายโต้วาที ประกวดเขียนเรียงความเรื่องวัฒนธรรมระหว่างโรงเรียนในกลุ่ม

2.3 ปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปรากฏผลดังนี้ คือ

2.3.1 ปัญหาค่านหลักสูตร เมื่อพิจารณาในภาพรวม มีปัญหาในระดับปานกลาง (ความคิดเห็นของครู $\bar{X} = 2.97$, นักเรียน $\bar{X} = 2.61$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดรายข้อพบว่า ครูมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญที่สุดคือปัญหาความพอเพียงของเอกสารประกอบหลักสูตรในการนำมาใช้ในการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรม รองลงมาคือปัญหาความรู้ความเข้าใจของครูในจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ที่ให้จัดการเรียนการสอนเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรม

นักเรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญที่สุดคือ ความเหมาะสมของเวลา กับเนื้อหาวิชาที่สอน รองลงมาคือปัญหาความพอเพียงของหนังสือเรียนและหนังสืออ่านประกอบของนักเรียนในรายวิชาที่สอนเกี่ยวกับวัฒนธรรม

2.3.2 ปัญหาค่านการจกกิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาในภาพรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง (ความคิดเห็นของครู $\bar{X} = 3.11$, นักเรียน $\bar{X} = 2.74$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ครูมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดคือการจัดสภาพห้องเรียนให้สอดคล้องกับการสอนเรื่องวัฒนธรรม รองลงมาคือขาดอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรม

นักเรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญที่สุดคือการจัดสภาพห้องเรียนให้สอดคล้องกับการสอนเรื่องวัฒนธรรม รองลงมาคือ การวัดผลการเรียนเรื่องวัฒนธรรมโดยการปฏิบัติจริง

2.3.3 ปัญหาการจกกิจกรรมนักเรียน เมื่อพิจารณาในภาพรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง (ความคิดเห็นของครู $\bar{X} = 2.92$, นักเรียน $\bar{X} = 2.71$) เมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อ ครูมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดคือความพอเพียงของอุปกรณ์ที่ใช้กิจกรรมนักเรียนเกี่ยวกับวัฒนธรรม รองลงมาคือปัญหาความเหมาะสมของสถานที่จัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม

นักเรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดคือการที่ครูเป็นผู้วางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนเอง รองลงมาคือปัญหาการที่โรงเรียนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมแล้วให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่กำหนด

2.3.4 ปัญหาการเป็นแบบอย่างของครู เมื่อพิจารณาในภาพรวม ครูมีความคิดว่า มีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$) แต่นักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) เมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อ ครูมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาสำคัญที่สุดคือ ปัญหาครูหวังรวยโดยซื้อสลากลอตเตอรี่หรือเล่นหวยใต้ดิน และครูที่นิยมจัดงานประเพณีต่าง ๆ อย่างใหญ่โตหรูหราเพื่อแสดงฐานะของตน เช่น ประเพณีการแต่งงาน การอุปสมบท การทอดกฐิน รองลงมาคือครูใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนดื่มสุรา เล่นการพนันเป็นประจำ ($\bar{X} = 3.33$)

นักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ ครูใช้คำพูดไม่สุภาพกับนักเรียนและบุคคลอื่น รองลงมาคือครูนิยมจัดงานประเพณีต่าง ๆ อย่างใหญ่โตหรูหรา เพื่อแสดงฐานะของตน เช่น ประเพณีแต่งงาน การอุปสมบท การทอดกฐิน

2.3.5 ปัญหาค่านิยมในสังคม เมื่อพิจารณาในภาพรวม ครูมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) แต่นักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.67$) เมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อ ครูมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาสำคัญที่สุดคือปัญหาการทิ้งเศษขยะมูลฝอยลงในที่สาธารณะ เช่น ท่อระบายน้ำ ล่าคลอง และปัญหาการฝ่าฝืนกฎจราจร เช่น ไม่ข้ามถนนในทางข้าม การซัดรถฝ่าไฟแดง การจอดรถในที่ห้ามจอด รองลงมาคือคนไทยนิยมเสี่ยงโชคโดยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล

นักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาสำคัญที่สุดคือ ปัญหาการทิ้งเศษขยะมูลฝอยลงในที่สาธารณะ เช่น ท่อระบายน้ำ ล่าคลอง และปัญหาการฝ่าฝืนกฎจราจร เช่น ไม่ข้ามถนนในทางข้าม การซัดรถฝ่าไฟแดง การจอดรถในที่ห้ามจอด รองลงมาคือปัญหาการทำชั่วแต่ได้รับผลดีตอบแทน เช่น คนที่มีฐานะร่ำรวยจากการคอร์รัปชัน กลับได้รับยกย่องในสังคมว่าเป็นคนดีมีเกียรติยศชื่อเสียง

2.3.6 ปัญหาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเรื่องวัฒนธรรมตะวันตก เมื่อพิจารณาในภาพรวมมีปัญหาในระดับมาก (ความคิดเห็นของครู $\bar{X} = 3.60$, นักเรียน $\bar{X} = 3.64$) เมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อ ครูมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาสำคัญที่สุดคือ ปัญหาการทำงานของคนส่วนใหญ่ที่หวังผลประโยชน์ที่ตนควรจะได้รับมากกว่าทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ปัญหารองลงมาคือ คนไทยนิยมมีชีวิตอย่างสะบายสบาย หรูหรา ฟุ่มเฟือย เพื่อแสดงฐานะของตนในสังคม เช่น การมีบ้านอย่างชาวยุโรป การมีเครื่อง

ทุนแรง เช่น เครื่องซักผ้า รถยนต์ ฯลฯ

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ปัญหาสำคัญที่สุดคือ การนิยมพักผ่อน โดยการเที่ยวเตร่ตามสถานเริงรมย์ เช่น บาร์ ไนต์คลับ ดิสโกเทค ปัญหารองลงมาคือ การแสดงออกของเด็กวัยรุ่นที่เลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก ได้แก่ การไว้ทรงผมแบบฟังก์ การใช้ภาษาพูดซึ่งมีภาษาต่างประเทศปะปน การเห็นรั่วจรั่วหะเบรคค่าน้ำ

2.3.7 ปัญหาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเรื่องสื่อมวลชน พิจารณาในภาพรวม ครูมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) นักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$) เมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อ ครูมีความคิดเห็นว่าปัญหาสำคัญที่สุดคือ การระดมโฆษณาสินค้าที่ไม่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน รองลงมาคือสื่อมวลชนเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรม เช่น การฆาตกรรม ปล้น ژی้ ชมชื่น เป็นประจำ

นักเรียนมีความคิดเห็นว่าปัญหาสำคัญที่สุดคือปัญหารายการโทรทัศน์ เช่น ละครซึ่งมีพระเอกนางเอกใช้ชีวิตอย่างฟุ่มเฟือยโดยไม่ทำงานหรือรายการชิงโชค เกมสั้โชว์ต่าง ๆ ปัญหารองลงมาคือ ปัญหาการระดมโฆษณาสินค้าที่ไม่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน

2.3.8 ปัญหาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเรื่องผู้ปกครอง เมื่อพิจารณาในภาพรวม ครูมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) นักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดรายข้อ ครูมีความคิดเห็นว่าปัญหาที่สำคัญที่สุดคือผู้ปกครองละเลยการดูแลเอาใจใส่ทุกข์สุขของสมาชิกในครอบครัว รองลงมาคือผู้ปกครองปล่อยให้ลูกใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือยตามใจชอบ

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือปัญหาผู้ปกครองให้ลูกใช้ชีวิตอย่างฟุ่มเฟือยตามใจชอบ รองลงมาคือปัญหาผู้ปกครองที่นิยมเสี่ยงโชคโดยการเล่นการพนัน

2.3.9 ปัญหาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเรื่องเพื่อน เมื่อพิจารณาในภาพรวม ครูมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาในระดับมาก ($\bar{X} = 5.53$) ครูมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$) เมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อ ครูมีความคิดเห็นว่าปัญหาสำคัญที่สุดคือปัญหาเพื่อนที่พุดจาหยาบคาย รองลงมาคือเพื่อนที่ใช้เวลาว่าง

หลังเลิกเรียนในการเที่ยวเตร่ตามสถานที่ต่างๆ เช่น คิสโก้เทค ลานสเกต

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือเพื่อนที่ประพฤติผิดระเบียบของโรงเรียนอยู่เสมอ เช่น แต่งกายผิดระเบียบ หนีโรงเรียน เล่นการพนัน คีฬาสุรา รองลงมาคือเพื่อนที่พูดจาหยาบคาย

เมื่อพิจารณาปัญหาสรุปรวมในทุก ๆ ด้าน พบว่า ความคิดเห็นของครูและนักเรียนสอดคล้องกันว่า มีปัญหาในระดับปานกลาง (ความคิดเห็นของครู $\bar{X} = 3.27$, นักเรียน $\bar{X} = 3.03$) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน ปรากฏว่าครูมีความคิดเห็นว่าเรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ ปัญหาอิทธิพลสิ่งแวดล้อมเรื่องสื่อมวลชน รองลงมาคือปัญหาค่านิยมในสังคม ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นว่าเรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ ปัญหาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเรื่องวัฒนธรรมตะวันตก รองลงมาคือ ปัญหาการเป็นแบบอย่างของครู

2.4 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สรุปได้ดังนี้ คือ

2.4.1 ปัญหาค่านิยมหลักสูตร สรุปได้ว่าควรเพิ่มเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมในรายวิชาต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยคำนึงถึงความยากง่ายและความเหมาะสมกับวัยผู้เรียน ควรปรับปรุงเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมให้ทันสมัยเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ควรเพิ่มเวลาเรียนเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมให้มากขึ้น หน่วยงานที่รับผิดชอบควรผลิตเอกสารประกอบการเรียนการสอนและหนังสือเรียนที่มีเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมให้พอเพียง จัดอบรมครูให้เข้าใจจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดให้จัดการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรมไทยและควรจัดวิชาวัฒนธรรมไทยให้เป็นวิชาบังคับตั้งแต่ระดับประถมศึกษา

2.4.2 ปัญหาค่านิยมกิจกรรมการเรียนการสอน สรุปได้ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจถึงคุณค่าของวัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริง ควรจัดกิจกรรมประกอบการเรียนเรื่องวัฒนธรรมไทยโดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เช่น การแข่งขันตอบปัญหา การจัดป้ายนิเทศ ควรสอนเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมสอดแทรกในการสอนรายวิชาต่าง ๆ ครูควรใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธีที่ทำให้การสอนเรื่องวัฒนธรรมน่าสนใจ เช่น วิธีสอนแบบสาธิต แบบอภิปราย แบบแก้ปัญหา ควรขอความร่วมมือจากนักเรียนในการจัดหาอุปกรณ์ในการจัดสภาพห้องเรียนให้สอดคล้องกับการเรียนเรื่อง

วัฒนธรรม เช่น หนังสือ รูปภาพ หุ่นจำลอง การจัดนักเรียนเข้าชั้นเรียน ไม่ควรให้แออัด เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี และโรงเรียนควรส่งเสริมให้ห้องสมุดดำเนินการรวบรวมเอกสารต่างๆ เช่น หนังสือ วารสาร เพื่อค้นคว้าความรู้เรื่องวัฒนธรรม ให้พอเพียง

2.4.3 ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน สรุปได้ว่า โรงเรียนควรชี้แจงให้ครูเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมไทย การกำหนดกิจกรรมควรคำนึงถึงความสนใจและเหมาะสมกับวัยของนักเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาและส่งผลงานเข้าประกวดแข่งขัน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ เช่น ส่งเสริมค่านิยมการประหยัดโดยรับฝากเงินออมสิน จัดโครงการรณรงค์การรักษาความสะอาด ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมไทย โดยส่งบุคลากรไปอบรม จัดสรรงบประมาณ จัดซื้ออุปกรณ์ ปรับปรุงสถานที่และเวลาให้เหมาะสม ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทั้งภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน เช่น จัดงานวัฒนธรรมพื้นบ้าน การแข่งขันตอบปัญหา การอ่านทำนองเสนาะและการจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงการประหยัดเป็นสำคัญ

2.4.4 ปัญหาค่านิยมในสังคม สรุปได้ว่า การปลูกฝังค่านิยมที่ดีควรเริ่มที่บ้านและทำตั้งแต่เด็กระดับประถม รัฐควรกำหนดกฎหมายลงโทษอย่างเข้มงวดสำหรับผู้กระทำผิดกฎหมาย ข้าราชการทุกระดับควรเป็นแบบอย่างที่ดี ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้เด็กเข้าใจและรู้จักเลือกปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีอย่างมีเหตุผล หน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดอบรมเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านวัฒนธรรมไทยให้แก่ประชาชนทั่วไป โรงเรียนควรมีกิจกรรมที่แสดงว่าส่งเสริมวัฒนธรรมไทย เช่น การตัดป้ายคำขวัญ การยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความประพฤติดี การคัดเลือกนักเรียนดีเด่น

2.4.5 ปัญหาการเป็นแบบอย่างของครู สรุปได้ว่า ผู้บริหารควรใช้วิธีการแก้ปัญหาอย่างนุ่มนวล โดยการชักชวนครูที่มีแบบอย่างไม่ดีเป็นการส่วนตัว และชี้แจงให้เข้าใจถึงผลเสียที่จะเป็นการทำลายวัฒนธรรมไทย สถาบันผลิตครูทุกแห่งควรมีมาตรการในการเลือกสรรผู้ที่เข้ามาเรียนในสถาบันโดยมุ่งเน้นด้านความประพฤติควบคู่วิชาการ หน่วยงานที่รับผิดชอบควรมีมาตรการส่งเสริมให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีโดยให้

สวัสดิการ คัดเลือกครูดีเด่น การบรรจุบุคคลเข้าปฏิบัติราชการ เป็นครูควรมุ่งเน้นเรื่อง ความประพฤติเป็นสำคัญและควรมีการประชุมครูเพื่อกำหนดมาตรการการแก้ปัญหาครูที่มีแบบ อย่างความประพฤติไม่ดี

2.4.6 ปัญหาค่านิยมอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเรื่องวัฒนธรรมตะวันตก สรุป ได้ว่าครูและผู้บริหารควรฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้ความคิดของตนเองในการตัดสินใจเลือก ปฏิบัติกับวัฒนธรรมที่ดีและไม่หลงไปกับวัฒนธรรมไม่ดี รัฐควรกำหนดกฎเกณฑ์อย่างเข้มงวด ในการควบคุม ลงโทษ และจกจำนวนสถานเริงรมย์ที่เป็นแหล่งยั่วยั่วยุวชนให้หลงไหล วัฒนธรรมตะวันตก เช่น ดิสโก้เทค ลานสเกท ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนควรมีบทบาท ในการประชาสัมพันธ์ ผลดี ผลเสียของวัฒนธรรมตะวันตก หน่วยงานของรัฐควรร่วมมือกัน เผยแพร่วัฒนธรรมไทยโดยทางสื่อมวลชนต่าง ๆ และรัฐควรควบคุมการนำสินค้าฟุ่มเฟือย เข้าประเทศอย่าง รัคกุม

2.4.7 ปัญหาค่านิยมอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเรื่องสื่อมวลชน สรุปได้ว่า ควรมีการสอนแพร่วัฒนธรรมไทยในรายการต่าง ๆ เช่น ข่าว ละคร และภาพยนตร์ รัฐควรมีมาตรการควบคุมและลงโทษอย่างจริงจังแก่สื่อมวลชนที่เผยแพร่รายการหรือใช้ ภาษาที่ทำลายวัฒนธรรมไทย สื่อมวลชนควรคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ ส่วนตน โดยร่วมมือกันเผยแพร่วัฒนธรรมไทยและต่อต้านวัฒนธรรมตะวันตกที่ไม่ดี ผู้ - ปกครองควรให้คำแนะนำบุตรหลานให้รู้จักเลือกปฏิบัติสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมอันดีงามซึ่งได้รับ จากสื่อมวลชน

2.4.8 ปัญหาค่านิยมอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเรื่องผู้ปกครอง สรุปได้ว่า การปลูกฝังวัฒนธรรมไทย ควร เริ่มที่บ้านโดยผู้ปกครองต้อง เป็นผู้อบรมสั่งสอนให้เห็นความ สำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก ตลอดจนให้ความรัก ความ อบอุ่นแก่ลูกอย่างพอเพียง แต่ไม่ควรตามใจลูกเพราะจะทำให้มีค่านิยมที่ผิด ๆ เช่น การ ใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย สมาคมครู - ผู้ปกครอง ควรมีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย เช่น เป็นผู้มอบรางวัลนักเรียนมีความประพฤติดี โรงเรียนควรจัดประชุมผู้ปกครองและแจ้ง นโยบายโรงเรียน เรื่องการส่งเสริมวัฒนธรรม พร้อมทั้งขอความร่วมมือจากผู้ปกครองใน การอนุรักษ์วัฒนธรรม ฝ่ายแนะแนวของโรงเรียนควรมีบทบาทในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ถึงวิธีการเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิมพ์เอกสารเพื่อเผยแพร่ ความรู้แก่ผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอนเรื่องวัฒนธรรมไทย

2.4.9 ปัญหาค่านิยมของสิ่งแวดล้อมเรื่องเพื่อน สรุปได้ว่า ครู และผู้ปกครองควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงผลเสียในการคบเพื่อนไม่ดี เพื่อนที่ดีควรช่วยกันตักเตือนเพื่อนที่หลงผิด ครูควรชี้แจงให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย โรงเรียนควรกำหนดกฎเกณฑ์การลงโทษผู้ที่ทำผิดระเบียบโรงเรียนอย่างเข้มงวด ควรสร้างสภาพแวดล้อมให้นักเรียนเกิดความรักและภูมิใจในสถาบัน เช่น จัดสถานที่โรงเรียนให้สะอาด มีระเบียบ รมรื่น มีที่พักผ่อนหย่อนใจและออกกำลังกาย ควรมีการพบปะเพื่อปรึกษาหารือ แก่ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างครูกับผู้ปกครองโดยสม่ำเสมอ การจัดนักเรียนเข้าชั้นควรคละระหว่างนักเรียนที่เรียนดีและเรียนอ่อน และครูควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้าเรียนกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อฝึกให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลโดยแบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ อภิปรายผลการวิจัยเอกสาร และอภิปรายผลการวิจัยเชิงสำรวจ

1. อภิปรายผลการวิจัยเอกสารจากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเอกสาร สรุปได้ดังนี้

1.1 เนื้อหาวิชาของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ส่งเสริมการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมทุกด้านที่ศึกษา วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาพลเมืองให้มีคุณสมบัติที่สังคมต้องการ ดังที่ เฟนตัน (Fenton)¹ ได้ให้ความเห็นว่า จุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษามีได้อยู่ที่เนื้อหาวิชาแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องการฝึกฝนถ่ายทอดความเป็นพลเมืองที่แก่นักเรียนและมุ่งพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านความรู้เพื่อให้สามารถจดจำความคิดหรือปรากฏการณ์ที่นักเรียนเคยประสบในรูปแบบเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน

¹

Fenton Edwin, Teaching the New Social Studies in Secondary School (New York : Holt, Rinehart and Winston Inc., 1966), p.19.

2. ด้านความสามารถหรือทักษะ เพื่อให้แสวงหาข้อมูลที่เหมาะสมและสามารถแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้เดิม หรือสามารถสร้างสรรค์ประสบการณ์ใหม่ได้
 เน้นให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ด้านคุณค่า เพื่อพัฒนาทัศนคติ ความเข้าใจและค่านิยมซึ่งจะช่วยเสริมสร้างวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย และปรัชญาชีวิตของนักเรียนแต่ละคน

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวจะช่วยทำให้เข้าใจเรื่องราวของมนุษย์ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ซึ่งก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการเน้นให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของสังคมหรือวัฒนธรรมมากขึ้นนั่นเอง ด้วยเหตุนี้หลักสูตรจึงได้กำหนดเนื้อหาวิชากลุ่มสังคมศึกษาให้ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยโดยตรง

1.2 เนื้อหาวิชาของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของทุกกลุ่มวิชาที่ศึกษา คือกลุ่มภาษา(วิชาภาษาไทย) กลุ่มสังคมศึกษา กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ และกลุ่มการงานอาชีพ ส่งเสริมวัฒนธรรมค่านิยมทั้ง 5 ค่านคือ ค่านิยมการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ ค่านิยมการประหยัดและออม ค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และค่านิยมการรักษาศาสนา พระมหากษัตริย์

ในสภาพปัจจุบัน การเผยแพร่วัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามา กับสื่อมวลชนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในสังคม โดยก่อให้เกิดค่านิยมในวัฒนธรรมตะวันตก เช่น ค่านิยมความหรูหรา ฟุ่มเฟือย ค่านิยมในอำนาจ ยกย่องบุคคลจากการมีตำแหน่งหน้าที่การงาน การมีฐานะร่ำรวย ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่ทำให้บุคคลต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเอาตัวรอด ได้ก่อให้เกิดระบบสังคมแบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา หรือรู้หลบเป็นปีกรู้หลักเป็นหาง² จึงพบเห็นได้ว่าการเสียสละในสังคมน้อยลง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม และหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึง

² วิบูลย์ แซ่มชื่น, "แนวทางพัฒนาวัฒนธรรมในโรงเรียน" คุรุปริทัศน์

การชกต่อหลักจริยธรรม จึงก่อให้เกิดปัญหาติดตามมา

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาวัฒนธรรมของชาติ จึงดำเนินการวิจัยศึกษาและส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามค่านิยมที่พึงประสงค์ ในหมู่ประชาชนทั่วไป เพื่อให้ได้ผลเชิงปฏิบัติอย่างแท้จริง กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการศึกษาและวัฒนธรรม จึงดำเนินการโดยมีเป้าหมายส่งเสริมการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ในกลุ่มเยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต กำหนดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ให้ทุกกลุ่มวิชา มีเนื้อหาส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในค่านิยมทั้ง 5 ค่านัยกล่าว

1.3 อัตราเวลาเรียนที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา เนื้อหาวิชาของกลุ่มสังคมศึกษาที่ส่งเสริมการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยโดยกำหนดอัตราเวลาเรียนให้มากที่สุดคือ 5 คาบ ต่อสัปดาห์

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูในปัจจุบันได้มุ่งเน้นการสอนเนื้อหาวิชาการเป็นหลัก ทั้งนี้จากผลการวิจัยของ สมาน บุญฉั่น³ เรื่องการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 1 พบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรได้แก่ปัญหาเรื่องเวลาไม่พอกับเนื้อหาวิชา เหตุนี้จึงทำให้ครูให้ความสำคัญกับการสอนเนื้อหาวิชาสามัญเพื่อให้ทันกับเวลาที่กำหนด ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุผลสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร หากครูมีความรู้ความเข้าใจในการนำวิธีการสอนที่น่าสนใจมาใช้ ตลอดจนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกเวลาเรียน แล้วอัตราเวลาเรียนก็น่าจะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนแต่อย่างใด การกำหนดอัตราเวลาเรียนในกลุ่มสังคมศึกษาก็เช่นกัน แม้จะกำหนดให้มากกว่าวิชาอื่น ๆ แต่เนื้อหารายวิชาก็มีมาก ครูก็อาจจะสอนเน้นเนื้อหารายวิชาให้จบในเวลาที่กำหนด และสอนแทรกเนื้อหา

³ สมาน บุญฉั่น, "การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 1," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษาวិหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 138.

เกี่ยวกับวัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้เด็กไม่มีความรู้ความเข้าใจและไม่สนใจเรื่องวัฒนธรรม ดังนั้นผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญที่ว่า การจัดการศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จได้ย่อมอาศัยครูซึ่งเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ จึงควรให้มีการส่งเสริมโดยส่งครูไปอบรมความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม เพื่อนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมให้โดยผลดียิ่งขึ้น

1.4 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย กำหนดให้คะแนนระหว่างภาคเรียนโดยคิดจากผลสอบระหว่างเรียน ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ งานที่มอบหมาย วิธีการทำงาน และพัฒนาการในค่านเจตคติ ความสนใจและบุคลิกภาพอื่น ๆ และใช้แบบทดสอบให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ไว้อย่างกว้าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรม ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจว่าการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่จะให้ได้นั้นจะต้องทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย ตลอดจนนำความรู้ไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูจึงต้องให้ความรู้ทั้งทางทฤษฎีและการลงมือปฏิบัติ ดังที่ สิทธิชัย นิธิธาดา ได้กล่าวว่า⁴ นอกจากให้ความรู้ทางทฤษฎีแล้วจะต้องให้เด็กได้ลงมือกระทำและปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อฝึกฝนให้รู้จักสังเกต เปรียบเทียบ วิจาร์ณ และเลือกปฏิบัติจนเกิดความซาบซึ้งเห็นดีเห็นงาม เกิดความนิยมในสิ่งที่ศึกษาอบรม ก็จะช่วยให้การสืบทอดและเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยเป็นไปอย่างไคผล ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรวัดและประเมินผลจากงานที่มอบหมาย วิธีการทำงานและพัฒนาการในค่านเจตคติ ความสนใจที่มีต่อวัฒนธรรมไทย

การที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล โดยกำหนดเกณฑ์ผู้ที่จะจบหลักสูตร จะต้องได้หน่วยการเรียน

⁴ สิทธิชัย นิธิธาดา, การศึกษากับสังคม พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โอเคียนสโตร์, 2529), หน้า 103.

ไม่ต่ำกว่า 85 หน่วยการเรียนรู้ โดยได้หน่วยการเรียนรู้ของวิชาภาษาไทยและสังคมศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในด้านจุดประสงค์รายวิชาและเนื้อหาวิชา พบว่ากลุ่มภาษา(รายวิชาภาษาไทย) และกลุ่มสังคมศึกษา ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในระดับมาก โดยส่งเสริมวัฒนธรรมด้านภาษาไทย ด้านค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบและกลุ่มสังคมศึกษา ส่งเสริมวัฒนธรรมทุกด้านที่ศึกษา การกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้ผู้ที่จะจบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นต้องได้หน่วยการเรียนรู้ของวิชาภาษาไทยและสังคมศึกษารวม นับว่าหลักสูตรได้กำหนดจุดประสงค์รายวิชาเนื้อหาวิชาและการวัด และประเมินผลให้สอดคล้องกันดีแล้ว แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรได้ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะภาษาไทยซึ่งเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรม เนื่องจากภาษาเป็นสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายใช้ในการสื่อสารให้คนในสังคมเข้าใจกันดี ผู้ที่มีทักษะในการใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง จะช่วยให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และยังก่อให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ หรือการส่งเสริมวัฒนธรรมด้านประเพณีและค่านิยมพื้นฐานทั้ง 5 ด้าน นับว่าสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นผลจากการเผยแพร่วัฒนธรรมตะวันตก ทำให้เกิดค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ค่านิยมการไม่มีระเบียบวินัย ค่านิยมความหรูหราฟุ่มเฟือย และค่านิยมในอำนาจ ยกย่องคนโดยการดูฐานะทางเศรษฐกิจ ค่านิยมดังกล่าว ทำให้สังคมไร้ระเบียบวินัย คนไม่เคารพกฎหมาย นิยมความหรูหราฟุ่มเฟือย เช่น การจับประเพณีอย่างใหญ่โตโดยไม่คำนึงถึงสาระสำคัญของประเพณี ตลอดจนหลงใหลในวัตถุ เกิดความเห็นแก่ตัว ถือโอกาสแสวงหาผลประโยชน์ทุกวิถีทางโดยไม่คำนึงถึงหลักคุณธรรม จึงก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมานับการ จึงเป็นความจำเป็นที่ต้องมีการแก้ไขปัญหาวรรณธรรมดังกล่าวโดยการปลูกฝังเผยแพร่ค่านิยมที่พึงประสงค์ให้มากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ดำเนินการให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติศึกษาวิจัยและเผยแพร่ค่านิยมที่พึงประสงค์ในหมู่ประชาชนให้มีการปฏิบัติอย่างกว้างขวางขึ้น พร้อมทั้งกำหนดให้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 มีจุดประสงค์รายวิชา เนื้อหาวิชาและการวัดและประเมินผลสอดคล้องกันในเรื่องวัฒนธรรม เพื่อให้การจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยได้ผลดียิ่งขึ้น

1.5 วัฒนธรรมด้านค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ ได้รับการส่งเสริมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ค่านิยมการมีระเบียบวินัยและ

เคารพกฎหมาย

การส่งเสริมวัฒนธรรมค่านึงกล่าวกันว่าสอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ 2520 หมวด 6 ข้อ 53 ที่มุ่งให้รัฐสนับสนุนกิจกรรมเยาวชน และจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีบุคลิกภาพที่ดี มีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย มีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย ยึดมั่น ชำรงรักษาและปกป้องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ และค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย เป็นค่านิยมที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ให้เจริญก้าวหน้า ดังรายงานการสัมมนาเรื่องจริยธรรมและวัฒนธรรมของคนไทย พบว่า⁵ พฤติกรรมของคนไทยที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมคือค่านิยมดังกล่าว ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปในกรุงเทพมหานคร ผู้คนไม่สามารถพึ่งตนเองได้ มีความอ่อนแอทางจิตใจ จึงหวังผลจากการเสี่ยงโชคโดยการ เล่นแชร์ ตลอดจนซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือเล่นหวยใต้ดิน และการไร้ระเบียบวินัย ทำให้ขาดความร่วมมือกันในการพัฒนาประเทศ เช่น การทิ้งขยะแฉะลอยริมถนน ทำให้บ้านเมืองสกปรกไม่มีระเบียบวินัย ตลอดจนการละเมิดกฎจราจร พฤติกรรมสังคมเหล่านี้เป็นแบบอย่างการปลุกฝังค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ในเยาวชน และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญต่อไป

2. อภิปรายผลการวิจัยเชิงสำรวจ

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง "สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" ผู้วิจัยได้แยกการอภิปรายเป็น 4 ตอน คือ

1. สถานภาพของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. สภาพการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

⁵ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, กองส่งเสริมการวิจัย, รายงานการสัมมนาเรื่องจริยธรรมและวัฒนธรรมของคนไทย 7 - 9 กันยายน 2526 (กรุงเทพมหานคร : กองส่งเสริมการวิจัย กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน, 2526), หน้า 99.

3. ปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

4. แนวคิดและข้อเสนอแนะของครูและนักเรียนในการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 1 สถานภาพของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การวิจัยครั้งนี้พบว่า ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนมากมีวุฒิปริญญาตรี มีอายุระหว่าง 31 - 35 ปี ประสบการณ์การสอนระหว่าง 5 - 9 ปี ส่วนใหญ่สอนกลุ่มวิชาสังคมศึกษา และมีงานพิเศษนอกเหนือจากงานสอนคือกิจกรรมนักเรียน คุณลักษณะดังกล่าวผู้วิจัยมีความเห็นว่า เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย เพราะผู้ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีย่อมมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาสังคมได้ดี และการที่ครูมีอายุ 31 - 35 ปี นับว่าเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมสูง ดังทฤษฎีของ ลอว์เรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawren Kohlberg) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางจริยธรรมว่า⁶ ผู้ที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในข้อที่ 6 ซึ่งเป็นขั้นที่บุคคลนำความรู้ที่อยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ในสังคมของตนมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ เลือกกระทำโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสงบสุขของสังคมส่วนรวม การมีประสบการณ์การสอนมานาน 5 - 9 ปี อาจทำให้ครูมีความเข้าใจถึงปัญหาวัฒนธรรมในสังคมและเห็นความสำคัญของการมีบทบาทในการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่นักเรียน อันเป็นการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรม และเป็นการแก้ปัญหาวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน การที่ครูส่วนใหญ่สอนกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นการเอื้ออำนวยต่อการถ่ายทอดวัฒนธรรม เพราะจากผลการวิจัยเอกสารพบว่า หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในค่านิยมประสงค์การเรียนรู้รายวิชาและเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา มีบทบาทในการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมทุกค่านิยมที่ศึกษา การที่ครูมีงานพิเศษค่านิยมกิจกรรมนักเรียน ทำให้ครูมีโอกาสจัดการเรียนการสอนเพื่ออนุรักษ์และเสริม

⁶ ควงเคือน พันธุมนาวิน และ เทัญแซ ประจันปัจฉินิก, จริยธรรมของเยาวชนไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2520), หน้า 40.

สร้างวัฒนธรรมไทยมากขึ้น เพราะการถ่ายทอดความรู้เรื่องวัฒนธรรมสามารถทำได้หลายแบบ ดังที่ สัจจวิทย์ เพียรชอบ กล่าวไว้ว่า⁷ "วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรม ครูสามารถทำได้หลายทาง คือ การสอนในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในโรงเรียน และการนำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มีการจัดขึ้นในชุมชน..." ในส่วนที่เกี่ยวกับความรู้เรื่องวัฒนธรรม ครูส่วนใหญ่ไม่ได้รับการอบรมความรู้เรื่องวัฒนธรรมไทย คำนประเพณี ภาษาไทยและค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ และมีความคิดเห็นว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงตามสิ่งแวดล้อม บุคคลในสังคมอาจยอมรับวัฒนธรรมใหม่ได้โดยเลือกเฉพาะสิ่งที่เหมาะสมมาปรับปรุงวัฒนธรรมของตน วิธีการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมที่เหมาะสมคือการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น ปรับปรุงและนำวัฒนธรรมไปใช้ให้เหมาะสมกับสังคม

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ครูส่วนใหญ่ไม่ได้รับการอบรมความรู้เรื่องวัฒนธรรมเนื่องมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา กรมศิลปากร กรมการฝึกหัดครู จัดการอบรมครูเรื่องวัฒนธรรมไม่บ่อยนัก และการอบรมแต่ละครั้งโรงเรียนจะส่งครูมาอบรมเพียง 1 - 2 คน ซึ่งครูที่เข้ารับการอบรมบางคนไม่นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปถ่ายทอดให้ครูและนักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมด้วย จึงนับว่าเป็นปัญหาต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย

ในเรื่องความเห็นของครูเรื่องวัฒนธรรมและวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูมีความรู้พื้นฐานเรื่องวัฒนธรรมถูกต้องแล้ว แต่ในการจัดการเรียน

⁷ สัจจวิทย์ เพียรชอบ, "บทบาทของครูในสังคม," วารสารครูศาสตร์

การสอนให้ตรงตามจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยนั้น ครูอาจไม่เข้าใจวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ถูกต้องดังที่ วัลภา ไทยจินดา กล่าวว่⁸

เรื่องของวัฒนธรรมเป็นเรื่องจะสอนกันไม่ไ้่ง่าย ๆ เหมือนกับการสอนภาษา เพราะวัฒนธรรมนั้นจะไม่เปิดเผยตัวเองออกมาให้เราเห็นอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน แต่แฝงตัวออกมาในรูปของกฎเกณฑ์ของสังคม อยู่ในความคิด ทัศนคติ และความเชื่อของคนในสังคมนั้นที่จะสะท้อนออกมาในรูปของการแสดงพฤติกรรม และการดำเนินชีวิต ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามแต่ละชาติ แต่ละภาษา"

การไม่ได้รับการอบรมความรู้เรื่องวัฒนธรรม อาจเป็นสาเหตุทำให้ครูไม่มีความรู้ในการสอนเรื่องวัฒนธรรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ หน่วยงานนิเทศก์ กรมวิชาการ ความร่วมมือกันจัดการอบรมความรู้เรื่องวัฒนธรรม ตลอดจนวิธีการสอนเรื่องวัฒนธรรมที่ถูกต้องให้บ่อยครั้ง โดยอาจจัดการอบรมแก่ครูในระหว่างปิดภาคเรียนเพื่อครูจะได้มีเวลาเติมที่ในการเข้ารับการอบรม และควรเป็นโครงการต่อเนื่อง มีการติดตามผลการนำความรู้เรื่องวัฒนธรรมไปใช้ของผู้เข้ารับการอบรม

---

⁸ วัลภา ไทยจินดา, "วัฒนธรรมกับการเรียนการสอนภาษา," วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 10 (มกราคม 2525) : 48 - 55.

สถานภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนส่วนใหญ่ เป็นชายมากกว่าหญิง มีอายุระหว่าง 13-15 ปี นับถือศาสนาพุทธ การที่นักเรียนผู้ตอบ แบบสอบถามเป็นชายส่วนใหญ่สืบเนื่องจากโรงเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 6 แห่ง มีโรงเรียนชายล้วน 2 แห่ง คือโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และโรงเรียน ราชบพิธ นอกนั้นเป็นโรงเรียนสหศึกษา 4 แห่ง การที่นักเรียนมีอายุ 13-15 ปี และนับถือ ศาสนาพุทธ นับเป็นปัจจัยที่เหมาะสมต่อการถ่ายทอดวัฒนธรรมอย่างยิ่ง ดังที่ สุชา จันทรเฒ ไคกล่าวถึงลักษณะของวัยไว้ว่า⁹ "เป็นวัยที่ต้องการความเป็นตัวของตัวเอง ยึดมั่นใน อุดมการณ์และแสวงหาปรัชญาชีวิตของตน" ตลอดจนศาสนาพุทธจัดเป็นวัฒนธรรมของชาติ จึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และ เสริมสร้างวัฒนธรรมแต่อย่างใด

การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมที่โรงเรียนหรือชุมชน จัดขึ้น นักเรียนส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรม มีนักเรียนร้อยละ 47.0 ไม่เคยเข้าร่วม กิจกรรมเพราะไม่มีเวลาและไม่สนใจ การที่นักเรียนส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรม แสดง ให้เห็นว่านักเรียนมีความสนใจในเรื่องวัฒนธรรมสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กอบแก้ว สิงห์ดี เรื่อง "ความคิดเห็นของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อวัฒนธรรม ไทย"¹⁰ พบว่า¹⁰ นิสิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นและซาบซึ้งต่อลักษณะความสำคัญของวัฒนธรรม ไทยด้านศิลปกรรม ภาษา ศาสนา จรรยาบรรณ การแต่งกายและขนบธรรมเนียมประเพณี บางอย่างในทางดี สำหรับนักเรียนที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมโดยให้เหตุผล ว่าไม่มีเวลาและไม่สนใจ อาจสืบเนื่องมาจากนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามเป็นนักเรียนระดับ

⁹สุชา จันทรเฒ, จิตวิทยาทั่วไป (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2522), หน้า 49.

¹⁰กอบแก้ว สิงห์ดี, "ความคิดเห็นของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหา- วิทยาลัยที่มีต่อวัฒนธรรมไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2521), บทคัดย่อ.

มัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนจึง
ต้องใช้เวลาด้านใหญ่ในการศึกษาหาความรู้ และเตรียมสอบเข้าศึกษาต่อในระดับ
มัธยมศึกษาปีที่ 4

การเข้ารับการอบรมเรื่องวัฒนธรรม นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าครูส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเรื่องวัฒนธรรมเลย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กมล รอคคาลัย เรื่อง "ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทยในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไทย" พบว่า¹¹ครูภาษาไทยส่วนมากไม่เคยเข้ารับการอบรมเลย จึงทำให้ครูภาษาไทยซึ่งมีบทบาทโดยตรงในการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรม ขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาตลอดจนวิธีการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมที่ดีพอ จึงอาจจะไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนเข้ารับการอบรมความรู้เรื่องวัฒนธรรม อีกทั้งหน่วยงานที่จัดอบรมในปัจจุบันมีอยู่เป็นส่วนน้อย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรมศิลปากร ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมโดยตรง ซึ่งได้แก่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ควรจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เรื่องวัฒนธรรมและจัดโครงการอบรมความรู้ให้แก่ครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 สภาพการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในค่านหลักสูตร

ก. การกำหนดจุดประสงค์รายวิชาในการสอนสอนเรื่องวัฒนธรรมไทยของหลักสูตร ครูมีความเห็นว่าวัฒนธรรมค่านที่หลักสูตรกำหนด

¹¹กมล รอคคาลัย, "ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทยในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 74.

จุดประสงค์รายวิชาให้สอนมากที่สุดคือ ค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและเคารพกฎหมาย ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยเอกสารที่พบว่า จุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาทุกกลุ่มวิชา คือกลุ่มภาษา(วิชาภาษาไทย) กลุ่มสังคมศึกษา กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ และกลุ่มการงานอาชีพ ส่งเสริมค่านิยมดังกล่าวมากที่สุด

การที่ครูมีความเห็นว่า ค่านิยมการมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย เป็นวัฒนธรรมที่จุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดไว้ในอันคับรอง สอดคล้องกับผลการวิจัยเอกสารที่พบว่า จุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาทุกกลุ่มวิชาที่ศึกษา ส่งเสริมค่านิยม การมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย เป็นอันคับรอง การส่งเสริมค่านิยมดังกล่าวนี้ว่าสอดคล้องกับโครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดให้โรงเรียนส่งเสริมในเรื่องความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกาย การเดินแถวไปกลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน การเข้าแถวขึ้นรถโดยสารประจำทางและการปฏิบัติตามกฎจราจร ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า สถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูสอนกลุ่มวิชาสังคมศึกษา และผลการวิจัยเอกสารพบว่า กลุ่มวิชาสังคมศึกษา มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมทุกด้านที่ศึกษามากที่สุด

การไม่กำหนดจุดประสงค์รายวิชาให้สอนวัฒนธรรม ครูมีความเห็นว่า วัฒนธรรมด้านที่ไม่กำหนดในจุดประสงค์รายวิชาให้สอนคือ ค่านิยมไทยและค่านิยมประเพณี ครูซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูผู้สอนในกลุ่มวิชาต่าง ๆ คือกลุ่มภาษา(วิชาภาษาไทย) กลุ่มสังคมศึกษา กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ และกลุ่มการงานอาชีพ อาจมีความเข้าใจว่าในการสอนวัฒนธรรมนั้นเป็นเรื่องที่มีการสอนโดยตรงในห้องเรียน โดยเฉพาะวิชาภาษาไทยซึ่งมีความสำคัญในฐานะเป็นวัฒนธรรมของชาติ และเป็นเครื่องมือสื่อสารในการถ่ายทอดวัฒนธรรม จึงคิดว่าวิชาภาษาไทยเท่านั้นจึงจะมีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องวัฒนธรรมภาษาไทยหรือวิชาสังคมศึกษาเท่านั้น จึงมีโอกาสสอนวัฒนธรรมค่านิยมประเพณี แสดงให้เห็นว่าครูยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมและวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ถูกต้อง ดังที่สุจวิท เพียรชอบ ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในสังคมเกี่ยวกับการถ่ายทอดวัฒนธรรมว่า¹²

¹² สุจวิท เพียรชอบ, "บทบาทของครูในสังคม." หน้า 110-111.

"ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ครูควรแนะนำให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทย... วิธีการถ่ายทอดทำได้หลายอย่าง เช่น แทรกเรื่องวัฒนธรรมในวิชาขณะสอน จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับวัฒนธรรม"

ดังนั้น เพื่อให้ครูทุกกลุ่มวิชามีความรู้ความเข้าใจตรงกันว่า ในการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ของครูทุกกลุ่มวิชาจะต้องถ่ายทอดวัฒนธรรมทั้งโดยการสอนในเนื้อหาวิชาโดยตรง โดยการสอดแทรก เช่น สอนการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องหรือการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับวัฒนธรรม เช่น จัดตั้งชุมนุมภาษาไทย ชุมนุมวัฒนธรรม กลุ่มโรงเรียนควรมีบทบาทในการจัดประชุมสัมมนาหรืออภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องวัฒนธรรม เพื่อให้ครูทุกกลุ่มวิชามีความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทของครูในการถ่ายทอดวัฒนธรรมอย่างถูกต้อง

ข. การกำหนดเนื้อหาวิชาเรื่องวัฒนธรรม ครูมีความเห็นว่า เรื่องที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดมากที่สุดคือ วัฒนธรรมค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ รองลงมาได้แก่วัฒนธรรมค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย นักเรียนมีความเห็นว่า ได้แก่วัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทย รองลงมาคือ วัฒนธรรมค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย

ความเห็นของครูสอดคล้องกับผลการวิจัยเอกสารซึ่งพบว่า หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดให้กลุ่มวิชาต่าง ๆ คือ กลุ่มภาษา (วิชาภาษาไทย) กลุ่มสังคมศึกษา กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ และกลุ่มการงานอาชีพ มีเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมในค่านิยมพื้นฐานทั้ง 5 ค่าน และกำหนดให้จุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ส่งเสริมวัฒนธรรมค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบมากที่สุด และยังส่งเสริมวัฒนธรรมค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย เช่นเดียวกับกลุ่มวิชาอื่น แต่ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูสอนกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ครูจึงมีความเห็นดังกล่าว

การที่นักเรียนมีความเห็นว่า หลักสูตรกำหนดเนื้อหาให้เรียนวัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทยมากที่สุด ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจสืบเนื่องมาจากการที่นักเรียนมีความเข้าใจว่าภาษาไทยเท่านั้นที่ถือเป็นวัฒนธรรมของชาติ และมีการเรียนการสอนโดยตรง โดยมีอัตราเรียนถึง 4 คาบต่อสัปดาห์ และการที่นักเรียนต้องใช้ภาษาไทย

เป็นภาษาสื่อสารในการเรียนวิชาต่าง ๆ นั้นเอง ความเห็นของนักเรียนที่ว่า หลักสูตรกำหนดเนื้อหาวิชาให้เรียนวัฒนธรรมค่านิยมการมีระเบียบวินัยและ เคารพกฎหมาย เป็นอับรอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนได้พบว่าโรงเรียนได้กำหนดระเบียบข้อบังคับให้นักเรียนปฏิบัติตามโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยและวัฒนธรรมค่านิยม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ยังมีเนื้อหาให้เรียนโดยตรงในวิชา สังคมศึกษา ซึ่งหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดให้เป็นวิชาบังคับ มีอัตราเวลาเรียนมากกว่ากลุ่มวิชาอื่น คือ มี 5 คาบต่อสัปดาห์¹³

วัฒนธรรมค่านิยมที่หลักสูตรไม่กำหนดเนื้อหาให้เรียน ครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ได้แก่ วัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทย รองลงมาคือค่านิยม การรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทั้งนี้ครูตอบแบบสอบถามเป็นครูกลุ่มวิชา (ภาษาไทย) กลุ่มวิชาสังคมศึกษา กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ และกลุ่มการงานอาชีพ อาจมีความเห็นว่า ลักษณะเนื้อหาวิชาที่คนสอนไม่มีเนื้อหาเรื่องภาษาไทยและการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ แต่มีในวิชาภาษาไทยและสังคมศึกษา ดังนั้นครูภาษาไทยและสังคมศึกษาเท่านั้นจึงมีโอกาสสอนเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทยและค่านิยม การรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ แสดงให้เห็นว่าครูอาจจะยังมีความรู้ความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมไม่ดีพอว่ามีขอบข่ายครอบคลุมในเรื่องไบบ้าง จึงทำให้เข้าใจว่า ภาษาไทยและค่านิยมการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เท่านั้นที่เป็นวัฒนธรรมไทย ดังที่พะยอม แก้วกำเนิด ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการถ่ายทอดวัฒนธรรมว่า¹⁴ หลักสูตร

13. กรมวิชาการ, คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.), หน้า 24.

14. สัมภาษณ์ พะยอม แก้วกำเนิด, รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 15 ตุลาคม 2528.

มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เพื่ออำนวยความสะดวกการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยดีแล้ว ทั้งในด้านจุดหมาย จุดประสงค์ การเรียนรู้รายวิชา เนื้อหารายวิชา อัตราเวลาเรียนและการวัดและประเมินผล มีความสอดคล้องและเหมาะสมกันดีแล้ว ในทางทฤษฎี เพราะผู้สร้างหลักสูตรจะเขียนหลักสูตรให้มีเนื้อหากว้าง ๆ และครอบคลุมให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีในเรื่องที่เรียน ตลอดจนสามารถนำไปปฏิบัติได้... แม้หลักสูตรจะมีความเหมาะสมในทางทฤษฎี สิ่งที่เกิดปัญหาตามมา คือ ผู้นำหลักสูตรไปใช้มีความสนใจในรูปแบบสาขาของวัฒนธรรม 5 สาขา ประกอบด้วยเรื่องใดบ้าง ดังนั้นการที่ครูอาจมีความเข้าใจดังกล่าว ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ผู้บริหารจึงควรจัดประชุม อบรม โดยเชิญวิทยากรจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ หน่วยงานนิเทศก์ มาให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของครูทุกกลุ่มวิชาในการถ่ายทอดวัฒนธรรม เพื่อให้ครูตระหนักและทำหน้าที่ของตนในการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้ถูกต้องมากขึ้น

การที่นักเรียนมีความเห็นค่านิยมการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ เป็นวัฒนธรรมค่านิยมที่หลักสูตรไม่กำหนดเนื้อหาให้เรียน ค่านิยมการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบมีลักษณะเป็นนามธรรมที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากสิ่งแวดล้อมและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่าครูผู้สอนไม่ได้เน้นให้นักเรียนเข้าใจเรื่อง ค่านิยมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะครูกลุ่มวิชาภาษาไทย หรือครูกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ซึ่งหลักสูตรกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาและเนื้อหารายวิชา ให้สอนเรื่องค่านิยมโดยตรง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัตนา รัตนาสิน เรื่องความนึกเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทย วิชาบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น"

พบว่า¹⁵ สภาพการเรียนการสอน คำนิยมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปัจจุบัน ครูส่วนใหญ่ได้สอนเน้นเกี่ยวกับค่านิยมบ้าง แต่เนื่องจากเนื้อหาในบทเรียนมีมากสอนไม่ค่อยทัน จึงไม่ค่อยได้สอนเน้นค่านิยมอย่างจริงจัง และปัญหาในการเรียนการสอน ค่านิยม ได้แก่การที่เด็กขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยม เมื่อครูสอนสอศแทรก ก็เป็นเพียงทฤษฎี นักเรียนขาดความสนใจ และขาดการปฏิบัติตามค่านิยมที่ต้งามอย่างจริงจัง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กมล รอคคล้าย เรื่อง "ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทยในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไทย" พบว่า¹⁶ การที่หลักสูตรเน้นเนื้อหาวิชาสามัญมากเกินไป เวลาเรียนมีน้อยครูจึงจำเป็นต้องเร่งสอนเพื่อให้ทันเวลาและตรงตามเนื้อหา ทำให้เวลาในการจัดกิจกรรมด้านส่งเสริมวัฒนธรรมไทยมีน้อยลง จากผลการวิจัยสรุปให้เห็นว่า เมื่อนักเรียนไม่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องค่านิยม และครูมิได้ให้ความสำคัญในการสอนค่านิยมอย่างจริงจัง จึงทำให้นักเรียนเข้าใจผิดคิดว่าหลักสูตรมิได้กำหนดเนื้อหาให้เรียน

ในการสอนค่านิยม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมนั้น ครูควรให้ความรู้ที่เป็นเนื้อหาโดยตรง และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้นเพื่อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ตรงกับ สิทธิชัย นิธิชากา ได้กล่าวว่า¹⁷ การสอนวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยเช่น วิชาประวัติศาสตร์ ภาษา วรรณคดี หน้าที่พลเมือง ศิลธรรม คนตรี

¹⁵ รศนา รศนาสิน, "ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทย วิชาบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น"(วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาคศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 122

¹⁶ กมล รอคคล้าย, "ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทยในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไทย", หน้า 70.

¹⁷ สิทธิชัย นิธิชากา, การศึกษากับสังคม (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ โอโยเนสโตร์, 2529), หน้า 103.

ศิลปะ นาฏศิลป์ และอื่น ๆ นอกเหนือจากการให้ความรู้ทางทฤษฎีแล้วจะต้องให้เด็กได้ลงมือกระทำและปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อฝึกฝนให้รู้จักสังเกต เปรียบเทียบ วิจัยและเลือกปฏิบัติจนเกิดความซาบซึ้ง เห็นดีเห็นงาม เกิดความนิยมอย่างแท้จริงในสิ่งที่ได้ศึกษาอบรมมาซึ่งจะช่วยให้การสืบทอดและเสริมสร้างวัฒนธรรมเป็นไปอย่างได้ผล

ดังนั้นครูอาจจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องค่านิยมให้ได้ผลโดยการจัดตั้งชุมนุมภาษาไทย ชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ให้นักเรียนค้นคว้าความรู้เรื่องปัญหาค่านิยมในสังคม เพื่อนำมาอภิปรายเกี่ยวกับค่านิยมที่ดีและไม่ดีในห้องเรียน จัดป้ายนิเทศเรื่องค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการและประกวดคำขวัญ เชิญชวนให้ปฏิบัติตามค่านิยมที่พึงงาม นอกจากนี้ครูควรช่วยชี้แนะและกวดขันให้เด็กปฏิบัติตามค่านิยมที่พึงงาม ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อเด็กปฏิบัติตามก็จะทำให้การปลูกฝังค่านิยมประสบความสำเร็จ

ค. ความเหมาะสมของเวลาที่กำหนดกับเนื้อหา

เรื่องวัฒนธรรม

ครูมีความเห็นว่าวัฒนธรรมค่านิยมที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดอัตราเวลาเรียนให้เหมาะสมแล้วคือวัฒนธรรมค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันตมัน เที่ยรและมีความรับผิดชอบ และค่านิยมประหยัดและออม

นักเรียนมีความเห็นว่าได้แก่วัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือวัฒนธรรมค่านิยมประเพณี

ความเห็นของครูแสดงให้เห็นว่าจากการที่หลักสูตรได้กำหนดเนื้อหา อัตราเวลาเรียนและการวัดและประเมินผลในการสอนรายวิชาต่าง ๆ นั้น ครูผู้สอนสามารถดำเนินการ อาจจะใช้การสอนโดยตรงในห้องเรียนหรือโดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ในเวลาที่กำหนด ครูจึงมีความเห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว

จากความเห็นของนักเรียนคิดว่า ภาษาไทยและประเพณีเป็นเรื่องวัฒนธรรมไทยที่มีเนื้อหากำหนดให้เรียนโดยตรงในรายวิชาภาษาไทยและรายวิชาสังคมศึกษา ซึ่งหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดอัตราเวลา

เรียนไว้มากกว่ารายวิชาอื่น ๆ คือ 4 คาบ และ 5 คาบต่อสัปดาห์ การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนในห้องเรียนครูผู้สอนอาจใช้วิธีการสอนแบบบรรยายซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ครูส่วนใหญ่ใช้อยู่ เพราะวิธีการสอนแบบบรรยายทำให้ครูสามารถอธิบายข้อเท็จจริง หรือสาระเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรได้ครบถ้วนในเวลาสั้นกว่าใช้วิธีอื่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมาน บุญสัน เรื่อง "การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 1" พบว่า¹⁸ วิธีสอนที่ครูใช้มากที่สุดคือการบรรยาย เมื่อครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เสร็จสิ้นในเวลาที่กำหนด นักเรียนจึงคิดว่าอัตราเวลาเรียน เรื่องวัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทยและประเพณีมีความเหมาะสมที่สุดแล้ว

เรื่องความไม่เหมาะสมของเวลาที่กำหนดกับ

เนื้อหา เรื่องวัฒนธรรม ครูมีความเห็นว่าวัฒนธรรม เรื่องที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดเวลาให้มากไปคือ วัฒนธรรมค่านิยมการมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย และค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา นักเรียนมีความเห็นว่าได้แก่วัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทย และค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ในทางปฏิบัติ โรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมค่านิยมพื้นฐานค่านิยมที่เด่นชัดคือค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย และค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนาอยู่แล้ว โดยการกำหนดระเบียบข้อบังคับสำหรับนักเรียนในเรื่องความประพฤติ การแต่งกาย การเข้าแถวเคารพธงชาติ การสวดมนต์ไหว้พระ การรับการอบรมจากครูเวรประจำวัน ตลอดจนการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เช่น การเวียนเทียนในวันวิสาขบูชา การแห่เทียนเข้าพรรษา นอกเหนือจากการกำหนดเป็นกิจกรรมภายนอกห้องเรียนแล้ว หลักสูตรยังกำหนดเนื้อหาให้เรียนโดย เฉพาะในรายวิชาสังคมศึกษา ซึ่งมีอัตราเวลาเรียนมากที่สุดคือ 5 คาบต่อสัปดาห์ จึงทำให้ครูมีโอกาสส่งเสริมวัฒนธรรมค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายและค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา ดังนั้นอาจ

¹⁸สมาน บุญสัน, "การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 1," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 138.

ทำให้ครูและนักเรียนคิดว่า เวลาที่หลักสูตรกำหนดมีมากไป

ความเห็นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าครูและนักเรียนอาจไม่มีความเข้าใจในเรื่องการถ่ายทอวัฒนธรรม โดยเฉพาะเรื่องค่านิยม ทัศนคติ ทัศนคติได้เสนอแนะไว้ว่า¹⁹ จะต้องเพ่งเล็งถึงการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหา เพราะสิ่งที่ต้องการคือการปฏิบัติตามค่านิยมนั้น ๆ มากกว่าการจดจำเนื้อหาและหลักการ ดังนั้นการปลูกฝังค่านิยมควรเน้นที่การปฏิบัติ โดยครูสามารถใช้เวลาที่หลักสูตรกำหนดสอนเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวัฒนธรรม เวลาที่เหลือครูอาจจัดกิจกรรมประกอบ เช่น ให้จับป้ายนิเทศเกี่ยวกับวัฒนธรรม หรือค้นคว้าความรู้เรื่องวัฒนธรรมจากห้องสมุดและนำมาอภิปรายในห้องเรียน เป็นต้น

ความเห็นของนักเรียนที่ว่าหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดเวลาในการเรียนวิชาภาษาไทยมากเกินไป ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร นักเรียนจึงต้องใช้ภาษาในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว ดังนั้นจึงไม่เห็นความสำคัญของการเรียนภาษาไทยว่าเป็นการฝึกทักษะการใช้ภาษา ดังที่ เกரியงศักดิ์ ศรีไพโรจน์ กล่าวถึงปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาว่า²⁰ "นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย และไม่เห็นความสำคัญของวิชาภาษาไทย คิดว่าไม่เรียนก็สามารถใช้ภาษาไทยได้ เพราะเป็นภาษาที่ใช้เป็นประจำทุกวันอยู่แล้ว และมีความรู้สึกว่าการเรียนภาษาไทยไม่ได้เหมือนภาษาต่างประเทศ..." และการที่หลักสูตรกำหนดลดอัตราเวลาเรียนวิชาภาษาไทย 4 คาบต่อสัปดาห์มากกว่ารายวิชาอื่น ๆ ยกเว้นวิชาสังคมศึกษา การมีทัศนคติที่ไม่ดีของนักเรียนต่อวิชาภาษาไทยเป็นปัญหา

¹⁹พนัส ทัศนาคินทร์, "การสร้างจริยธรรมให้แก่นักเรียน," ใน แนวทางพัฒนาจริยธรรม (กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2523), หน้า 126.

²⁰เกரியงศักดิ์ ศรีไพโรจน์, "ปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา" ใน ปัญหาในระดับมัธยมศึกษา หน้า 8-9 บุญชม ศรีสะอาด, บรรณาธิการ มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2528.

การจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยอย่างมาก ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากครูผู้สอนโดยตรงไม่เข้าใจหลักสูตรและธรรมชาติของภาษาไทยดีพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กนกรัตน์ ชาญกว้าง เรื่องความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 9²¹ พบว่า²¹ ครูไม่เข้าใจหลักสูตรและครูยังใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดิมไม่สนใจกิจกรรมใหม่ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่ครูไม่เข้าใจหลักสูตรครูย่อมไม่เข้าใจว่าหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายอย่างไร มีเนื้อหาสำคัญอะไรบ้าง ตลอดจนไม่เข้าใจว่าจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างไรมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย เมื่อครูไม่เข้าใจหลักสูตร และยังใช้วิธีการสอนแบบเดิม ย่อมไม่สอดคล้องกับการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นวิชาทักษะสัมพันธ์ที่ต้องอาศัยการฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะ การเรียนการสอนจึงต้องใช้วิธีการสอนหลาย ๆ อย่างที่เหมาะสม ดังนั้นวิธีการสอนแบบ เดิมก็คือการสอนแบบบรรยาย ซึ่งผู้สอนมีบทบาทเพียงผู้เดียว ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้ฝึกทักษะในค่านต่าง ๆ ดังที่ ไพฑูรย์ สินดารัตน์ ได้กล่าวถึงการสอนแบบบรรยายว่า²² ผู้เรียนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น (บางครั้งมีไต่ถามแต่น้อย) เสนอปัญหาหรือแก้ปัญหาด้วยตนเองบ้าง ทำให้ขาดโอกาสในการฝึกความคิดวิเคราะห์" จึงไม่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและไม่อาจดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้ จึงทำให้นักเรียนมีทัศนคติไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานพิเศษ กรมวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ควรร่วมมือกันจัดทำมีการประชุม อบรม สัมมนาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยอาจเสนอในรูปแบบโครงการพัฒนาครู-อาจารย์ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร เนื้อหา วิธีการ

²¹ กนกรัตน์ ชาญกว้าง, "ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 9" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิถียุทธศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 137.

²² ไพฑูรย์ สินดารัตน์, หลักและวิธีการสอนระดับอุดมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2524), หน้า 57.

สอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล เพื่อให้ครูได้เข้าใจและสามารถจัดกิจกรรม การเรียนการสอนเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

เรื่องความไม่เหมาะสมของเวลาที่กำหนดกับเนื้อหา เรื่องวัฒนธรรม ครูมีความเห็นว่าหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนด เวลาน้อยไปในการสอนเนื้อหาวัฒนธรรมค่านประเพณีและค่านคานิยมการปฏิบัติตาม คุณธรรมของศาสนา แต่นักเรียนมีความคิดเห็นว่าได้แก่วัฒนธรรมค่านคานิยมการประหยัด และออม และค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

จากผลการวิจัยของ สมาน บุญถนุญ เรื่อง "การใช้ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 1" พบว่า²³ ปัญหาที่ พบในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้แก่ปัญหาค่านงบประมาณ แต่ละหมวดของโรงเรียนได้รับ งบประมาณไม่เพียงพอและปัญหาค่านวัสดุอุปกรณ์ ครูอาจารย์ทุกหมวดวิชาขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ เรื่องงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนเป็นปัจจัยสำคัญช่วยสนับสนุนให้ ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตรได้ ใน การสอนวัฒนธรรมค่านประเพณีและค่านคานิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา นอกจาก จะให้ความรู้ที่เป็นเนื้อหาสาระแล้วจะต้องให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วย ดังที่ สิทธิชัย นิธิชากา ได้กล่าวถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรมว่า²⁴ นอกจากจะให้ความรู้ทางทฤษฎีแล้วจะต้องให้ เด็กได้ลงมือกระทำและปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อฝึกฝนให้รู้จักสังเกต เปรียบเทียบ วิเคราะห์ และเลือกปฏิบัติจนเกิดความซาบซึ้งเห็นคี่เห็นงาม เกิดความนิยมอย่างแท้จริงในสิ่งที่ เรียนมา ผลจากการให้ลงมือปฏิบัติอาจจะโดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ประกอบการเรียน การสอน จะทำให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดีและซาบซึ้งในคุณค่าของวัฒนธรรมไทย แต่เวลาที่ หลักสูตรกำหนดให้ไม่เพียงพอสำหรับการสอนวัฒนธรรมค่านประเพณีและค่านนิยมการปฏิบัติ ตามคุณธรรมของศาสนา โดยการให้ความรู้ที่เป็นเนื้อหาสาระและจัดกิจกรรมเสริม

²³สมาน บุญถนุญ, "การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ใน เขตการศึกษา 1", หน้า 134-135.

²⁴สิทธิชัย นิธิชากา, การศึกษากับสังคม, หน้า 103.

เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย แต่ข้อจำกัดในเรื่องเวลา อุปกรณ์การสอน และงบประมาณ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าครูจึงต้องใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเพราะเป็นวิธีที่ทำให้ครูสามารถอธิบายข้อเท็จจริงหรือเนื้อหาสาระตามหลักสูตรได้ในระยะเวลาสั้นแต่การสอนแบบบรรยาย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติสรุปว่า²⁵ เป็นวิธีสอนที่ไม่เหมาะสมในการถ่ายทอดวัฒนธรรมเพราะการสอนและการอบรมวัฒนธรรมมีลักษณะเป็นสังคมศาสตร์ การสอนจึงต้องเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าครูสามารถใช้วิธีการสอนแบบบรรยายโดยใช้สื่อการสอนได้แก่ สไลด์ ภาพยนต์เกี่ยวกับประเพณี สามารถยืมได้จากศูนย์วัฒนธรรมของวิทยาลัยครูต่าง ๆ หรือจัดให้นักเรียนทำรายงานเกี่ยวกับศาสนา อภิปรายปัญหาสังคมขัดต่อศีลธรรม ทั้งนี้เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย

การที่นักเรียนมีความเห็นว่าวัฒนธรรมค่านิยมการประหยัดและออมเป็นเรื่องที่หลักสูตรพัฒนาศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดอัตราเวลาเรียนน้อยไป แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความสนใจและเห็นความสำคัญในการนำค่านิยมการประหยัดและออมไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ดังผลการวิจัยของ ชฎาพร พันธ์ชูเกียรติ²⁶ เรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" พบว่านักเรียนมีความเห็นคล้ายกับค่านิยมการประหยัดและออม แต่จากการวิจัยของ รัตนา รัตนาสิน เรื่อง "ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทย วิชาบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" พบว่า²⁷ สภาพการเรียน

²⁵สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, คู่มือธรรมวัฒนธรรมไทยระดับมัธยมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 14-15.

²⁶ชฎาพร พันธ์ชูเกียรติ, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาคศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 80.

²⁷รัตนา รัตนาสิน, "ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น", หน้า 122.

การสอนค่านิยมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปัจจุบัน ครูส่วนใหญ่ได้สอนเน้นเกี่ยวกับค่านิยมบ้าง แต่เนื่องจากเนื้อหาในบทเรียนมีมาก สอนไม่ค่อยทัน จึงไม่ค่อยได้สอนเน้นค่านิยมอย่างจริงจัง จากลักษณะการสอนของครูที่เน้นเนื้อหาวิชามากกว่าค่านิยมจึงทำให้นักเรียนคิดว่าครูควรใช้เวลาในการสอนค่านิยมการประหยัดและออมให้มากขึ้นทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรจะได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตามค่านิยม เพื่อให้เด็กได้มีการปฏิบัตินอกเหนือจากการเรียนทฤษฎีในห้องเรียน อาจจะมีการจัดนิทรรศการฉายภาพยนตร์ สไลด์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับค่านิยมการประหยัดและออมหรือติดต่อเจ้าหน้าที่ธนาคารออมสินมาให้บริการรับฝากเงินออมสินจากนักเรียน

2.2 สภาพการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้าง

วัฒนธรรมไทยในค่านิจกรรมการเรียนการสอน

ก. เรื่องโอกาสการสอนเรื่องวัฒนธรรมของครูครู มีความเห็นว่าวัฒนธรรมค่านิยมที่ครูมีโอกาสสอนมากที่สุดคือค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย รองลงมาได้แก่ค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบและวัฒนธรรมค่านิยมที่ครูมีโอกาสสอนน้อยที่สุดคือ ภาษาไทย รองลงมาคือประเพณีผู้วิจัยมีความเห็นว่าค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายและค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบต่อ เป็นค่านิยมที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 หมวด 6 ศิลปะวัฒนธรรม จริยธรรม พลานามัย สภาพแวดล้อม และกิจกรรมเยาวชน ข้อ 53 ที่ว่า "รัฐยังสนับสนุนกิจกรรมเยาวชนและจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีบุคลิกภาพที่ดี มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย มีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย ..." และจากผลการวิจัยเอกสารพบว่าหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในค่านิจประสงค์การเรียนรู้รายวิชาและเนื้อหาทุกกลุ่มวิชาที่ศึกษามีบทบาทในการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบต่อมากที่สุด และค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย รองลงมา คำนึงครูในกลุ่มวิชาภาษารายวิชาภาษาไทย กลุ่มวิชาสังคมศึกษา กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพและกลุ่มการงานอาชีพ จึงมีโอกาสสอนเรื่องวัฒนธรรมได้มาก

ความเห็นของครูที่ว่าวัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทยและประเพณีเป็นเรื่องที่ครูมีโอกาสสอนน้อยที่สุด ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจเนื่องมาจากครูมี

ความเข้าใจว่าภาษาไทยและประเพณีเป็นเรื่องที่หลักสูตรกำหนดให้มีการเรียนการสอน โดยตรงในวิชาภาษาไทยและสังคมศึกษา ตามลำดับอยู่แล้ว กังนั้ครูกลุ่มวิชาภาษาและกลุ่มสังคมศึกษาเท่านั้นยังมีโอกาสสอนมากกว่าครูในกลุ่มวิชาอื่น แสดงให้เห็นว่าครูยังไม่เข้าใจหน้าที่ของตนในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ถูกต้อง ซึ่งครูอาจทำโดยการสอนเนื้อหาโดยตรงในชั้นเรียนและโดยการสอดแทรก กังที่ สุจิต เพียรชอบ ได้กล่าวไว้²⁸ "วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมนั้นครูอาจทำได้หลายทางเช่น เวลาสอนในชั้นเรียน วิชาการใดที่พอจะแทรกเรื่องวัฒนธรรมลงไปได้ก็ถือโอกาสถ่ายทอดให้กับเด็กและวิชาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมนั้นตามหลักสูตรมีหลายวิชาได้แก่ ศิลปศึกษา สังคมศึกษาและภาษาไทย โอกาสที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมในวิชาเหล่านี้มีมาก ส่วนวิชาอื่น ๆ ถ้าครูมีปฏิธานอยู่ในใจว่าตนเองมีหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมด้วยแล้วก็อาจทำได้เมื่อมีโอกาส" ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การสอนวัฒนธรรมด้านภาษาไทย ครูทุกคนมีโอกาสสอนได้ เช่น ฝึกให้นักเรียนใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นการเขียน การพูด การอ่านและการฟัง

นักเรียนมีความเห็นว่าวัฒนธรรมที่ครูมีโอกาสสอนมากที่สุดคือวัฒนธรรมด้านภาษาไทย และรองลงมาได้แก่วัฒนธรรมด้านค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันตนั้นเพียรและมีความรับผิดชอบ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าวัฒนธรรมด้านภาษาไทยซึ่งครูมีโอกาสสอนมากที่สุดนั้นเนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ทุกวิชาและปัจจุบันสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาที่สุดของนักเรียนมาก กังผลการวิจัยของ ปาริชาติ พุกน้อย เรื่อง "ความคิดเห็นของครูภาษาไทยเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการใช้ภาษาไทยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร"²⁹ พบว่า ปัญหาที่ครูพบคือสื่อมวลชนทุกชนิดใช้ภาษาอย่างไม่

²⁸ สุจิต เพียรชอบ, "บทบาทของครูในสังคม" วารสารครูศาสตร์, หน้า 110-111.

²⁹ ปาริชาติ พุกน้อย, "ความคิดเห็นของครูภาษาไทยเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการใช้ภาษาไทยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 69.

ระมัดระวังไม่ถูกต้องเหมาะสม นักเรียนมักเชื่อถือการใช้ภาษาของสื่อมวลชนว่าถูกต้อง จึงใช้ตาม รวมทั้งไม่สามารถสังเกตข้อผิดได้ ดังนั้นครูจึงมีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่องในการใช้ภาษาของนักเรียนทุกครั้ง จึงทำให้นักเรียนมีความเห็นว่าครูมีโอกาสดสอนภาษาไทยมากที่สุด

ส่วนวัฒนธรรมค่านิยมการฟังตนเอง ชยีนหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบนั้นนักเรียนมีความเห็นว่าครูมีโอกาสดสอนเป็นอันกำบังลงมา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดเนื้อหาวิชามากเกินไปจนนักเรียนไม่มีเวลาฝึกฝนทักษะหรือปฏิบัติได้เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กนกรัตน์ ชาญกว้าง เรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 9" พบว่า³⁰ เนื้อหาหลักสูตรมีมากเกินไปไม่เหมาะสมกับเวลาเรียน ดังนั้นครูอาจจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนเพื่อเป็นการฝึกฝนทักษะหรือปฏิบัติโดยให้นักเรียนทำรายงาน โดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด กิจกรรมดังกล่าวจึงเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนต้องฟังตนเอง มีความขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ งานจึงจะสำเร็จได้

วัฒนธรรมค่านิยมที่นักเรียนมีความเห็นว่าครูไม่มีโอกาสดสอนมากที่สุดคือ ประเพณี รองลงมาคือค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าสถานภาพของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยรับการอบรมเรื่องวัฒนธรรมค่านิยม ประเพณี ภาษาไทยและค่านิยมพื้นฐาน จึงทำให้ไม่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมค่านิยม จึงเข้าใจว่าเรื่องประเพณีและค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนาเป็นเนื้อหาบรรจุในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ดังนั้นครูกลุ่มวิชาสังคมศึกษาเท่านั้นจึงมีโอกาสดสอนมากกว่าครูกลุ่มวิชาอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงมีความ

³⁰กนกรัตน์ ชาญกว้าง, "ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 9", หน้า 137.

เห็นว่าครูทุกคนควรได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เรื่องวัฒนธรรมเพิ่มเติม จากการเข้าร่วมการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ แล้วนำความรู้มาเผยแพร่ ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม วัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนหรือชุมชนจัดขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย

ข. ลักษณะการสอนเรื่องวัฒนธรรม ครูและนักเรียน

มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าลักษณะการสอนของครูเป็นการสอนโดยการสอดแทรกมากที่สุด คือค่านิยมการรักชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ รองลงมาคือวัฒนธรรมค่านิยม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย นักเรียนมีความเห็นว่าวัฒนธรรมค่านิยมที่ครูสอน โดยการสอดแทรกมากที่สุดคือ ค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย รองลงมา คือค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า วัฒนธรรมค่านิยมการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ค่านิยมการมีระเบียบวินัยและ เคารพกฎหมาย และค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ เป็นเรื่อง ที่ครูมีโอกาสสอนโดยตรงอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย เอกสารที่พบว่าเนื้อหาสาระ วิชาบังคับของกลุ่มวิชาภาษารายวิชาภาษาไทย กลุ่มวิชาสังคมศึกษา กลุ่มวิชาพัฒนา บุคลิกภาพ และกลุ่มการทำงานอาชีพ ส่งเสริมค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แต่เนื่องจาก ข้อจำกัดในเรื่อง เวลาและเนื้อหาวิชาที่มีมากจึงทำให้ครูมุ่งสอนวิชาสามัญและสอนสอดแทรก ในเรื่องค่านิยม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัตนา รัตนาสิน เรื่อง "ความคิดเห็นของ ครูและนักเรียนเกี่ยวกับค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับ ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น" พบว่า³¹ สภาพการเรียนการสอนค่านิยมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปัจจุบัน ครูส่วนใหญ่ได้สอน เน้นค่านิยมบ้าง แต่เนื่องจากเนื้อหาในบทเรียนมีมากสอนไม่ค่อยทันจึง ใช้วิธีสอดแทรกให้ ซึ่งเป็นการสอนทฤษฎี ผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิธีการดังกล่าว เป็น อุปสรรคต่อการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรม เพราะไม่สามารถทำ ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องค่านิยมได้ถูกต้อง นักเรียนจึงไม่สนใจหรือเห็น

³¹ รัตนา รัตนาสิน, "ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับค่านิยมที่มีอยู่ใน หนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น", หน้า 123.

ความสำคัญของการนำค่านิยมไปใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าครูควร สอนสอดแทรกเรื่องค่านิยมโดยการให้นักเรียนลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง อาจจะเป็น การจัดป้ายนิเทศ การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับค่านิยม ทำรายงานกลุ่มอภิปรายเรื่องค่านิยม กิจกรรมดังกล่าวจะพัฒนานักเรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ตลอดจนรู้จักการทำ งานด้วยความมีระเบียบวินัย และเสริมสร้างความสามัคคี การอนุรักษ์และเสริมสร้าง วัฒนธรรมในค่านิยมดังกล่าวจะได้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ค. วิธีการสอนเรื่องวัฒนธรรม ครูมีความเห็นว่า วิธีที่ครูใช้มากที่สุดคือการสอนแบบบรรยาย รองลงมาคือการสอนแบบอภิปราย วัฒนธรรม กำนัที่ครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยายมากที่สุดคือ ประเพณี รองลงมาคือวัฒนธรรมด้าน การรักษา ศาสนา พระมหากษัตริย์

นักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกับครูว่าวิธีการ สอนของครูที่ครูใช้มากที่สุดในเรื่องวัฒนธรรมคือการสอนแบบบรรยาย รองลงมาคือการสอน แบบอภิปราย วัฒนธรรมค่านัที่ครูสอนแบบบรรยายมากที่สุดคือภาษาไทยและรองลงมาคือ ประเพณี

ความคิดเห็นของครูและนักเรียนมีความสอดคล้อง กันว่าครูใช้วิธีการสอนเรื่องวัฒนธรรมโดยวิธีการบรรยายมากที่สุด รองลงมาคือการสอน แบบอภิปราย ผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิธีการสอนแบบบรรยายนั้นว่าไม่สอดคล้องกับการสอน เรื่องวัฒนธรรม ดังที่คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้กล่าวถึงการสอนและการอบรม วัฒนธรรมว่ามีลักษณะเป็นสังคมศาสตร์ การสอนจึงต้องเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ แต่การสอนแบบบรรยายนั้น ไพฑูรย์ สินลารัตน์ กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนไม่มี โอกาสแสดงความคิดเห็น (บางครั้งมีไ้บ้างแต่น้อย) เสนอปัญหาหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง

³²สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, คู่มืออบรมวัฒนธรรมไทยระดับ มัธยมศึกษา, หน้า 14-15.

³³ไพฑูรย์ สินลารัตน์, หลักและวิธีการสอนระดับอุดมศึกษา, หน้า 58.

บ้าง ทำให้ขาดโอกาสในการฝึกความคิดวิเคราะห์"

วัฒนธรรมค่านิยมที่ครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย

ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นว่าได้แก่ค่านิยม ประเพณี ค่านิยมการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และค่านิยมภาษาไทย ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียน ได้เข้าใจ เห็นคุณค่า ซาบซึ้ง มีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย รู้จักสังเกต เปรียบเทียบ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เหมาะสมนั้นครูควรสอนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนเรื่อง วัฒนธรรม แต่ขอจำกัดในเรื่องงบประมาณ บุคลากรและเวลา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจเป็น เหตุให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมาน บุญล้น เรื่อง การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 1³⁴ พบว่า ปัญหา ค่านิยมประเพณีและค่านิยมวิชาได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ ค่าบุคลากร วิชาครูอาจารย์ ผู้สอนหมวดวิชาต่าง ๆ เช่น วิชาภาษาไทย ผู้วิจัยมีความเห็นว่าครูอาจใช้วิธีการสอนแบบ บรรยายโดยการใช้สื่อประสม เพราะการสอนแบบนี้เน้นหนักที่การเสนอเนื้อหาและข้อมูล (Presentation) และสร้างความสนใจให้ผู้เรียนเป็นอย่างมาก สื่อประสมที่ใช้ได้แก่ สไลด์ ภาพยนต์ หุ่นจำลอง ของจริง เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ยืมได้จากศูนย์วัฒนธรรมวิทยาลัย ครูต่าง ๆ

ง. การวัดผลการเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรม ครูมีความ เห็นว่าครูวัดผลในด้านความรู้ความเข้าใจมากที่สุด รองลงมาเป็นการวัดผลด้านการปฏิบัติ จริง และวัฒนธรรมค่านิยมที่ครูวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจมากที่สุดคือวัฒนธรรม ค่านิยมภาษาไทยและรองลงมาคือค่านิยมประเพณี

การที่ครูมีความเห็นว่าครูใช้การวัดผลด้านความรู้ ความเข้าใจมากที่สุดนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจเนื่องมาจากครูต้องรับผิดชอบต่อนักเรียน จำนวนมากและการวัดผลโดยวิธีนี้เป็น การวัดผลที่ทำได้สะดวกและรวดเร็ว นอกจากนี้จาก ผลการวิจัยเอกสารพบว่า หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 มีเนื้อหาวิชา มากทำให้ครูต้องสอน เนื้อหาทั้งหมดในเวลาจำกัด ครูจึงนิยมใช้การวัดผลแบบนี้มากที่สุด กับการสอนวัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทยและค่านิยมประเพณี ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การสอนโดย มีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมนั้นยังไม่เพียงพอ

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 66.

นักเรียนจะต้องมีความรู้ลึกซึ้งซึ่ง เห็นคุณค่า มีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทยและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังผลการสัมภาษณ์ พระนอม แก้วกำเนิก รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ขณะสัมภาษณ์) ได้กล่าวถึงการสอนเรื่องวัฒนธรรมของครูว่า³⁵ เป็นการสอนที่ไม่ส่งเสริมให้เด็กนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การสอนเลขไม่สอนให้เด็กรู้จักการมีระเบียบวินัยจากการเรียนเรื่องเศษส่วน และการวัดผลก็ใช้ข้อสอบแบบเลือกตอบซึ่งไม่สามารถวัดได้ว่าเด็กมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทยและสามารถนำไปใช้ได้ นอกจากวัดได้ว่าเด็กมีความรู้ความเข้าใจเรื่องที่เรียนเพียงใด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การวัดผลการเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมไทย เฉพาะด้านภาษาไทยและประเพณีจึงอาจเป็นวิธีที่ไม่เหมาะสมนัก เพราะวิชาภาษาไทยที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เป็นวิชาทักษะที่ต้องอาศัยการฝึกฝนให้เกิดความรู้ความชำนาญในการใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง หรือวัฒนธรรมด้านประเพณี เป็นเรื่องที่ส่งเสริมการนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันมิใช่เพียงให้มีความรู้ความเข้าใจเท่านั้น ดังที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาประเทศของเรา (ส 101-ส 102) ซึ่งเป็นเนื้อหาเรื่องประเพณี ไว้ในจุดประสงค์ข้อ 6 ว่า³⁶ "ให้มีความรู้ความเข้าใจในลักษณะของสังคมไทย ตลอดจนเห็นคุณค่าของสถาบันหลักและวัฒนธรรมอันเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของคนไทย"

จ. การใช้อุปกรณ์การสอนเรื่องวัฒนธรรม ครูมีความคิดเห็นว่าอุปกรณ์ที่ครูใช้มากที่สุดคือ ภาพและบัตรคำ รองลงมาคือ อุปกรณ์ของจริง นักเรียนมีความเห็นว่าอุปกรณ์ที่ครูใช้มากที่สุดคือ สไลด์ รองลงมาคือ ภาพและบัตรคำ การที่ครูใช้ภาพและบัตรคำเป็นอุปกรณ์การสอนในเรื่องวัฒนธรรมอาจเนื่องจากเป็นอุปกรณ์ที่ประหยัด หาได้สะดวกและใช้เวลาน้อย จึง

³⁵ สัมภาษณ์ พระนอม แก้วกำเนิก, รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 15 ตุลาคม 2528.

³⁶ กรมวิชาการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2522), หน้า 74.

สามารถใช้ในกรณีที่เนื้อหาวิชามีมาก และมีเวลาน้อย อุปกรณ์การสอนเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลดีขึ้น ทำให้เด็กเกิดความสนใจ รู้สึกสนุกจากการได้เห็นภาพและได้สัมผัส ที่สำคัญอุปกรณ์การสอนช่วยให้เด็กมีแนวคิดที่กว้าง เข้าใจง่ายและมีประสบการณ์ตรง นอกเหนือจากภาพและบัตรคำ อุปกรณ์อื่นที่ครูสามารถนำมาประกอบการสอนเรื่องวัฒนธรรมได้อีก โดยหาได้ง่ายและประหยัดในค่าเวลาและการผลิต ได้แก่ แมกกาซีน หนังสือพิมพ์ หรือประสบการณ์ของผู้สอนเอง อย่างไรก็ตามครูต้องคำนึงถึงการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวต้องสอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ ประสบการณ์ระดับชั้นของนักเรียน ตลอดจนเหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน ทันต่อเหตุการณ์และคุ้มกับเวลาที่ใช้ เช่น การสอนเรื่องประเพณีในรายวิชาประเทศของเรา (ส 101-ส 102) เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตรที่มุ่งให้เด็กนำความรู้ไปใช้ได้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าครูอาจให้เด็กค้นคว้าข้อมูลจากบทความของแมกกาซีนและหนังสือพิมพ์ แล้วนำข้อมูลมาอภิปรายในชั้นเรียน เพื่อให้เด็กมีความเข้าใจถึงการนำความรู้เรื่องประเพณีไปใช้ปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพสังคม เช่น ประเพณีการอุปสมบทแบบประหยัด วิธีการดังกล่าวไม่เพียงแต่ปลูกฝังให้เด็กเกิดค่านิยมการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นผลจากการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ยังใ้ใช้อุปกรณ์ที่หาง่าย สะดวกแก่การนำไปใช้ อีกทั้งยังช่วยเสริมทักษะและความเข้าใจในเรื่องที่เรียน สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้

ฉ. กิจกรรมที่จัด เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนเรื่อง

วัฒนธรรม ครูมีความเห็นว่ากิจกรรมที่ครูจัดมากที่สุดคือการส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเรื่องวัฒนธรรมจากสื่อมวลชน เช่น รายการภาษาไทยวันละคำ รายการหนึ่งในรอย รายการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ความคิดเห็นรองลงมาคือไม่เคยจัด

นักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกับครูว่ากิจกรรม

ที่ครูจัดมากที่สุด เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรมคือ การส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเรื่องวัฒนธรรมจากสื่อมวลชน เช่น รายการภาษาไทยวันละคำ รายการหนึ่งในรอย รายการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง รองลงมาคือการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นวิทยากร

การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนโดยใช้สื่อมวลชน

นับว่าเป็นประโยชน์ด้านสัมฤทธิผลทางการเรียน เพราะสื่อมวลชนช่วยให้เด็กมีความรู้กว้าง

ขวางขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการสอน การยอมรับเรื่องวัฒนธรรม : ที่มุ่งให้เด็ก
 เกิดความคิดวิพากษ์วิจารณ์ ถึงผลการวิจัยของสมพงษ์ แดงตาด เรื่อง "ความคิดเห็น
 ของผู้ปกครองในกรุงเทพฯ เกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับเด็ก" ³⁷ พบว่าโทรทัศน์มี
 อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กทั้งด้านการศึกษาและบุคลิกภาพคือให้รู้จัก
 แสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์และทำให้การเรียนดีขึ้นด้วย" อย่างไรก็ตามแม่
 สื่อมวลชนจะให้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างดี แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าครูควรได้
 คำนึงถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อวัฒนธรรมไทยโดยเฉพาะด้านภาษาไทย ดังที่ กุญแจพร
 ชำนิโรศานต์ ได้กล่าวถึงภาษาของสื่อมวลชนกับการสอนภาษาไทยว่า... เรามัก
 ได้ยินเสมอว่าสื่อมวลชนทำให้ภาษาไทยเสื่อม... เพราะผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องไม่ระมัดระวัง
 การใช้ภาษา อีกอย่างหนึ่งคือมุ่งผลทางการค้า ดังนั้นครูทุกกลุ่มวิชาจึงควรร่วมมือกันแก้ไข
 ทันที เมื่อพบว่าเด็กใช้ภาษาไทยไม่ถูกต้อง อิทธิพลจากสื่อมวลชนทำให้เด็กที่ยังไม่มีทักษะ
 ทางภาษามักเข้าใจเอาเองว่าภาษาที่ใช้ในสื่อมวลชนเป็นภาษาที่ถูกต้อง ยึดถือปฏิบัติได้
 จึงรีบไปปฏิบัติตาม

การที่ครูมีความเห็นว่าครูส่วนใหญ่ไม่เคยจัดกิจกรรม
 ประกอบการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าครูอาจมีความเข้าใจว่า
 วัฒนธรรมเป็นวิชาที่สอนในกลุ่มวิชาภาษาไทยและสังคมศึกษา ดังนั้นครูกลุ่มวิชาดังกล่าว
 เท่านั้นที่มีโอกาสจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนเรื่องวัฒนธรรมสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้ง
 นี้ที่พบว่าครูมีความเห็นว่าหลักสูตรไม่กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอนเรื่องภาษาไทย
 มากที่สุด และรองลงมาคือประเพณี ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญ

³⁷สมพงษ์ แดงตาด, "ความคิดเห็นของผู้ปกครองในกรุงเทพฯ เกี่ยวกับราย
 การโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับเด็ก" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาสังคมศึกษา ภาควิชาสังคมศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า

³⁸กุญแจพร ชำนิโรศานต์, "ปัญหาการใช้ภาษาไทย", กรรณภาษาและวรรณกรรม
 ประชุมบทความเชิงวิชาการ (กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์, 2516), หน้า 75-78.

ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยโดยจัดประชุม
สัมมนาให้ครูทุกกลุ่มวิชาเข้าใจและทำหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ตลอดจนจัดส่งไป
อบรมความรู้ เรื่องวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ครูสามารถนำมาจัดการเรียนการสอน
ใหม่ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่ครูจัดรองลงมา
นักเรียนมีความเห็นว่าได้แก่การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นวิทยากร กิจกรรมดังกล่าวผู้วิจัย
มีความเห็นว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสม เพราะเป็นการใช้แหล่งชุมชนเข้ามาช่วยในการจัด
การศึกษา อีกทั้งทำให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางขึ้น แต่การจัดกิจกรรมเช่นนี้มีข้อจำกัด
ที่โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ทำไม่ได้ เพราะงบประมาณการรับรองวิทยากรมีไม่เพียงพอ
เนื่องจากงบประมาณของแต่ละกลุ่มวิชาได้รับก็มีไม่พอแล้ว เวลาที่ใช้ในการบรรยายไม่มี
เพราะตารางสอนมีได้กำหนด จึงต้องใช้เวลาเรียนรายวิชาต่าง ๆ อาจทำให้ครูสอนรายวิชา
อื่นไม่พอใจ เพราะต้องเสียเวลาไปอาจทำให้คนสอนเนื้อหาไม่ทัน และสถานที่บรรยายไม่
มีเนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีห้องประชุม ถึงผลการวิจัยของ สมาน บุญล้น "เรื่อง
การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521"³⁹ พบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรได้แก่
การขาดแคลนงบประมาณ สถานที่จัดกิจกรรมพิเศษทุกหมวดวิชา นอกจากนี้ ความสามารถ
ของวิทยากรในการบรรยาย ถ้าเป็นผู้มีเทคนิคในการบรรยายจะช่วยดึงดูดความสนใจของ
นักเรียนให้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมด้วยดี และปัจจัยที่สำคัญคือการสนับสนุนของผู้บริหารที่จะให้
จัดกิจกรรมขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าผู้บริหารควรให้ความสนใจ สนับสนุนกิจกรรมดังกล่าว
ก็จะช่วยแก้ปัญหาต่างงบประมาณ เวลาและสถานที่ ซึ่งจะทำให้กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม
สามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้

³⁹สมาน บุญล้น, "การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขต
การศึกษา 1," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษาริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 138.

ข. การจัดสภาพห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่องวัฒนธรรม ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าไม่เคยจัด สำหรับครูที่จัดมีความเห็นว่าได้แก่ การจัดป้ายนิเทศและรองลงมาคือการจัดแหล่งคนควา เช่น หนังสือ วารสาร เรื่องวัฒนธรรม วัสดุที่มุมห้องเรียน

นักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีการจัดแหล่งคนควา เช่น หนังสือ วารสาร เรื่องวัฒนธรรม วัสดุที่มุมห้องเรียนมากที่สุด และรองลงมาไม่มีการจัดห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรม

ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ครูไม่จัดห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจสืบเนื่องจากครูในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ไม่เข้าใจบทบาทของครูที่ต้องทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรม เมื่อเนื้อหาวิชาที่สอนไม่มีเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมจึงคิดว่าไม่คงจัด ครูที่จัดเป็นครูกลุ่มวิชาภาษาไทยและสังคมศึกษาเพราะหลักสูตรกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาวิชาให้สอนโดยตรงและวิธีการจัดที่ง่าย สะดวกคือการจัดป้ายนิเทศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง "การประเมินหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กลุ่มวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ศิลปกรรม พระพุทธศาสนา จริยธรรมและประวัติศาสตร์ไทย"⁴⁰ พบว่า การจัดสภาพบรรยากาศในห้องเรียนมีการจัดป้ายนิเทศ ร้อยละ 72.97 ซึ่งมีการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ ภาพบุคคลสำคัญคือ พระมหากษัตริย์ต่าง ๆ จำนวน ร้อยละ 42.59 ของจำนวนห้องที่จัดป้ายนิเทศ มีภาพโบราณสถานหรือโบราณวัตถุต่าง ๆ ที่แสดงถึงศิลปวัฒนธรรมไทย จำนวนร้อยละ 37.03 ศึกษาการบำเพ็ญประโยชน์และข้อความที่เป็นคติธรรมหรือค่านิยมพื้นฐาน การจัดสภาพห้องเรียนเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในวัฒนธรรมสืบเข้าไปในจิตใจ เป็นการปลูกฝังให้เด็กยึดมั่นในวัฒนธรรม นอกเหนือจากการจัดป้ายนิเทศ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูอาจจัดสภาพ

⁴⁰กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, รายงานการวิจัยการประเมินผลหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ศิลปกรรม พระพุทธศาสนา จริยธรรมและประวัติศาสตร์ไทย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2527), หน้า 43.

บรรยากาศห้องเรียนเพื่อปลูกฝังเรื่องค่านิยมหรือวัฒนธรรมไทยได้เช่นกัน เช่น การรักษา
ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของห้องเรียนโดยให้นักเรียนเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ

2.5 สภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน

ก. การกำหนดกิจกรรมนักเรียน ครูและนักเรียนมี

ความคิดเห็นสอดคล้องกันดังนี้ว่า โรงเรียนใช้วิธีกำหนด แล้วให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม
ที่กำหนด รองลงมาคือวิธีที่โรงเรียนกำหนดแล้วให้นักเรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรม

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในการจัดกิจกรรมนักเรียนโดย
การกำหนดกิจกรรมแล้วให้นักเรียนเข้าร่วม นั้นมีความเหมาะสมน้อยกว่าการที่โรงเรียน
กำหนดแล้วให้นักเรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้เพราะนักเรียนไม่มีโอกาสเลือกตาม
ความสนใจและความถนัด ความสนใจของบุคคลเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้อันเป็น
ผลจากการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรม เมื่อเด็กเข้าร่วมกิจกรรมโดยไม่มี ความสนใจ ความ
ร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมและการเรียนรู้จึงไม่เกิดขึ้นเช่นกัน ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับ
จุดประสงค์ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในการจัดกิจกรรมนักเรียน
ข้อ 2.5 ว่า "เพื่อให้มีความซาบซึ้งในคุณค่า คำขวัญและส่งเสริมเอกลักษณ์วัฒนธรรมอัน
ดีงามของชาติไทย" โรงเรียนจึงควรยึดแนวทางในการจัดกิจกรรมนักเรียน ดังที่ จุโร
ลีวิทยากร ได้เสนอในการสัมมนาครูหัวหน้าหมวดกิจกรรมโรงเรียนส่วนกลาง เมื่อวันที่ 7
มีนาคม 2526 ไว้ว่า ในการจัดกิจกรรมนั้นครูควรให้เด็กเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความ
ถนัดความในข้อต่าง ๆ ไม่เป็นการบังคับความเป็นระเบียบมา บังคับให้นักเรียนต้องเข้าร่วม
เท่านั้นแต่ไม่บังคับว่าต้องร่วมกิจกรรมอะไร ทั้งนี้เมื่อนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความ
สนใจและถนัดแล้วนักเรียนจะให้ความร่วมมือการทำกิจกรรม การเสริมสร้างวัฒนธรรมแก่
นักเรียนโดยการจัดกิจกรรมก็ง่ายขึ้น

ข้อจำกัดของโรงเรียนในการกำหนดกิจกรรมเอง
แล้วให้นักเรียนเข้าร่วม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจสืบเนื่องมาจากการที่โรงเรียนต้องประสบ

⁴¹กรมวิชาการ, คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (กรุงเทพ-
มหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2528), หน้า 5.

ปัญหา การขาดงบประมาณ สถานที่จำกัดและบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของดวงกมล จันทร์สม⁴² เรื่อง "การศึกษาการจักกิจกรรมที่เสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" ที่พบว่าปัญหาการจักกิจกรรมคือขาดงบประมาณ สถานที่จำกัด ปัญหาบุคลากร และปัญหาความเข้าใจเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของชาติ ดังนั้นโรงเรียนจึงจักกิจกรรมนักเรียนโดยคำนึงถึงความพร้อมของโรงเรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า กรมสามัญศึกษาควรจัดสรรงบประมาณให้แก่โรงเรียนเพื่อใช้ในการบริหารโรงเรียนอย่างเพียงพอ โดยมีการสำรวจความต้องการของโรงเรียนในระยะยาว ตลอดจนจัดอบรมครูให้มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมอย่างจริงจัง เพื่อจะได้นำความรู้ไปใช้จักกิจกรรม เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยให้ได้อย่างดีต่อไป

ข. ประเภทของกิจกรรมที่จัด ครูมีความคิดเห็นว่าการกิจกรรมประเภทที่จัดมากที่สุดคือกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้นำเพิ่มประโยชน์ รองลงมาคือกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

นักเรียนมีความเห็นว่าการกิจกรรมประเภทที่จัดมากที่สุดคือกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้นำเพิ่มประโยชน์ รองลงมาคือกิจกรรมห้องสมุด

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่โรงเรียนจักกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้นำเพิ่มประโยชน์มากที่สุดอาจสืบเนื่องจากโรงเรียนมีความพร้อมค่านุเคราะห์เป็นสำคัญ ทั้งนี้จากการที่กองลูกเสือแห่งชาติ กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการให้การส่งเสริมโดยการจกอบรมผู้กำกับลูกเสือเพื่อให้ความรู้ในการจักกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี กิจกรรมดังกล่าวส่งเสริมเรื่องการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย พิจารณาได้จากตารางวิเคราะห์การเรียนรู้ของการเข้าร่วมกิจกรรมประเภท

⁴²ดวงกมล จันทร์สม, "การศึกษาการจักกิจกรรมเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษาวิทยาการศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 136-138.

ต่าง ๆ พบว่ากิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี หรือผู้นำเพื่อประโยชน์ มีเป้าหมายและลักษณะนิสัยที่ต้องการนั้นคือ⁴³ ฝึกนิสัยความเป็นระเบียบ ซื่อสัตย์สุจริต เห็นอกเห็นใจผู้อื่น บำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม และฝึกมั่นในคำปฏิญาณและกฎข้อบังคับ ซึ่งนับว่าเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมในค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายและค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

กิจกรรมนักเรียนประเภทที่โรงเรียนจัดรองลงมา ครูมีความเห็นว่าได้แก่กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจเนื่องจากโรงเรียนมีความพร้อมค่านิยมคุณธรรม เพราะครูที่มีบทบาทในการจัดกิจกรรมคือครูสอนวิชาภาษาไทยและสังคมศึกษาเป็นส่วนใหญ่

นักเรียนมีความเห็นว่ากิจกรรมที่โรงเรียนจัดรองลงมาได้แก่กิจกรรมห้องสมุด การที่โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมดังกล่าวได้อาจสืบเนื่องมาจากความพร้อมค่านิยมและคุณธรรม จากการที่ทุกโรงเรียนต้องมีห้องสมุดสำหรับนักเรียน เพื่อศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ ตลอดจนมีครูบรรณารักษ์คอยควบคุมดูแลรับผิดชอบห้องสมุดโรงเรียนต่าง ๆ จึงจัดกิจกรรมนักเรียนดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่

ค. วิธีดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมวัฒนธรรม ครูและนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ได้แก่วิธีการที่ครูเป็นผู้วางแผนและให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา รองลงมาคือวิธีที่ครูและนักเรียนช่วยกันวางแผนและจัดกิจกรรม

กิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอน เพราะเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถ ความสนใจ ความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม และเป็นการสนองความต้องการด้านจิตวิทยาของนักเรียนที่ต้องการความรัก การฝึกฝนทักษะต่าง ๆ และต้องการการยอมรับจากบุคคลในวัยเดียวกัน และสมาชิกอื่น ๆ ดังนั้นเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองซึ่งเป็นผลจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ครูหรืออาจารย์ที่ปรึกษาจึงต้องปล่อยให้เด็กนักเรียนมีโอกาสจัด

⁴³กรมวิชาการ, คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา, หน้า 23.

ทำ เลือกลงและประกบกิจกรรมเอง และให้ช่วยเหลือเมื่อนักเรียน ต้องการ ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิธีการดำเนินกิจกรรมที่ครู เป็นผู้วางแผนและให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา เหมาะสมกว่าวิธีที่ครูและนักเรียนช่วยกันวางแผนและจัดกิจกรรม ดังที่ จูไร ดิยาภาศ รองอธิบดีกรมสามัญศึกษา เสนอแนวทางการจัดกิจกรรม นักเรียนในการสัมมนาครูหัวหน้าหมวดโรงเรียนส่วนกลางว่า เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2526 ไว้ว่า การจัดกิจกรรมควรเป็นเรื่องของนักเรียนจริง ๆ เป็นลักษณะการจัดให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง คือให้เด็กจัดการเอง วางแผนเอง ระยะเวลาที่เด็กยังดำเนินการเองไม่ได้ ครูจำเป็นต้องคอย เป็นที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือไม่ให้เด็กออกนอกกลุ่มนอกทาง การจัดกิจกรรมลักษณะนี้ครูจึงไม่ใช่ผู้ดำเนินการ เปรียบเสมือนเป็นผู้กำกับ การแสดงและมีนักเรียนเป็นผู้แสดง

ง. จำนวนร้อยละของครูที่ปรึกษากิจกรรมและนักเรียนที่เป็นสมาชิกกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมระหว่างปี พ.ศ. 2526-2527 มีครูที่ปรึกษากิจกรรมร้อยละ 58 และนักเรียนที่เป็นสมาชิกกิจกรรมร้อยละ 38.3

จากจำนวนครูที่ปรึกษาและนักเรียนที่เป็นสมาชิกกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ผู้วิจัยมีความเห็นว่ากิจกรรมทุกประเภทที่จัดในโรงเรียนสามารถส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ดังที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดจุดประสงค์การจัดกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะจุดประสงค์ข้อ 5⁴⁴ เพื่อให้มีความซาบซึ้งในคุณค่า คำขวัญและส่งเสริมเอกลักษณ์วัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย แต่เนื่องจากครูและนักเรียนอาจไม่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมดีพอ จึงเข้าใจว่ากิจกรรมที่นอกเหนือจากกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย เช่น กิจกรรมวิชาการต่าง ๆ ได้แก่ ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมคณิตศาสตร์ เป็นต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายกิจกรรมนักเรียนควรได้จัดประชุมอบรมให้ครูเข้าใจถึงบทบาทของครูในการถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยการจัดกิจกรรมนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้นักทรงศึกษาวิชาการควรผลิตและเผยแพร่คู่มือหลักสูตรในการจัดกิจกรรมนักเรียน เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจจัดกิจกรรมนักเรียนได้ตามเป้าหมายของหลักสูตร

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

จ. จุดมุ่งหมายของกิจกรรม ครูและนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่ากิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมซึ่งคนเป็นครูที่ปรึกษาหรือสมาชิกกิจกรรมระหว่างปี พ.ศ. 2526-2527 มีจุดมุ่งหมายส่งเสริมวัฒนธรรมค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบมากที่สุด รองลงมาคือค่านิยม

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าความเห็นของครูและนักเรียนสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่ากิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำมากที่สุดคือกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมเช่น กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ฐำปาเพื่อประโยชน์เป็นกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริงโดยมีจุดประสงค์ที่เน้นในเรื่องการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ ดังที่หลักสูตรกำหนดจุดประสงค์การจัดกิจกรรมลูกเสือข้อ 2⁴⁵ เพื่อให้รู้จักและสามารถฝึกนิสัยให้การสังเกต จดจำ เชื่อฟังและพึ่งตนเองได้ ทั้งนี้โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนต้องอยู่ค่ายพักแรม ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนต้องพึ่งตนเอง มีความชยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ให้ความสำคัญของการปลูกฝังค่านิยมดังกล่าว โดยกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้ผู้ที่จะจบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น จะต้องผ่านกิจกรรมนักเรียนโดยมีเวลาเข้าร่วมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 และในกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ฐำปาเพื่อประโยชน์ต้องผ่านขารอยู่ค่ายพักแรม จึงจะถือว่าได้ผ่านกิจกรรม ดังนั้นกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ฐำปาเพื่อประโยชน์จึง เป็นกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมการเรียนเนื้อหาวิชาการซึ่งมีจุดมุ่งหมายส่งเสริมวัฒนธรรมในค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ เช่นเดียวกัน ดังผลการวิจัยเอกสารพบว่าหลักสูตรกำหนดจุดมุ่งหมาย จุดประสงค์การเรียนรู้อย่างไรและเนื้อหาสาระวิชาบังคับทุกกลุ่มวิชาคือ กลุ่มวิชาภาษา (รายวิชาภาษาไทย) กลุ่มสังคมศึกษา กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ และกลุ่มการงานอาชีพ ส่งเสริมค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ

ครูและนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่ากิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมมีจุดมุ่งหมายส่งเสริมวัฒนธรรมค่านิยม เป็นอันดับรอง

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 39.

ลงมา ผู้วิจัยมีความ เห็นว่าอาจสืบเนื่องมาจากกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้ทุก
โรงเรียนปฏิบัติกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา พระมหากษัตริย์ และสถาบันชาติ พร้อม
ทั้งรายงานผลกิจกรรมต่อกรมสามัญศึกษา ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีความจงรักภักดี
ต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ผลจากการวิจัยครั้งนี้พบว่ากิจกรรมที่โรงเรียน
จัดมากที่สุดคือกิจกรรมการพานักเรียนไปประกอบพิธีทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา ได้แก่
แกว้นวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา การประกอบพิธีทางศาสนาถือเป็นประเพณีอย่างหนึ่งของ
คนไทย ดังนั้นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมจึงมีจุดมุ่งหมายส่งเสริม
วัฒนธรรมค่านประเพณี

๓. การวัดผลกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรม ครูมี
ความคิด เห็นว่าวิธีที่ครูใช้มากที่สุดคือการสังเกตการปฏิบัติจริง รองลงมาคือการตรวจดู
ผลงานของนักเรียน

วิธีการวัดผลกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมที่ครูใช้
มากที่สุดคือ การสังเกต การปฏิบัติจริงและการตรวจดูผลงาน แสดงให้เห็นว่าในการจัด
กิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม ครูอาจเน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงและ
ใช้วิธีการสังเกตเป็นการวัดผล นับว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมประการหนึ่งของวิธีการถ่ายทอด
วัฒนธรรม เพราะการไต่ลงมือปฏิบัติทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ รู้จักสังเกต เปรียบ
เทียบและนำเรื่องวัฒนธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง แต่ครูอาจไม่ได้
แจ้งให้นักเรียนทราบนอกจากเน้นให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมโดยแจ้งให้ทราบ เกณฑ์การ
วัดผลว่าต้องมีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 จึงถือว่าผ่านกิจกรรมได้ นักเรียนจึงเข้าใจว่า
วัดผลจากการพิจารณาจำนวนเวลาเข้าร่วมกิจกรรม

๔. เวลาที่ใช้จัดกิจกรรมนักเรียน ครูและนักเรียน
มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าไ้แก่การใช้เวลาในเวลาเรียน และแล้วแต่ความเหมาะสม

การที่ครูและนักเรียนมีความเห็นคล้ายคลึงว่าอาจ
สืบเนื่องมาจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ากิจกรรมประเภทที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดมากที่สุดคือ
กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้นำเพื่อประโยชน์ กิจกรรมดังกล่าวมีจุดประสงค์
เพื่อปลูกฝังค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย และค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยัน
หมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ เป็นสำคัญ โดยเน้นการปฏิบัติจริง กิจกรรมประกอบค้วย

การฝึกอบรมและการอยู่ค่ายพักแรม ครูที่ปรึกษามักใช้เวลาในเวลาเรียนฝึกอบรมและกำหนดเวลาที่เหมาะสม อาจเป็นช่วงปิดภาคเรียน จัดให้นักเรียนอยู่ค่ายพักแรม

ข. การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน ครูมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมที่โรงเรียนจัดมากที่สุดคือ กิจกรรมการพานักเรียนไปประกอบพิธีทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา รองลงมาคือการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่โรงเรียนและชุมชนที่อาศัยอยู่ในวันสำคัญเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมที่โรงเรียนจัดเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมมากที่สุดคือ กิจกรรมการพานักเรียนไปประกอบพิธีทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมแข่งขันตอบปัญหา อภิปรายโต้วาที ประกวดเขียนเรียงความเรื่องวัฒนธรรมระหว่างโรงเรียนในกลุ่ม

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า กิจกรรมที่โรงเรียนจัดมากที่สุดเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา รองลงมาจากความเห็นของครูเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ การจัดกิจกรรมดังกล่าวอาจสืบเนื่องจากการรับนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการที่ต่องการฟื้นฟูกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม จึงกำหนดให้โรงเรียนต่าง ๆ จัดกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาในวันสำคัญทางศาสนาและกิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ เช่น วันปิยมหาราช วันเฉลิมพระชนมพรรษา พร้อมรายงานผลการจัดกิจกรรมต่อกรมสามัญศึกษา และกิจกรรมที่จัดในวันสำคัญเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น วันแม่ (12 สิงหาคม) โรงเรียนมักจัดกิจกรรมโดยการแข่งขันตอบปัญหา อภิปรายโต้วาที ประกวดเขียนเรียงความเรื่อง วัฒนธรรมระหว่างโรงเรียนในกลุ่ม จากกิจกรรมดังกล่าวนี้พบว่า ส่งเสริมต่อการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรม และสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมคือปลูกฝังความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นการสร้างค่านิยมการรักษา ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ นั้นเอง

ตอนที่ 3 ปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย
ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3.1 ปัญหาค่านิยม

จากการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรที่ครูมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุดคือ ความพอเพียงของเอกสารประกอบหลักสูตรในการนำมาใช้ในการเรียนการสอน เรื่อง วัฒนธรรม และ ความรู้ความเข้าใจของครูในจุดหมายของหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ที่ให้จัดการเรียนการสอนเพื่ออนุรักษ์และ เสริมสร้าง วัฒนธรรม

นักเรียนมีความเห็นว่า ปัญหาสำคัญที่สุดคือความเหมาะสมของ เวลา กับ เนื้อหา รายวิชา ที่สอน รองลงมาคือ ปัญหา ความพอเพียงของ หนังสือ เรียน และ หนังสือ อ่าน ประกอบ ของ นักเรียน ใน รายวิชา ที่สอน เกี่ยวกับ วัฒนธรรม

ปัญหาความพอเพียงของเอกสารประกอบหลักสูตร หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบการเรียน ปัญหาความรู้ความเข้าใจของครูในจุดหมายของหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ที่ให้จัดการเรียนการสอนเพื่ออนุรักษ์และ เสริมสร้างวัฒนธรรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจเนื่องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการ เสริมสร้างวัฒนธรรมในปัจจุบันยังมีอยู่น้อยแห่ง เช่น สำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ กรมศิลปากร การดำเนินการ เพื่อพัฒนาวัฒนธรรม ซึ่งเป็นงานระดับชาติ โดยการจัดอบรมความรู้เรื่องวัฒนธรรม แก่ครู ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมแก่เยาวชนยังมีน้อย สอดคล้องกับ ผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมจึงมีผลทำให้ครูไม่มีความรู้ เรื่องวัฒนธรรม ประกอบกับการไม่เข้าใจหลักสูตร ดังผลการวิจัยของ กนกรัตน์ ชาญกว้าง เรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนกรมสามัญศึกษา ในเขต การศึกษา 9"⁴⁶ พบว่า สภาพการใช้หลักสูตรครูไม่เข้าใจหลักสูตร เอกสารหลักสูตรไม่ เพียงพอ เนื้อหาหลักสูตรมีมากเกินไปไม่เหมาะสมกับเวลาเรียน จากการที่ครูไม่เข้าใจหลักสูตร และ ไม่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรม ประกอบกับขาดแคลนเอกสารประกอบหลักสูตรในการสอน

⁴⁶ กนกรัตน์ ชาญกว้าง, "ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ใน โรงเรียนกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 9", หน้า 137.

เรื่องวัฒนธรรม จึงทำให้ครูไม่สามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมได้ ปัญหาการขาดแคลนเอกสารประกอบหลักสูตรในการสอนและหนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ เรื่องวัฒนธรรมและปัญหาที่ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจในจุดหมายของหลักสูตร ทำให้จัดการเรียนการสอนเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมจึงเป็นปัญหาสำคัญ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบงานส่งเสริมวัฒนธรรม ได้แก่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ควรร่วมมือกับมหาวิทยาลัย เทศบาลและเผยแพร่เอกสารเกี่ยวกับวัฒนธรรมให้กับโรงเรียนอย่างทั่วถึง พร้อมทั้งดำเนินการฝึกอบรมสัมมนาครูทุกกลุ่มวิชา เพื่อให้เข้าใจบทบาทของครูในการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ยั่งยืนโดยทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ผลอย่างจริงจัง

นอกจากนี้จากผลการวิจัยข้างต้นของ กนกรัตน์ ชาญกว้าง พบว่า เนื้อหาหลักสูตรมีมากเกินไปไม่เหมาะสมกับเวลา จึงมีผลให้ครูต้องรีบเร่งทำการสอน เนื้อหาวิชาสามัญและจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าครูส่วนใหญ่สอนเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมโดยการสอดแทรกมากที่สุด ทั้งนี้นักเรียนจึงเข้าใจว่าเนื้อหาวิชาที่ครูสอนกับเวลาที่กำหนดไม่มีความเหมาะสมเพราะเวลาน้อยไปจึงทำให้ครูสอนเรื่องวัฒนธรรมโดยการสอดแทรก ครูไม่มีโอกาสเน้นให้นักเรียนเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของรัตนา รัตนาสิน เรื่อง "ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทย วิชาบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" พบว่า⁴⁷ ปัญหาในการเรียนการสอนค่านิยมครูมีความเห็นว่า เด็กขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยม เมื่อครูสอนสอดแทรกให้ก็เป็นเพียงการสอนทฤษฎี นักเรียนขาดความสนใจและขาดการปฏิบัติตามค่านิยมที่ตั้งมาอย่างจริงจัง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในการถ่ายทอดวัฒนธรรมครูมีโอกาสสอนโดยตรง โดยสอดแทรกและโดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เมื่อมีข้อจำกัดในเรื่องเวลา ครูอาจสอนโดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การสอนวัฒนธรรมเรื่องประเพณี ครูสามารถส่งเสริมให้นักเรียนจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับประเพณีให้นักเรียนคนควาหาความรู้เรื่องประเพณีแล้วนำมารายงานหน้าชั้น การคนควาหาความรู้

⁴⁷รัตนา รัตนาสิน, "ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น", หน้า 122.

อาจได้จากห้องสมุดหรือการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีที่ชุมชนจัดขึ้น

3.2 ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ครูมีความเห็นว่าปัญหาสำคัญที่สุดคือการจัดสภาพห้องเรียนให้สอดคล้องกับการสอนเรื่อง
วัฒนธรรมและปัญหา รองลงมาคือการขาดอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรม

นักเรียนมีความเห็นว่าปัญหาสำคัญที่สุดคือ
การจัดสภาพห้องเรียนให้สอดคล้องกับการสอนเรื่องวัฒนธรรมและปัญหา รองลงมาคือ
การวัดผลการเรียนเรื่องวัฒนธรรมโดยการปฏิบัติ

การจัดสภาพห้องเรียนให้สอดคล้องกับการ
สอนเรื่องวัฒนธรรม เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อให้นักเรียนเกิดความศรัทธา มีความ
ซาบซึ้ง เห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดสภาพห้องเรียนให้สอดคล้อง
กับการสอนเรื่องวัฒนธรรม เป็นปัญหาสำคัญสำหรับครู อาจเนื่องจากการเพิ่มจำนวน
ประชากรอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันมีผลทำให้สภาพชั้นเรียนแออัด เนื่องจากมีจำนวน
มากและการที่ครูไม่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรม เพียงพอนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน
เรื่องวัฒนธรรมสอดคล้องกับผลการวิจัยซึ่งพบว่าสถานภาพของครูร้อยละ 69.3 ไม่เคยได้
รับการอบรมความรู้ด้านวัฒนธรรม จากสภาพห้องเรียนและการไม่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรม
ของครูจึงทำให้ครูไม่สามารถจัดสภาพห้องเรียนให้สอดคล้องกับการสอนเรื่องวัฒนธรรมได้
ในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่ากระทรวงศึกษาธิการควรให้การสนับสนุนโดยส่งเสริมให้
หน่วยศึกษานิเทศก์ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ วิทยาลัยสัมมนาครู
ให้มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมอย่างจริงจังให้มากขึ้น และติดตามผลการนำความรู้ไปใช้ในการ
จัดการศึกษาเพื่อให้งานการพัฒนาวรรณกรรมได้รับผลสำเร็จอย่างแท้จริง การขาดอุปกรณ์
เป็นปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของ
หลักสูตรได้ ทั้งนี้เพราะอุปกรณ์⁴⁸มีคุณค่าต่อการเรียนการสอนโดยช่วยให้ผู้เรียนสนใจและมี
มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการเรียนการสอน ช่วยส่งเสริมการคิดและแก้ปัญหาใน
กระบวนการเรียน นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนจำประทับใจและความรู้สึกและทำอะไรเป็นเร็ว

⁴⁸ เขียมเมฆ เอื้ออังกูร, "ปัญหาครูไม่ใช้อุปกรณ์การสอน" ใน ปัญหาในศตวรรษ
มัธยมศึกษา บุญชม ศรีสะอาด, บรรณาธิการ (มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, 2528), หน้า 20.

และที่ขึ้น การถ่ายทอดวัฒนธรรมครูจึงควรใช้อุปกรณ์เพื่อให้เด็กเรียนรู้ ความเข้าใจ และเกิดเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าปัญหาการขาดอุปกรณ์อาจสืบเนื่องจากสาเหตุการที่โรงเรียนมีงบประมาณไม่เพียงพอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กนกรัตน์ ชาญกว้าง เรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 9"⁴⁹ พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรคือการขาดอุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนและครูไม่เข้าใจวิธีการประเมินผล จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าในการจัดหาอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรมและเพื่อจัดสภาพห้องเรียนให้สอดคล้องกับการเรียน ครูผู้สอนอาจจัดหาอุปกรณ์เองโดยวิธีการที่สะดวก ประหยัดและใช้เวลาน้อย เช่น การใช้ภาพ บัตรคำ บทความจากแมกกาซีน วารสารเกี่ยวกับวัฒนธรรมโดยการทำขึ้นเองหรือเป็นกิจกรรมมอบให้เด็กทำงานเป็นกลุ่ม หรือการจัดป้ายนิเทศประกวดป้ายคำขวัญ เข็มชวชนิหมี การปฏิบัติเกี่ยวกับเกี่ยวกับค่านิยมที่พึงประสงค์ พร้อมทั้งนำป้ายคำขวัญที่ชนะการประกวดติดในห้องเรียน หรือรวบรวมผลงานที่เด็กทำเก็บไว้ในห้องเรียนเป็นแหล่งค้นคว้าเรื่องวัฒนธรรมต่อไป นอกจากการทำอุปกรณ์เองครูสามารถติดต่อยืมอุปกรณ์ เช่น สไลด์ ภาพยนตร์ เกี่ยวกับวัฒนธรรมได้จากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ส่วนกิจกรรมสังคม ธนาคาร กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ศูนย์วัฒนธรรมวิทยาลัยครูต่าง ๆ เป็นต้น

การที่นักเรียนมีความเห็นว่า การวัดผล

การเรียนเรื่องวัฒนธรรมโดยการใช้ปฏิบัติเป็นปัญหาสำคัญรองลงมา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การวัดผลการเรียนเรื่องวัฒนธรรมโดยการใช้ปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเรื่องวัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่เรียนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ แต่ต้องให้มีการลงมือปฏิบัติจึงจะเข้าใจซาบซึ้ง

⁴⁹กนกรัตน์ ชาญกว้าง, "ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 9", 138.

และเห็นคุณค่าในกา⁵⁰นำไปปฏิบัติจริงในสังคม ดังที่ สิทธีชัย นิธิธาดา ได้กล่าวถึงการ
เรียนการสอนวัฒนธรรมว่า นอกเหนือจากการให้ความรู้ทางทฤษฎีแล้วจะต้องให้เด็กได้
ลงมือกระทำและปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อฝึกฝนให้รู้จักสังเกต เปรียบเทียบ วิจาร์ณและ
เลือกปฏิบัติจนเกิดความซาบซึ้ง เห็นคิเห็นงาม เกิดความนิยมอย่างแท้จริงในสิ่งที่ได้ศึกษา
อบรมมา ซึ่งจะช่วยให้การสืบทอดและเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยเป็นไปอย่างได้ผลคิ

จากวิธีการอบรมเรื่องวัฒนธรรมของครู

ในปัจจุบัน ผลจากการสัมภาษณ์ พะยอม แก้วกำเนิ⁵¹ค รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ให้ขอคิดเห็นว่าปัจจุบันครูมักสอนเรื่องวัฒนธรรมโดยเน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ไม่
เน้นเรื่องกา⁵²นำไปปฏิบัติได้ เช่น การสอนเลขไม่สอนให้เด็กมีระเบียบวินัยจากการเรียน
การสอนเรื่องเศษส่วน สอนวิทยาศาสตร์ไม่สอนให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล สอนสังคมศึกษา
ไม่สอนให้มีความสามัคคี จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คังนั้นในการวัดผล
ครูจิสใช้ข้อสอบแบบเลือกตอบเป็นส่วนนึใหญ่ ซึ่งไม่สามารถวัดเรื่องการมีเจตคติที่คิเรื่อง
วัฒนธรรม วัดกา⁵³นำไปใช้ได้จริง ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าเมื่อเด็กเรียนเรื่องวัฒนธรรม
แล้วไม่สามารถนำไปปฏิบัติจริง ๆ ได้ จึงคิดว่าเป็นปัญหาเนื่องจากการสอนมีความ
สัมพันธ์กัการวัดผล คังนั้นแนวทางที่ครูจะใช้วิธีการวัดผลเพื่อเน้นเรื่องกา⁵⁴นำไปปฏิบัติ
จริงได้ โดยครูอาจใช้วิธีการสอนสาธิตให้เด็กดู เช่นการจัดโต๊ะหมู่บูชาเพื่อประกอบพิธี
กรรมทางศาสนา การวัดและใช้เวลานอกเวลาเรียนนึคหมายให้เด็กเรียนมาสอบปฏิบัติจัด
โต๊ะหมู่บูชา หรือใช้วิธีการสอนแบบการแสดงบทบาทสมมติ ในการสอนเรื่องประเพณี โดย
ให้เด็กเรียนได้สวมบทบาทในการประกอบกิจประเพณี เพื่อให้เด็กเรียนได้รู้สึกและเข้าใจ
เหตุการณ์ด้วยตนเอง และสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ถูกต้อง

⁵⁰ สิทธีชัย นิธิธาดา, การศึกษากับสังคม, หน้า 103.

⁵¹ สัมภาษณ์ พะยอม แก้วกำเนิ⁵⁵ค รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 25
ตุลาคม 2528.

3.3 ปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียน

ครูมีความคิดเห็นว่า ความพอเพียงของอุปกรณ์ที่ใช้จัดกิจกรรมเป็นปัญหาสำคัญที่สุด และความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดเป็นปัญหารองลงไป

นักเรียนมีความเห็นว่าการที่ครูเป็นผู้วางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนเอง เป็นปัญหาสำคัญที่สุด และการที่ผอ.โรงเรียนกำหนดกิจกรรมแล้วให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่กำหนดก็เป็นปัญหารองลงมา

การจัดกิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้การสอนในหลักสูตร สนองคสามสนใจ พัฒนาบุคลิกภาพและเสริมสร้างอุปนิสัยอันดีงามของนักเรียน หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมโดยระบุในจุดประสงค์ข้อ 5 ว่า⁵² เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งในคุณค่า คำรงไว้และส่งเสริมเอกลักษณ์ วัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย การจัดกิจกรรมนักเรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เรื่องวัฒนธรรม จึงควรมีวิธีการที่สร้างความสนใจ ศรัทธา ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อน จึงจะสามารถถ่ายทอดทัศนคติ ค่านิยม ความรู้สึกนึกคิดให้เด็กเกิดความเข้าใจ ซาบซึ้ง เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมได้ วิธีการสร้างความสนใจประการหนึ่งคือ การกำหนดกิจกรรมเพื่อเป็นการสนองความต้องการ ความสนใจของเด็กโรงเรียนควรมีกำหนดกิจกรรมแล้วให้นักเรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ ไม่ควรมีกำหนดกิจกรรมแล้ว จัดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม เพราะจะก่อให้เกิดปัญหาเด็กไม่สนใจ เข้าร่วมกิจกรรมซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนักเรียน

เมื่อนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมโดยไม่มี ความสนใจก็จะเป็นการสนองความต้องการเรียนรู้สิ่งใด จึงมักไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม การวางแผนและการดำเนินการจัดกิจกรรมก็เป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ และเรียนรู้ ได้จากการลงมือปฏิบัติ แต่ถ้าครูเป็นผู้วางแผนและดำเนินการเองทั้งหมด ก็จะทำให้เกิดปัญหาคือเด็กไม่สนใจ เข้าร่วมกิจกรรม นับว่าเป็นการขัดแย้งกับ จุไร สียาภาศ

⁵²กรมวิชาการ, คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา, หน้า 5.

รองอธิบดีกรมสามัญศึกษา ได้เสนอแนคึกการจัคกักรรรมนัค เร็ยนในการสัมนนาคครูหัวหน้า
หมวกกักรรรมโจงเร็ยนส่วนกลาง เม็อวันที่ 7 มีนาคม 2526 ใว้ว่า การจัคกักรรรม
เป็นเรื่งของนัคเร็ยนจรัง ๆ เป็นลัคนะการจัคใหนักเร็ยนเป็นศูนย์กลาง ค็อใให้เก็คจัค
การเองวางแผนเอง เม็อเก็คยังไมสามารถค้าเนนการใค้ครูคอยโอบอุ้ม ช้ันนะ ใให้ค้า
ปรึกาษา

เรื่งอุปกรณและสถานทีจัคไมเพ็ียงแต่

เป็นปัญหในการจัคกักรรรมนัคเร็ยน ยังเป็นปัญหาคอการจัคการเร็ยนการสอนวิชาสามัญ
ผู้วิจัยมีความเห็นว้าอาจสืบเนื่งจากปัญหการขาดงบประมาท ทำให้กลุ่มวิชาต่าง ๆ
ไมสามารถจัคหาอุปกรณหรือมีสถานทีเฉพาะในการประกอบกักรรรมใค้ สอดคล้องกับ
ผลการวิจัยของ สมาน บุญลัน เรื่ง "การใใช้หลักสูตรมัชยมศึษาตอนต้น พุทธศักราช
2521 ในเขตการศึษาหนึง" พบว่า⁵³ ปัญหการใใช้หลักสูตรใค้แก่ ขาดงบประมาท
และสถานทีทีพิเศษทำกักรรรมทุกหมวกวิชา ในการจัคกักรรรมเพ็อส่ง เสริมวัฒนธรรม
อุปกรณการสอนและสถานทีเร็ยน มีความสำคัญค้ผู้เร็ยนเพราะทำให้คุณภาพการเร็ยนรู้
คึชึ้น มีความจรังจ้ง สร้างความสนึใจ นัคเร็ยนมีส่วนร่วมอย่างเช็งขันในกระบวนการเร็ยน
ทีสำคัญยั้งค็อ ช่วยส่ง เสริมการคึคและแก้ปัญหในขบวนการเร็ยนใค้ ผู้วิจัยจึงมีความเห็น
ว้ากะทรวงศึษาธิการควรค้าเนนการจัคสร้งงบประมาทใให้แต่ละโรงเร็ยนอย่างเพ็ียงพอ
ตามความจำเป็น พร้วมท้งรวมมือกับสำนังานคณะกรรมการอ้ฉนธรรมแห่งชาติ ศึษาวิจัย
และผลิอุปกรณประกอบการสอนเรื่งวัฒนธรรม เช่น สไลค้ ภาพยนค้ หนังสือและนำ
เผยแพรยังโรงเร็ยนต่าง ๆ เพ็อแก้ปัญหาค้านอุปกรณ

3.4 ปัญหาค้านการเป็นแบบอย่างของครู การ
เป็นแบบอย่างของครูทีครูมีความเห็นว้าเป็นปัญหามากทีสุคค็อ ปัญหาคูหว้งรวยโดยช้ือ
สลากลอตเคอริ์หรือเลนหวยไค้คึน และครูทีนิยมจัคงานประเพณึต่าง ๆ อย่างใใหญ่โททรูทรา
เพ็อแสดงฐานะของตน เช่น ประเพณึแตงงาน การอุปสมบท การทอคคึฐึน รองลงมาค็อ
ครูใใช้เวลาว้างหลังเล็คเร็ยนค้ั่มสุรา เลนการพนันเป็นประจำ

⁵³สมาน บุญลัน, "การใใช้หลักสูตรมัชยมศึษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
ในเขตการศึษาหนึง", หน้า ฉ.

นักเรียนมีความเห็นว่าปัญหาสำคัญที่สุดคือ ครูไม่ให้ความสำคัญกับนักเรียนและบุคคลอื่น รองลงมาคือครูนิยมจัดงานประเพณีต่างๆ อย่างใหญ่โต หรูหรา เพื่อแสดงฐานะของตน เช่น ประเพณีการแต่งงาน การอุปสมบท การทอดกฐิน

การเป็นแบบอย่างของครูมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมเรื่องวัฒนธรรมเพราะครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรม นอกเหนือจากการให้ความรู้ นอกจากพ่อแม่ครูเป็นผู้ใกล้ชิดเด็ก ความประพฤติกของครูจึงเป็นแบบอย่างที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติกของเด็ก เป็นอันมาก เพราะเด็กชอบเลียนแบบอยู่แล้ว การเป็นแบบอย่างที่ดีของครูจะช่วยทำให้นักเรียนมีศรัทธาในตัวครู และยังส่งเสริมสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างนักเรียนกับครู ซึ่งจะมีผลทำให้การเรียนการสอน การอบรมและการสร้างเสริมบุคลิกลักษณะดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ ดังผลการวิจัยของนำทรัพย์ จันทร์เอม เรื่อง "ความมุ่งหวังของนักเรียนต่อครูในเรื่องการลงโทษและการให้รางวัล" พบว่า ถ้านักเรียนรู้จักพอใจกับอารมณ์หรือพฤติกรรมที่ครูแสดงต่อคนและต่อเพื่อน การกระทำของครูนั้นจะช่วยสร้างเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนสนใจต่อการเรียนตลอดจนปลูกฝังทัศนคติที่ดี

การที่ครูหวังร้ายโดยการซื้อสลากลอตเตอรี่หรือเล่นหวยใต้ดิน เป็นแบบอย่างที่ไม่ดี ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการส่งเสริมวัฒนธรรมค่านิยมการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ เพราะการกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้จิตตนเองไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ดัง ระพี สาคริก ได้กล่าวถึงการศึกษาเกี่ยวกับการพึ่งตนเองว่า⁵⁴ ผลการจัดการศึกษาในอดีต ได้สะท้อนให้เห็นแก่นซัดในสังคมไทยยุคปัจจุบัน คือการสูญเสียสภาวะการพึ่งพาตนเองภายในพื้นฐานของจิตตนเอง

⁵⁴นำทรัพย์ จันทร์เอม, "ความมุ่งหวังของนักเรียนต่อครูในเรื่องการลงโทษและการให้รางวัล" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2505), หน้า 3.

⁵⁵ระพี สาคริก, "การศึกษาเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง," รายงานการประชุมทางวิชาการ 21-22 มิถุนายน 2529 (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 5.

อย่างไม่จำกัดว่าจะเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาจากบริการมวลชนในระดับใด หรือผู้ซึ่งมีความ
หลักแหลมทางความคิดอย่างไร ผู้ที่จิตตนเองไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ทำให้ต้องตก
เป็นเหยื่อของการแสวงหาผลประโยชน์จากบุคคลในประเภทแรก เช่น การเล่นเกมแชร์
เล่นสลากกินรวบ สลากกินแบ่ง

การที่ครูจัดงานประเพณีต่าง ๆ อย่าง
ใหญ่โตหรูหรา เพื่อแสดงฐานะของตน เช่น ประเพณีแต่งงาน การอุปสมบท การทอดกฐิน
แบบอย่างของครูจึงกล่าวแสดงให้เห็นว่าครูอาจมีค่านิยม เรื่องความหรูหราฟุ่มเฟือย
ไม่รับรู้ สภาพ เศรษฐกิจสังคมปัจจุบันว่าอยู่ในภาวะตึงตัว เป็นปัญหาต่อการอนุรักษ์และ
เสริมสร้างวัฒนธรรมค่านิยมการประหยัดและออม

ครูมีแบบอย่างในเรื่องการใช้เวลาว่าง
หลังเลิกเรียนดื่มสุรา เล่นการพนันเป็นประจำ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจสืบเนื่องจากครู
ขาดสำนึกในการรับผิดชอบความเป็นครูว่านอกเหนือจากการให้ความรู้ สัจริศ เพียรชอบ
กล่าวถึงบทบาทของครูว่า⁵⁶ ครูต้องมีบทบาทในการอบรมศีลธรรมจรรยาให้เด็กมีความ
ประพฤติกและลักษณะนิสัยอันดีงาม โดยเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านความประพฤติและการวาง
ตนในด้านต่าง ๆ แบบอย่างของครูในเรื่องการดื่มสุราและเล่นการพนันเป็นการส่งเสริม
ให้เด็กเข้าใจว่าเป็นการกระทำที่ไม่เสียหายจึงรับไปปฏิบัติตามซึ่งเป็นปัญหาต่อการอนุรักษ์
และเสริมสร้างวัฒนธรรมในด้านค่านิยมการประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรม

การเป็นแบบอย่างของครูที่นักเรียนมีความ
เห็นว่า เป็นปัญหาสำคัญคือครูใช้คำพูดไม่สุภาพกับนักเรียนและบุคคลอื่น สอดคล้องกับผลการ
สัมภาษณ์ พะนอม แก้วกำเนิด ว่า⁵⁷ ครูในปัจจุบันมีแบบอย่างไม่ดีในเรื่องการใช้ภาษา
เช่น กระพือคำควบกล้ำ ร, ล ไม่ชัด พูดหยาบคาย ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอันเนื่องจากครู
ไม่เห็นความสำคัญของภาษาไทยว่าเป็นวัฒนธรรมของชาติ เป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย
และเป็นมรดกที่ทุกคนมีหน้าที่จะต้องช่วยกันอนุรักษ์และเสริมสร้างให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป

⁵⁶ สัจริศ เพียรชอบ, "บทบาทของครูในสังคม", หน้า 110.

⁵⁷ สัมภาษณ์ พะนอม แก้วกำเนิด, รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 15

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรมีการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทยแก่ครู เพื่อส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้า แขนงและนำความรู้ไปจัดการศึกษา เพื่อการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่สืบขึ้น ทั้งนี้โดยบรรจุเป็นวิชาบังคับ เรื่องวัฒนธรรมไทยแก่นักศึกษาในวิทยาลัยครู หน่วยงานที่รับผิดชอบ หน่วยงานศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ควรจัดอบรมครูประจำการบ่อย ๆ เพื่อปลูกฝังการเป็นแบบอย่างที่ดีของครู

3.5 ปัญหาค่านิยมในสังคม ครูมีความเห็นว่าค่านิยมในสังคมที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ ปัญหาการทิ้งเศษขยะมูลฝอยลงในที่สาธารณะ เช่น ทอระบายน้ำ และปัญหาการฝ่าฝืนกฎหมาย เช่น ไม่ข้ามถนนในทางข้าม การขับรถฝ่าไฟแดง การจอดรถในที่ห้ามจอด และปัญหา รองลงมาคือ คนไทยนิยมเสี่ยงโชคโดยการซื้อสลากลอตเตอรี่

นักเรียนมีความเห็นว่า ปัญหาค่านิยมในสังคมที่สำคัญคือปัญหาการทิ้งเศษขยะมูลฝอยลงในที่สาธารณะ เช่น ทอระบายน้ำและปัญหาการฝ่าฝืนกฎหมายจราจร เช่น ไม่ข้ามถนนในทางข้าม การขับรถฝ่าไฟแดง การจอดรถในที่ห้ามจอด และปัญหา รองลงมาคือ การทำชั่วแต่ได้รับผลดีตอบแทน เช่น คนที่มีฐานะร่ำรวยจากการคอร์รัปชันกลับได้รับการยกย่องในสังคมว่าเป็นคนดีมีเกียรติยศชื่อเสียง

ปัญหาการทิ้งเศษขยะมูลฝอยลงในที่สาธารณะ เช่น ทอระบายน้ำและปัญหาการฝ่าฝืนกฎหมายจราจร เช่น ไม่ข้ามถนนในทางข้าม การขับรถฝ่าไฟแดง การจอดรถในที่ห้ามจอด ผู้วิจัยมีความเห็นว่าจากปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงค่านิยมการขาดระเบียบวินัยและไม่เคารพกฎหมาย ซึ่งคนส่วนใหญ่ยึดถือความสะดวกสบายเป็นที่ตั้ง ครูและนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นปัญหาค่านิยมในสังคมที่สำคัญ อาจเนื่องจากสภาพเป็นจริงของสังคมไทยปัจจุบัน โดยเฉพาะสังคมเมืองใหญ่ ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร ยังขาดระเบียบวินัย โดยเฉพาะขาดการเคารพกฎหมายจราจร การไม่ข้ามถนนในทางข้าม การขับรถแข่งชายแข่งขวา สิ่งเหล่านี้เราพบเป็นประจำอยู่ทุกวัน ทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด และอุบัติเหตุในท้องถนนสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน

ปัญหาคนไทยนิยมเสี่ยงโชคโดยการซื้อลอตเตอรี่ เป็นปัญหาต่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมค่านิยมการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร

และมีความรับผิดชอบ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าปัญหาค้างกล่าวแสดงให้เห็นถึงความอ่อนแอทางจิตที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ และจะนำจิตไปยึดมั่นอยู่กับสิ่งหลอกลวง อาจทำให้ห้องประกอบกรรมชั่ว และทำให้สังคมเดือดร้อน ดังที่ ระบุที่ สาคริก- โคกล่าว่า⁵⁸ ผู้ที่จิตไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้จะนำจิตไปยึดมั่นอยู่กับสิ่งล่อตาล่อใจซึ่งอยู่ภายนอกตนเอง และผู้ที่จิตตกอยู่สภาวะเช่นนี้ย่อมประกอบกรรมชั่วได้นานาประการ เช่น การเอารักเอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ การฉ้อราษฎร์บังหลวง และการคิดวินิจนัยสิ่งทั้งหลายอย่างถือเอาอารมณ์ตนเองเป็นสำคัญ แม้การปฏิบัติงานในกิจการหนึ่งซึ่งตนเองมีความรับผิดชอบที่ได้ถูกมอบหมาย จิตก็จะไขว่ไขว่ ทำให้ผลงานขาดประสิทธิภาพหรือประสบกับความล้มเหลว

การที่นัก เรียนมีความเห็นว่าการทำชั่วแต่ได้รับผลคือตอบแทน เช่นคนที่มีฐานะร่ำรวยจากการคอร์รัปชั่นกลับได้รับการยกย่องในสังคมว่าเป็นคนดีมีเกียรติยศชื่อเสียงเป็นปัญหา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจสืบเนื่องจากการที่นัก เรียนได้เห็นแบบอย่างการกระทำของคนในสังคมที่ยึดถือค่านิยมในอำนาจ จากการศึกษาสังคมไทยนิยมยกย่องผู้มีอำนาจ ไม่ว่าจะมียาอำนาจในตำแหน่งหน้าที่หรืออำนาจเงิน ดังนั้นบุคคลจึงต้องชวนชวายให้ใครมาซึ่งตำแหน่งหน้าที่การงานหรือเงินโดยไม่คำนึงว่าจะใครมาโดยวิธีใด จะก่อให้เกิดความเดือดร้อน ปัญหาแก่ผู้ใด ทั้งนี้เพื่อให้เห็นผู้มีอำนาจและได้รับยกย่องในสังคม ปัญหาค้างกล่าวยังเป็นอุปสรรคในการ รอนุรักษและเสริมสร้างวัฒนธรรมค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

จากปัญหาค้างกล่าวแสดงให้เห็นถึงค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ในสังคมซึ่งครูและนัก เรียนยอมรับว่าจำเป็น ก่อให้เกิดปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษและเสริมสร้างวัฒนธรรมค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ และค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา ทั้งนี้เพราะเป็นค่านิยมที่ขัดแย้งกันทั้งที่ครูพยายามสอน อบรมในโรงเรียน ดังนั้นเด็กจึงเกิดความสับสนในการเลือกปฏิบัติตามค่านิยมที่ถูกต้อง ผู้วิจัยมี

⁵⁸ ระบุที่ สาคริก, "การศึกษาเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง" รายงานการประชุมทางวิชาการ 21-22 มิถุนายน 2529.

ความเห็นว่าการปลูกฝังค่านิยมควรเริ่มที่บ้านเป็นพื้นฐานอันดับแรก โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งมีความใกล้ชิดเด็กต้องวางตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อเด็กจะได้รับไปประพฤติปฏิบัติได้ ถูกต้องและอบรมสั่งสอนให้เด็กปฏิบัติจนค่านิยมที่ดี เช่น สอนให้ระเบียบวินัยโดยการรักษา เวลา ให้มีความรับผิดชอบ โรงเรียนเป็นสถาบันที่ใกล้ชิดกับเด็กรองจากครอบครัว ควรให้ความร่วมมือปลูกฝังค่านิยมโดยครูเป็นผู้อบรมสั่งสอน ติดตามแก้ไขพฤติกรรมที่เกิดจากค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง ตลอดจนโรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการปลูกฝังค่านิยม เช่น การกำหนดกฎข้อบังคับ ระเบียบของโรงเรียน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย การจัดสถานที่โรงเรียนให้สะอาดร่มรื่น การติดป้ายคติธรรม การจัดห้องจริยธรรมให้นักเรียนฝึกปฏิบัติธรรม สิ่งเหล่านี้จะช่วยปลูกฝังให้นักเรียนยึดถือและปฏิบัติตามค่านิยมจนกลายเป็นนิสัยประจำตัวตลอดไป

3.6 ปัญหาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมค่านิยมวัฒนธรรม

ตะวันตก ครูมีความเห็นว่าปัญหาสำคัญที่สุดคือการทำงานของคนส่วนใหญ่ที่หวังผลประโยชน์ที่ตนควรจะได้รับมากกว่าทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ปัญหารองลงมาคือคนไทยนิยมมีชีวิตอย่างสะสวงสบาย หูหრაฟุ่มเฟือยเพื่อแสดงฐานะของคนในสังคม เช่น การมีบ้านอย่างชาวยุโรป การมีเครื่องทุ่นแรง เช่น เครื่องซักผ้า รถยนต์ ฯลฯ

นักเรียนมีความคิดเห็นว่าปัญหาสำคัญที่สุดคือการนิยมพักผ่อนโดยการเที่ยว เทร่ตามสถานเริงรมย์ เช่น บาร์ ไนท์คลับ คีส์โกเชก ปัญหารองลงมาคือการแสดงออกของเด็กวัยรุ่นที่เลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก ได้แก่ การไว้ทรงผมแบบฟังก์ การใช้ภาษาพูดที่มีภาษาต่างประเทศปะปน การเดินร่าจิ้งหะเบรคคานซ์ จากสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมในค่านต่าง ๆ เช่น ค่านเศรษฐกิจเป็นแรงผลักดันให้บุคคลต้องดิ้นรนเพื่อการอยู่รอด ผนวกกับการรับวัฒนธรรมตะวันตกซึ่งส่วนมากเป็นประเทศนายทุนอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคตินิยมในการดำเนินชีวิตอย่างกว้างขวาง เช่น เกิดค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนดีกว่าส่วนรวม ครูจึงมองเห็นว่าการทำงานของคนส่วนใหญ่ที่หวังผลประโยชน์ที่ตนควรจะได้รับมากกว่าทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เป็นปัญหาสำคัญอาจ เนื่องจากค่านิยมดังกล่าวทำให้คนเห็นแก่ตัวมากขึ้น มีการเสียสละน้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของรัตนา รัตนาสิน เรื่อง "ความคิดเห็นของครูและนักเรียน

เกี่ยวกับค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" พบว่า⁵⁹ ครูมีความเห็นว่าปัจจุบันคนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตนตามค่านิยมเรื่องความสัตย์สุจริต ความเสียสละอยู่ในระดับน้อย ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ค่านิยมในอำนาจทำให้คนเห็นแก่ตัวและแสวงหาผลประโยชน์ทุกอย่างโดยไม่คำนึงถึงหลักจริยธรรม ก่อให้เกิดปัญหาสังคมคึกคักมาและเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมในค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา ครูและนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันในปัญหา รองลงมาคือคนไทยนิยมมีชีวิตอย่างสะดวกสบาย หุนหันพุ่มเฟือย เพื่อแสดงฐานะของตนในสังคม เช่น การมีบ้านอย่างชาวยุโรป การมีเครื่องทุนแรง เช่น เครื่องซั๊กผ้า รถยนต์ าลา และการนิยมพักผ่อนโดยการเที่ยวเตร่ตามสถานเริงรมย์ เช่น บาร์ ไนต์คลับ คีส์โกเฮก อาจเนื่องมาจาก การได้พบว่ามี การปฏิบัติตามค่านิยมความหุนหันพุ่มเฟือย ซึ่งเป็นอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ในสังคม ค่านิยมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการเป็นสังคมผู้บริโภคที่นิยมรับวัฒนธรรมตะวันตกจากประเทศอุตสาหกรรมเข้ามาใช้ในรูปแบบของความคิดและวัตถุจึงทำให้สังคมไทยไม่เห็นคุณค่าและขาดความสำนึกในเรื่องการประหยัดและออม เพราะคิดว่ามีเงินก็ซื้อหาได้ทุกอย่าง ดังผลการสัมภาษณ์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เรื่อง "อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก" ว่า⁶⁰ การรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาไม่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ให้เป็นสังคมอุตสาหกรรมเพราะประเทศเรามีพื้นฐานเป็นสังคมเกษตรกรรม เมื่อเราไม่พัฒนาจากพื้นฐานสังคมที่แท้จริงของเราจึงทำให้เรากลายเป็นสังคมผู้บริโภควัฒนธรรมจากประเทศทุนนิยมเสรีที่พัฒนาแล้วมากกว่าจะผลิตขึ้นเอง เพราะคิดว่าเป็นวัฒนธรรมที่ทันสมัย เราจึงยุ่งกับการหาเงินเพื่อซื้อของมากกว่าคิดทำขึ้นเอง จึงทำให้คนในสังคมมีความพุ่มเฟือยสูง ไม่พึ่งตนเอง ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกในเรื่องดังกล่าว เป็นปัญหาต่อการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมในค่านิยมการประหยัดและออม .

⁵⁹ รัตนา รัตนาสิน; "ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น", หน้า 138.

⁶⁰ สัมภาษณ์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, ผู้ช่วยหัวหน้าส่วนกิจกรรมสังคม วิชาการกรุงเทพ, 11 ตุลาคม 2528.

การที่นักวิจัยมีความเห็นว่า การแสดงออกของเด็กวัยรุ่นแบบวัฒนธรรมตะวันตกได้แก่ การไว้ทรงผมแบบฟังก์ การใช้ภาษาพูด ซึ่งมีภาษาต่างประเทศปะปน การเดินร่าจิ้งหะเบรคคานซ์ เป็นปัญหา แสดงให้เห็นว่า นักเรียนอาจมีความเข้าใจถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกว่าเป็นปัญหาต่อการทำลายวัฒนธรรมไทย ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของชาติ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รัตนา รัตนาสิน เรื่อง "ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" ที่พบว่า⁶¹ นักเรียนมีความคิดเห็นว่าคนส่วนใหญ่ที่ใคร่จักใคร่พบเห็นมีการปฏิบัติตามค่านิยมเรื่องความนิยมไทย อยู่ในระดัมน้อย ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา เพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย ค่านิยม การรักษาศาสนา พระมหากษัตริย์

สรุปได้ว่า อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมด้านวัฒนธรรมตะวันตกก่อให้เกิดปัญหาเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมในค่านิยม การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา ค่านิยมการประหยัดและออม ค่านิยม การรักษาศาสนา พระมหากษัตริย์ ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขว่า เนื่องจากวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลจนเกิดโอกาสรับค่านิยมที่ไม่ถูกต้องได้โดยง่าย ดังนั้น โรงเรียนและครอบครัวต้องร่วมมือกันปลูกฝังค่านิยม ตั้งแต่เด็กโดยครอบครัวเป็นหน่วยแรก พ่อแม่ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญ อบรมให้เด็กยึดมั่นในวัฒนธรรมไทย การปฏิบัติตามคุณธรรมพระศาสนา, การประหยัดและออม โดยกระทำให้รู้เป็นแบบอย่าง เช่น พาเด็กไปรวมประกอบพิธีในวันสำคัญทางศาสนา สอนให้มีความตั้งใจเชื่อเพื่อเชื่อแท้ ไม่เห็นแก่ตัว โรงเรียนต้องเป็นตัวอย่างเสริมโดยครูมีบทบาทในการสั่งสอนให้เด็กยึดมั่นในค่านิยมที่พึงงาม และปฏิบัติให้รู้เป็นแบบอย่าง ตลอดจนโรงเรียนสร้างสภาพแวดล้อมให้เด็กมีความรักโรงเรียน เช่น มีบริเวณสะอาด ร่มรื่น ทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน การปลูกฝังค่านิยมที่ทำได้ง่ายเช่น และ ใฝ่ดีเชิงปฏิบัติ

61 รัตนา รัตนาสิน "ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทย วิชาบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดบุรีรัมย์) ภาควิชา มัธยมศึกษา มัธยมศึกษาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526 หน้า 138

3.7 ปัญหาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมค้ำสอนมวลชน ภูมิ
 ความคิดเห็นว่า การระดมโฆษณาสินค้าที่ไม่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน เป็นปัญหาสำคัญที่สุด และ
 การที่สื่อมวลชนเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรม เช่น การฆาตกรรม ปล้น จี้ ชมชื่น
 เป็นประจำ เป็นปัญหารอง

ความเห็นของนักเรียนว่า ปัญหาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม
 ค้ำสอนมวลชนที่สำคัญที่สุดคือ ปัญหารายการโทรทัศน์ เช่น ละครซึ่ง มีพระเอกนางเอกใช้ชีวิต
 อย่างฟุ่มเฟือย โดยไม่ทำงานหรือรายการชิงโชค เกมสัใจว่่าง ๆ ปัญหารองลงมา ปัญหาการ
 ระดมโฆษณาสินค้าที่ไม่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน

การระดมโฆษณาสินค้าที่ไม่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน
 และรายการโทรทัศน์ เช่น ละครซึ่งมีพระเอก นางเอก ใช้ชีวิตอย่างฟุ่มเฟือย โดยไม่ทำงานหรือ
 รายการชิงโชค เกมสัใจว่่าง ๆ เป็นอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมค้ำสอนมวลชนที่ครูและนักเรียนมี
 ความเห็นสอดคล้องกันจึงเป็นปัญหา ทั้งนี้อาจเนื่องจากการพบเห็นว่าคนในสังคมส่วนใหญ่มักนิยม
 การฟุ่มเฟือยหรูหรา และไม่พึ่งตนเอง ซึ่งเป็นอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก ค่านิยมการฟุ่มเฟือย
 ทำให้บุคคลไม่สามารถสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้มั่นคงได้ จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ
 ในทำนองเดียวกันค่านิยมการไม่พึ่งตนเอง ทำให้บุคคลนั้นเป็นคนอ่อนแอ ขาดความรับผิดชอบ อาจ
 ทำเป็นเหยื่อของสิ่งหลอกลวง และวัตถุ ซึ่งจะมีผลทำให้สามารถแสวงหาประโยชน์โดยวิธีการที่ไม่
 ถูกหลักจริยธรรม เช่น การคอร์รัปชัน ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา เพื่อ
 อนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมค้ำสอนค่านิยมการประหยัดและออม และค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยัน
 หมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ

ภูมิความคิดเห็นว่า การที่สื่อมวลชนเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับ
 ปัญหาอาชญากรรม เช่น การฆาตกรรม ปล้น จี้ ชมชื่น เป็นประจำ เป็นปัญหารอง ทั้งนี้อาจสืบ
 เนื่องจากการที่สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมของเด็กสอดคล้องกับผลการสัมมนา
 การมัธยมศึกษาของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง อิทธิพลและผลสะท้อนของ
 สื่อมวลชนที่มีต่อเยาวชนในระดับมัธยมศึกษา⁶² เนื่องจากเรื่องราวในหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์

⁶² นิสิตภาควิชามัธยมศึกษา "อิทธิพลและผลสะท้อนของสื่อมวลชนที่มีต่อเยาวชนในระดับ
 มัธยมศึกษา" รายงานการสัมมนาการมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2526 หน้า 44

ได้แสดงพฤติกรรมซ้ำ ๆ อยู่เสมอ เช่น เรื่องเพศ การก่ออาชญากรรม ธรรมชาติของเด็กวัยรุ่น
ยอมยอมีความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง เมื่อได้ผลพฤติกรรมดังกล่าวบ่อย ๆ ก็เกิดความ
เคยชิน และนำไปปฏิบัติตาม พฤติกรรม เหล่านี้จึงก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ปัญหาทางเพศและ
ปัญหาเสพยาเสพติด ติดตามมา

อิทธิพลของสื่อมวลชนในเรื่องดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อ
การจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมในค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สื่อมวลชนควรได้สำนึกในหน้าที่และ
ความรับผิดชอบของตนที่มีต่อสังคมให้มากขึ้น โดยการเผยแพร่สิ่งที่เป็นเนื้อหาสาระที่มีประโยชน์
เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย หน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องวัฒนธรรม เช่น สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ควรร่วมมือกันผลิตสาระเพื่อถ่ายทอด
วัฒนธรรมและเผยแพร่ให้สื่อมวลชนนำเสนอต่อไป

3.8 ปัญหาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมด้านผู้ปกครอง ครูมีความ
คิดเห็นว่า สิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ การที่ผู้ปกครองละเลยการดูแลเอาใจใส่ทุกซอกซอกของสมาชิก
ในครอบครัว รองลงมาคือ ผู้ปกครองปล่อยให้ลูกใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือยตามใจชอบ

นักเรียนมีความเห็นว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ ผู้ปกครอง
ปล่อยให้ลูกใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือย ตามใจชอบ รองลงมาคือ ผู้ปกครองที่นิยมเสี่ยงโชคในการ
เล่นการพนัน

ครูมีความเห็นว่า การที่ผู้ปกครองละเลยการดูแลเอาใจใส่
ทุกซอกซอกของสมาชิกในครอบครัวเป็นปัญหาสำคัญ อาจสืบเนื่องมาจากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
ปัจจุบันทำให้บุคคลต้องดิ้นรนเพื่อการรอดรอด ผิดกับการรับวัฒนธรรมตะวันตกในเรื่องค่านิยมใน
อำนาจที่ยกย่องผู้มีอำนาจในตำแหน่งหน้าที่หรืออำนาจเงิน ผู้ปกครองจึงใช้เวลาส่วนใหญ่ทำงาน
หาเงินเพื่อสร้างฐานะของเศรษฐกิจ สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ผู้ช่วย
หัวหน้าส่วนกิจกรรมสังคม ธนาคารกรุงเทพ เรื่อง การบทบาทของผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอน
และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกในเรื่องวัฒนธรรมว่า⁶³ ผู้ปกครองปัจจุบันกำลังตกเป็นเหยื่อของสังคม

⁶³ สัมภาษณ์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ผู้ช่วยหัวหน้าส่วนกิจกรรมสังคม ธนาคารกรุงเทพ,

จึงมีความคิดว่าคงทำอย่างนั้นอย่างนี้จึงจะอยู่รอดในสังคมได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้ปกครองขาดพื้นฐานปรัชญาชีวิต เรื่อง ความเรียบง่าย ความไม่รู้จักพอ ยังหลงใหลในลาภยศ ชื่อเสียงมากเกินไป ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การละเลยไม่ทำหน้าที่ของผู้ปกครองที่ถูกมอง แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองขาดความรับผิดชอบ ซึ่งจะมีผลต่อเด็ก คือ ซากการยอมรับ ให้รู้จักประเพณีปฏิบัติถูกต้องตามวัฒนธรรมไทย เด็กจะได้รับความไม่รับผิดชอบจากผู้ปกครอง ซึ่งส่งผลให้เป็นคนอ่อนแอ ไม่สามารถทำงานต่าง ๆ ใหม่ผลก็ได้ จึงพึ่งตนเองไม่ได้ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า อิทธิพลจากผู้ปกครองในเรื่องดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมด้านค่านิยม การพึ่งตนเอง ชยันตมันเพียรและมีความรับผิดชอบ

ครูและนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้ปกครองปล่อยให้ลูกใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือยตามใจชอบ เป็นปัญหา โดยเฉพาะนักเรียนมีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด แสดงให้เห็นว่า นักเรียนอาจให้ความสำคัญในเรื่องค่านิยมการประหยัดและออม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชญาพร พัทธวัชเรีเยอร์ เรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" พบว่า⁶⁴ นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 50.39 เห็นด้วยเรื่องการประหยัดและออม และร้อยละ 16.87 เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการประหยัด โดยการเก็บออมเงินที่ได้รับจากผู้ปกครองและใช้จ่ายอย่างประหยัด การที่ผู้ปกครองกระทำในเรื่องดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นว่า ตัวผู้ปกครองเองไม่เห็นความสำคัญเรื่องการประหยัดและออม ยึดมั่นในค่านิยมการฟุ่มเฟือย หรูหรา โดยรับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก ค่านิยมดังกล่าวไม่สามารถทำให้บุคคลสร้างฐานะของเศรษฐกิจได้ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจด้วยเช่นกัน ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า อิทธิพลจากผู้ปกครองในปัญหาดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมด้านค่านิยมการประหยัดและออม

64

ชญาพร พัทธวัชเรีเยอร์ "ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524) หน้า 80

นักเรียนมีความเห็นว่า การที่ผู้ปกครองนิยมเลี้ยงโชค โดยการเล่นการพนัน อาจเนื่องจากการพบเห็นว่าคนส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงโชค โดยการซื้อสลาก-ลอตเตอรี่ เล่นแชร์ เล่นการพนัน บางคนสามารถหาเงินได้จำนวนมากจากการเลี้ยงโชค การเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองจึงอาจทำให้เด็กเข้าใจว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องและนำไปประพฤติปฏิบัติตาม การนิยมเลี้ยงโชคเป็นสื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นคนพึ่งตนเองไม่ได้ จิตใจอ่อนแอ เพราะไปหลงยึดติดกับสิ่งหลอกลวง จึงอาจชักนำให้เกิดปัญหาในสังคมติดตามมา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัญหาเรื่องผู้ปกครองดังกล่าวเป็นอุปสรรคการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรม ค่านิยมพึ่งตนเอง ชยันตมันเพียร และมีความรับผิดชอบ แนวทางแก้ไขปัญหาคือให้พ่อแม่ผู้ปกครองนั้น หน่วยงานที่ส่งเสริมวัฒนธรรม เช่น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สมาคมศิษย์เก่า อาจจัดเผยแพร่ความรู้เรื่อง

แก่ผู้ปกครองโดยทางสื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ โปสเตอร์ โดยเน้นในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างที่ดีเรื่องวัฒนธรรมไทย สมาคมครูผู้ปกครอง ร่วมกับครูแนะแนว ควรมีบทบาทโดยการเชิญผู้ปกครองมาให้ความรู้เรื่องการอบรมเลี้ยงดูบุตร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจ และสำนึกในการทำหน้าที่ของตน เพื่อช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยได้ผลดียิ่งขึ้น

3.9 ปัญหาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเพื่อน ครูมีความเห็นว่า ปัญหาสำคัญที่สุดคือปัญหาเพื่อนที่พุดจาหยาบคาย รองลงมาคือ เพื่อนที่ใช้เวลาว่างหลักเล็กเรียนในการ

นักเรียนมีความเห็นว่า ปัญหาสำคัญที่สุดคือ เพื่อนที่ประพฤติผิดระเบียบของโรงเรียนอยู่เสมอ เช่น แต่งกายผิดระเบียบ หนีโรงเรียน เล่นการพนัน คีฬาส์ฯ รองลงมาคือ เพื่อนที่พุดจาหยาบคาย

ปัญหาเพื่อนที่พุดจาหยาบคาย ครูและนักเรียนมีความเห็นว่า เป็นปัญหาสำคัญ โดยครูมีความเห็นว่า เป็นปัญหาสำคัญที่สุด อาจเนื่องจากการได้พบเห็นนักเรียนส่วนใหญ่พุดจาหยาบคาย ทั้งนี้ เพราะขาดการอบรมจากผู้ปกครองเป็นสำคัญสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัญหาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมด้านผู้ปกครองคือ ผู้ปกครองละเลยการดูแลเอาใจใส่ทุกซอกซอของสมาชิกในครอบครัว จึงทำให้ผู้ปกครองไม่มีความรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนให้ลูกประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง การพุดจาหยาบคายเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมค่านิยมไทย เพราะนักเรียนใช้ภาษาไทยไม่ถูกต้องชัดกับ

วัฒนธรรมอันดีงามของสังคม

ครูและนักเรียนมีความเห็นว่า ปัญหาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมด้านเพื่อน อีกประการหนึ่งได้แก่ ปัญหาเพื่อนที่ใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนในการเที่ยวเตร่ตามสถานที่ต่างๆ เช่น คิสโก้เชค ลานสเกต และปัญหาเพื่อนที่ประพฤติผิดระเบียบของโรงเรียน อยู่เสมอ เช่น แต่งกายผิดระเบียบ หนีโรงเรียน เล่นการพนัน ดื่มสุรา อาจเนื่องจาก ปัญหาทั้งสองมีความสัมพันธ์กันโดยเพื่อนที่ใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนในการเที่ยวเตร่ ตามสถานที่ต่างๆ เช่น คิสโก้เชค ลานสเกต มักไม่สนใจเรียน ถือโอกาสหนีเรียนเพื่อไปเที่ยวสถานที่ดังกล่าว และไม่สนใจที่จะประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่โรงเรียนได้กำหนด พฤติกรรมที่เป็นปัญหาค่านระเบียบวินัยจึงคิดตามมา ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า เพื่อนจึงมีความสำคัญต่อการถ่ายทอดทัศนคติ อุดมคติ และความเชื่อ ดังที่ สุชา จันท์เอม ได้กล่าวไว้ในหนังสือวัยรุ่นเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนว่า⁶⁵ กลุ่มเพื่อนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในสภาพสังคมปัจจุบัน เมื่อครอบครัวหย่อนบทบาทในการให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิก เด็กจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ค่านิยมของกลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อการเลียนแบบของแต่ละบุคคลในเรื่องบรรทัดฐาน แบบแผนพฤติกรรมและทัศนคติมากยิ่งขึ้น หน่วยทางสังคมอื่น ๆ ซึ่งบางครั้งอาจขัดแย้งกับบรรทัดฐานของสังคมส่วนรวม เมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่น เด็กจะหันไปสู่แบบอย่างของเพื่อนในกลุ่มเดียวกันมากกว่า การยอมรับจากผู้ใหญ่ก็ยังคงมีความสำคัญน้อยกว่าการยอมรับจากเพื่อนในวัยเดียวกัน กล่าวโดยสรุปแล้ว เพื่อนมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา เพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมด้านภาษาไทย และค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูควรมีหน้าที่ให้ความสนใจ ดูแล ควบคุม ชี้แนะให้นักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เพื่อใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนชักจูงไปในทางที่ดีงาม ดังที่ เทียนใจ จิตต์อารีย์ ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของเพื่อนว่า⁶⁶ นักเรียนจะได้รับ

⁶⁵ สุชา จันท์เอม และ สุรางค์ จันท์เอม "จิตวิทยาส่งเสริมการศึกษา" ในรวมบทความทางการศึกษา จิตวิทยาและอื่น ๆ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพินิตยา, ม.ป.ป.) หน้า 176.

⁶⁶ เทียนจิตต์ จิตต์อารีย์, การคบเพื่อนของนิสิตหญิงมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร 2520) หน้า 3

อิทธิพลทางความคิดจากเพื่อน และประเพณีปฏิบัติตาม หากได้รับค่านิยมที่ถูกต้องก็ก่อให้เกิดสติปัญญา แต่ถาได้รับค่านิยมที่ผิด นอกจากจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ตนเองแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหามากมายต่อสังคมส่วนรวมอีกด้วย ครูจะต้องคอยอบรมแก้ไขให้นักเรียนมีแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนทั้งในสถานความประพฤติและการเรียน นอกจากนี้ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมสร้างสรรค์ประโยชน์ เพื่อฝึกให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และสร้างเสริมความสามัคคีในกลุ่มเพื่อน จากแนวทางดังกล่าวจะทำให้ครูสามารถใช้อิทธิพลจากเพื่อนสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมให้คงอยู่ยิ่งขึ้น

สรุปความคิดเห็นของครูและนักเรียนต่อปัญหาค้นต่าง ๆ

เมื่อพิจารณาในปัญหาทุก ๆ ด้านปรากฏว่า ครูมีความคิดเห็นว่าเรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ ปัญหาอิทธิพลสิ่งแวดล้อมค่านิยมในสังคม ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นว่าเรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ ปัญหาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมค่านิยมวัฒนธรรมตะวันตก รองลงมาคือ ปัญหาการเป็นแบบอย่างของครู

จากความคิดเห็นของครูที่ว่า สิ่งแวดล้อมและค่านิยมในสังคมเป็นปัญหาของสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อาจเนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมและค่านิยมในสังคม เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกัน สื่อมวลชนเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวเรา ในปัจจุบันสื่อมวลชนได้ตกเป็นเครื่องมือของต่างชาติในการเผยแพร่วัฒนธรรมตะวันตก ทำให้คนมีค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นุปดา นวลละออ เรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมศึกษาในการพัฒนาจริยธรรม พบว่า⁶⁷ ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อมวลชนว่า โทรทัศน์มีอิทธิพลในการสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นมากที่สุด บางครั้งการเผยแพร่ภาพและข่าวสารทำให้เด็กมีจิตใจเสื่อมลง มีค่านิยมผิด ๆ เช่น บางรายการรับอารยธรรมตะวันตกเข้ามา เช่น รายการเกมส์โชว์ ทำให้เกิดค่านิยม

⁶⁷ นุปดา นวลละออ, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมศึกษาในการพัฒนาจริยธรรม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526) หน้า 138 - 139

ความฟุ้งเฟ้อ การโฆษณาที่ใช้ภาษาไม่ถูกต้อง และกริยาท่าทางแปลก ๆ ที่วัยรุ่นลอกเลียนแบบที่ไม่ดีมา อีกทั้งหนังสือพิมพ์ชอบเสนอข่าวที่โหดร้ายทารุณ เช่น คดีข่มขืน การปล้นจี้ ซาตกรรมแบบแปลก ๆ หนังสือพิมพ์บางฉบับลงนวนิยายประเภทประโลมโลก ใช้คำพูดไม่เหมาะสม หนังสือพิมพ์ วิทยุ ส่วนใหญ่มีส่วนในการช่วยเหลือ แก้ไข พัฒนาจริยธรรมน้อย ให้การสนับสนุน ทำให้เกิดผลในทางลบมากกว่าทางบวก เพราะนักเรียนจะมองสังคมอย่างเห็นแก่ตัว การพัฒนาจริยธรรมจึงขาดความร่วมมือจากสื่อมวลชน และสื่อมวลชนก่อให้เกิดปัญหาในปัจจุบัณ

จากการที่สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อสังคมอย่างมาก โดยเฉพาะนักเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การโฆษณามีส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า ครูและนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สื่อมวลชนก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาการระดมโฆษณาสินค้าที่ไม่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน ตลอดจนการเสนอข่าวสังคมในรูปการจ้องงานเลี้ยงสังสรรค์ ชุมชุมศิษย์เก่าของบรรดาผู้บริหารประเทศระดับสูง และบุคคลในสังคมชั้นสูง กิจกรรมที่ฟุ่มเฟือยของสังคมเหล่านี้⁶⁸ ทำให้เยาวชนของเราคิดว่า เป็นสิ่งไม่ผิดถ้าจะทำตามอย่างผู้ใหญ่บ้าง ซึ่งจะเห็นได้จากข่าวการสังสรรค์ของสมาคมศิษย์เก่าทั้งหลาย สมาคมหรือสถาบัน มีรูปผู้มาในงานแข่งตัวหุหร่า ในมือถือแก้วเหล้าบ้าง ถือบูหรี่บ้าง มีรูปการเต้นคิสโก้ เก๊กๆ ที่เห็นภาพเหล่านี้จึงถูกปลูกฝังค่านิยมผิดๆ ไปทีละน้อยโดยไม่รู้ตัว จนในที่สุดกลายเป็นว่าใครแข่งตัวเซ็กซี่กลายเป็นปมค้อย ใครไม่กินเหล้าสูบบุหรี่หรือเต้นคิสโก้ก็เป็นคนล่าสมัย การเผยแพร่รายการโทรทัศน์ เช่น ละคร ซึ่งมีพระเอก นางเอก ใช้ชีวิตอย่างฟุ่มเฟือยโดยไม่ทำงาน หรือรายการชิงโชค เกมสโว์ ช่วยส่งเสริมการเพาะนิสัยให้ประชาชนขาดความขยันหมั่นเพียร หรือการเสนอข่าวอาชญากรรมเกี่ยวกับการฆาตกรรม ปล้น จี้ ข่มขืนเป็นประจำ มีผลให้เกิดเห็นการกระทำนั้นๆ เป็นของปกติ การได้เห็นภาพซ้ำ ๆ เหล่านี้ ทำให้เด็กมีพฤติกรรมคล้อยตามไปโดยไม่รู้ตัว

จากรายการโฆษณา การเสนอข่าวกิจกรรมสังคมที่ฟุ่มเฟือย การเผยแพร่รายการเกมสโว์ ตลอดจนข่าวอาชญากรรมอยู่เสมอ มีผลต่อการสร้างค่านิยมที่ไม่ดีให้แก่ค่านิยมการฟุ่มเฟือย ค่านิยมการไม่พึ่งตนเอง ซากความขยันหมั่นเพียรและรับผิดชอบ

⁶⁸ เก็นนิวส์ (นามแฝง), "เยาวชนไทยกับค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง," ข่าวพาณิชย์

และค่านิยมการไม่ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวอาจเนื่องมาจากสื่อมวลชนส่วนใหญ่เป็นภาคเอกชน ต้องการเงินช่วยเหลือตนเองเพื่อความอยู่รอด รายการโทรทัศน์ทำให้ธุรกิจของเขาเป็นที่นิยม เขาก็นำเข้ามาเผยแพร่ ทั้งนี้จึงทำให้ผู้ที่รับผิดชอบสื่อมวลชนไม่ตระหนักถึงความสำคัญของสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย ดังนั้น แนวทางแก้ไขในเรื่องนี้ รัฐควรได้มีการควบคุมอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันมิให้สื่อมวลชนเผยแพร่สิ่งที่ปลุกฝังค่านิยมที่ไม่ดี ซึ่งเป็นการทำลายวัฒนธรรมไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องวัฒนธรรมไทย ควรผลิตสารเกี่ยวกับวัฒนธรรม และป้อนข้อมูลให้สื่อมวลชนเผยแพร่ ตลอดจนผู้รับผิดชอบสื่อมวลชนเองควรให้ความสำคัญในการมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการเสริมสร้างวัฒนธรรม ในฐานะที่เป็นสถาบันสำคัญของสังคมโดยการไม่เสนอภาพหรือข่าวสารในการข่มขู่การมรดก และควรเสนอข่าวที่สร้างสรรค์ เสนอภาพที่ส่งเสริมจริยธรรม ค่านิยมที่ดี ในการเสนอข่าวต่าง ๆ หรือข้อคิดบทความก็ควรเสนอด้วยความเป็นกลาง มิใช่คำนึงถึงแค่ประโยชน์ทางการค้าจนเกินไป ปัจจุบันเป็นที่น่ายินดีที่สื่อมวลชนเริ่มเข้ามามีบทบาทในการเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยมากขึ้น โดยการที่ตัวแทนจากนักหนังสือพิมพ์ นักจัดรายการวิทยุ กลุ่มโทรทัศน์ การเข้าร่วมเป็นกรรมการกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ คำนึงการควบคุมต่อต้านสื่อมวลชนที่จัดรายการซึ่งเป็นการทำลายวัฒนธรรมไทย

ความเห็นของนักเรียนที่ว่า เรื่องที่เป็นปัญหาต่อการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดั่มัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุดคือ ปัญหาอิทธิพลของสิ่งแวดลอม ค่านิยมวัฒนธรรมตะวันตก รองลงมาคือปัญหาการเป็นแบบอย่างของครู

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจเนื่องจากวัฒนธรรมตะวันตกมีแบบอย่างของครูเป็นปัญหาที่มีความสัมพันธ์กัน โดยการเป็นแบบอย่างของครู ใ้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้เกิดอุปสรรคในการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย การเป็นแบบอย่างของครูเป็นสิ่งสำคัญต่อการถ่ายทอดวัฒนธรรม เนื่องจากเด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการความเป็นตัวของตัวเอง ดังที่ สุชา จันทรเอม ได้กล่าวถึงลักษณะวัยรุ่นว่า⁶⁹ เป็นวัยที่ยึดมั่นในอุดมการณ์ปรัชญาชีวิตของตนเอง จึงเป็นระยะที่สร้าง

⁶⁹ สุชา จันทรเอม จิตวิทยาทั่วไป (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2522) หน้า 49

บุคลิกภาพของตนเองขึ้น โดยการเลียนแบบให้เหมือนบุคคลที่ตนชอบ ดังนั้น ครูซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดรองจากพ่อแม่ จึงควรมีบทบาทนอกเหนือจากการอบรมให้ความรู้ คือ การถ่ายทอดวัฒนธรรม ครูจึงต้องมีแบบอย่างที่ดีเพื่อสร้างศรัทธาให้เด็ก มีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรม เห็นคุณค่าและนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง

ในปัจจุบัน ครูบางคนเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี ที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักเรียนมีความเห็นว่า ปัญหาการมีแบบอย่างไม่ดีของครู คือ การนิยามจัดงานประเพณีต่างๆ อย่างไม่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อแสดงฐานะของตน เช่น ประเพณีแต่งงาน การอุปสมบท การทอดกฐิน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แบบอย่างของครูก็กล่าวแสดงให้เห็นค่านิยมความหรูหรา ฟุ่มเฟือย ต้องการความมีหน้ามีตา ใฝ่รับยกย่องจากสังคม เป็นค่านิยมที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก แต่เราไม่สามารถสะกัดกันวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งเข้ามาพร้อมกับสื่อมวลชนได้ ทั้งผลการสัมภาษณ์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ผู้ช่วยหัวหน้าส่วนกิจกรรมสังคม ธนาคารกรุงเทพ จำกัด เกี่ยวกับวัฒนธรรมตะวันตกว่า⁷⁰ เนื่องจากเราไม่ผลิตสารวัฒนธรรมของเราเอง จึงทำให้สื่อมวลชนรองรับสารวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ ทำให้เราไม่สามารถสะกัดกันวัฒนธรรมตะวันตกได้ ดังนั้น ครูจึงต้องมีความสำนึกในหน้าที่ของตน ในการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เพื่อเป็นการสร้างสำนึกให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นแบบอย่างที่ดี หน่วยงานที่รับผิดชอบในการผลิตครู เช่น กรมการฝึกหัดครู กรมพลศึกษา มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ควรได้ปลูกฝังให้นิสิตนักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย โดยจัดเป็นวิชาบังคับให้เรียน เพื่อให้ได้ครูที่มีความประพฤติดีงามเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กในการยึดมั่นวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ ผู้บังคับบัญชาควรควบคุมดูแลจ้กอบรมให้ครูสำนึกในการรับผิดชอบต่อการทำหน้าที่ของครู ในการอบรมศีลธรรมจรรยา และถ่ายทอดวัฒนธรรม และชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

⁷⁰สัมภาษณ์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, ผู้ช่วยหัวหน้าส่วนกิจกรรมสังคม, 11

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลจากการศึกษา ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะของครูและนักเรียนเป็นรายคำดังนี้

4.1 ปัญหาที่หลักสุดที่พบข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่มเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมในรายวิชาต่าง ๆ ให้มากขึ้นโดยคำนึงถึงความยากง่าย และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ปรับปรุงเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมให้ทันสมัยเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ควรเพิ่มเวลาเรียนเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมให้มากขึ้น จากผลการวิจัยเอกสารพบว่าหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดเนื้อหาวิชา กลุ่มภาษา (วิชาภาษาไทย) กลุ่มสังคมศึกษา กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ และกลุ่มการงานอาชีพให้ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในคำประเพณี ภาษาไทย และค่านิยมพื้นฐานทั้ง 5 ประการ จึงนับว่าหลักสูตรได้เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย จากผลการวิจัยสภาพการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 พบว่า เนื้อหารายวิชาต่าง ๆ มีมากไม่สัมพันธ์กับเวลาที่หลักสูตรกำหนด ทำให้ครูต้องรีบเร่งในการสอนเพื่อให้จบเนื้อหาในเวลาที่กำหนด ดังนั้น การเพิ่มเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมในรายวิชาต่าง ๆ หรือเพิ่มเวลาเรียนเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมให้มากขึ้น จึงมีข้อจำกัดเรื่องเวลา ทั้งนี้ในการจัดการศึกษาให้ได้ผลนั้น ขั้นตอนสำคัญอยู่ที่ครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ จะต้องสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในเรื่องการส่งเสริมวัฒนธรรม โดยอาจเป็นการสอนตามเนื้อหาของหลักสูตรในห้องเรียน หรือจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองทำรายงานหรือจัดพานักเรียนไปทัศนศึกษาเพื่อชมศิลปะและวัฒนธรรมไทยตามสถานที่ต่าง ๆ หรือใช้วัสดุทัศนูปกรณ์เข้ามาช่วย เช่น ให้เด็กชมภาพยนตร์ สไลด์ ฟิล์มสตริป ที่บันทึกภาพศิลปะวัฒนธรรมไทยต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนดังกล่าวทำให้ครูสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่เด็กได้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และทำให้เด็กทัศนคติ ซาบซึ้ง ภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทยมากขึ้น ข้อเสนอแนะต่อมาคือให้หน่วยงานที่รับผิดชอบผลิตเอกสารประกอบการเรียนการสอนและหนังสือเรียนที่มีเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมให้พอเพียง ตลอดจนจัดอบรมครูให้เข้าใจจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดให้จัดการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรมความรู้ของครูเรื่องวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญ เพราะมีผลทำให้ครูไม่สามารถ

จักการศึกษาให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และเสริมสร้าง
 วัฒนธรรมได้ ทั้งนี้จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 69.5 ไม่เคยได้รับ
 การอบรมความรู้เรื่องวัฒนธรรม เอกสารประกอบการเรียนการสอนและหนังสือเรียน
 เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ครูและหนังสือได้มีเอกสารค้นคว้าประกอบการเรียนเรื่องวัฒนธรรม
 เมื่อครูไม่มีเอกสารประกอบการเรียนการสอนก็ไม่สามารถให้ความรู้เรื่องวัฒนธรรมแก่เด็ก
 ได้อย่างแท้จริง นักเรียนไม่มีหนังสือเรียน ก็ไม่ได้ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระของวัฒนธรรมได้
 จึงทำให้ขาดความสนใจในเรื่องวัฒนธรรม ข้อเสนอแนะต่อมาคือ ควรจัดวิชาวัฒนธรรมไทย
 ให้เป็นวิชาบังคับทั้งในระดับประถมศึกษา การถ่ายทอดวัฒนธรรมเป็นกระบวนการต่อเนื่อง
 ที่ต้องมีการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม
 ที่มีเนื้อหาสาระครอบคลุมชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องใช้เวลา
 นานในการปลูกฝังให้เกิด ทัศนคติ ซาบซึ้ง เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทยตลอดจน
 เกิดความยึดมั่นและนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน การปลูกฝังตั้งแต่เด็กจึงได้ผลดีกว่า
 ทำเมื่อโตแล้ว การที่มีข้อเสนอแนะว่าควรจัดวิชาวัฒนธรรมไทยให้เป็นวิชาบังคับทั้งในระดับ
 ประถมศึกษา พิจารณาจากหลักสูตรประถมศึกษาแล้ว จากโครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษา
 แบ่งเป็นกลุ่มประสบการณ์ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่ม
 สร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานอาชีพ ทางมีเนื้อหาส่งเสริมเรื่องวัฒนธรรมไทย
 อยู่แล้วเช่น กลุ่มทักษะ มีเนื้อหาวิชาภาษาไทย ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ
 การใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องและสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือสื่อสาร แสวงหาความรู้ได้
 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีเนื้อหาเรื่อง ชีวิตในชนชาติไทย ชาวเหตุการณ์และ
 วันสำคัญ ส่งเสริมให้เด็กเข้าใจวิถีการดำเนินชีวิตเป็นวัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนกลุ่ม
 สร้างเสริม ลักษณะนิสัย หมวควิชากิจกรมสร้างนิสัย มีเนื้อหาเรื่องการพัฒนาทางสังคม
 การพัฒนาทางจริยธรรม และประเพณี นับว่าหลักสูตรศึกษากำหนดเนื้อหาให้ส่งเสริม
 เรื่องวัฒนธรรมดีแล้ว ความสำคัญขึ้นกับครูผู้นำหลักสูตรไปใช้ว่าต้องมีความรู้ความเข้าใจ
 เรื่องวัฒนธรรมและเข้าใจจุดหมายของหลักสูตรที่ให้จักการศึกษาเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม
 และสามารถจักกิจกรรมประกอบการ เรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีทัศนคติที่ดี
 ต่อวัฒนธรรมไทยได้ การจักการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับ
 มัธยมศึกษาตอนต้น กับบรรลุผลสำเร็จสอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ

4.2 ปัญหาการเรียนการสอน

ขอเสนอแนะว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจถึงคุณค่า วัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริง ควรจัดกิจกรรมประกอบการเรียนเรื่องวัฒนธรรมไทยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เป็นการแก้ปัญหา การจักชายนิเทศ ควรสอนเนื้อหาเรื่อง วัฒนธรรมไทยสอดแทรกในการสอนรายวิชา และครูควรใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธี ทำให้การสอนเรื่องวัฒนธรรมน่าสนใจเป็นวิธีสอนแบบสาธิต แบบอภิปราย แบบแก้ปัญหา ความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนในเรื่องวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญทำให้ครูสามารถและเข้าใจ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมเป็นลักษณะสังคม ศาสตร์ การสอนหรืออบรมจึงต้องเปิดโอกาสให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อการรู้จักเลือกสรรวัฒนธรรมที่ถึงงามไปปฏิบัติ การสอนของครูอาจเป็นการสอนโดยตรงในห้องเรียนหรือ เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องเวลา ครูอาจสอนโดยการสอดแทรกในการสอนรายวิชาต่าง ๆ หรือใช้วิธีการสอนหลาย ๆ แบบ เพื่อสร้างความสนใจ และเข้าใจในวัฒนธรรมไทยมากขึ้น

เช่นการสอนแบบสาธิตจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง การสอนแบบ อภิปรายทำให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกิดความคิดวิพากษ์วิจารณ์ เข้าใจในลักษณะของวัฒนธรรมตลอดจนการสอนแบบแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนเข้าใจปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขของปัญหาวัฒนธรรม โดยการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง นอกจาก การถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยการสอนแล้ว ครูสามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ ได้ เพื่อเป็นการฝึกฝนสังเกต เปรียบเทียบ วิพากษ์วิจารณ์ และเลือกปฏิบัติจนเกิดความซาบซึ้ง เห็นถึงงาม เกิดความนิยมอย่างแท้จริงเรื่องวัฒนธรรมที่เรียน ข้อเสนอแนะต่อมาคือการขอความร่วมมือจากนักเรียนในการจัดหาอุปกรณ์จัดสภาพห้องเรียนให้สอดคล้องกับการเรียนเรื่อง วัฒนธรรม เช่น หนังสือ รูปภาพ หุ่นจำลอง การจัดนักเรียนเข้าชั้นเรียนไม่ควรแออัดเพื่อ เป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนที่ดี และโรงเรียนควรส่งเสริมให้ห้องสมุดดำเนินการ รวบรวมเอกสารต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร เพื่อค้นคว้าความรู้เรื่องวัฒนธรรมให้พอเพียง

การจัดสภาพชั้นเรียนเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเรื่อง วัฒนธรรม การมีจำนวนนักเรียนมากเกินไป เนื่องจากอัตราการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็ว ย่อมมีผลให้สภาพห้องเรียนแออัด บรรยากาศการเรียนไม่ดี และที่สำคัญครูไม่สามารถเอาใจใส่ ดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง ก่อให้เกิดปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรม ในด้านค่านิยมพื้นฐานเพราะครูไม่สามารถติดตามแก้ไขพฤติกรรมของเด็กที่มีค่านิยมไม่ดีได้

สภาพความแออัดค่านักเรียนพบอยู่ทั่วไปตามโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร
อุปกรณประกอบกรเรียนการสอน เรื่องวัฒนธรรมเป็นสิ่งจำเป็นเพราะช่วยให้นักเรียน
ได้เข้าใจเนื้อหาสาระได้ถูกต้องในเวลาสั้น และเกิดความสนใจกระตือรือร้นที่จะร่วม
กิจกรรม จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช
2521 พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดอุปกรณการสอน เนื่องจากขาดงบประมาณ ครูจึง
สามารถจัดหาอุปกรณได้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ประหยัด โดยให้นักเรียนจัดทำ
มาให้ เช่น หนังสือ รูปภาพ หุ่นจำลอง อุปกรณดังกล่าวจะทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจ
ยิ่งขึ้น นอกจากนี้เพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้า โรงเรียนจึงควรส่งเสริมให้ทองสมุก
ดำเนินการรวบรวมเอกสาร เช่น หนังสือ วารสารต่าง ๆ โดยการติดต่อขอจากหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เป็นต้น

4.3 ปัญหาค่านักเรียนพบข้อเสนอนี้ว่า
โรงเรียนควรชี้แจงให้ครูเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม
ไทย การจัดกิจกรรมนักเรียนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีค่านิยม
ที่งดงามในเรื่องความรับผิดชอบ การพึ่งตนเอง การมีระเบียบวินัย การจัดกิจกรรมเพื่อ
ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย จึงเป็นความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องชี้แจงให้ครูเห็นความสำคัญ
ของการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน ในการส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อให้
การจัดกิจกรรมนักเรียนได้ผลในทางปฏิบัติ ข้อเสนอแนะต่อมาคือ การกำหนดกิจกรรมควร
คำนึงถึงความสนใจและเหมาะสมกับวัยนักเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความ
คิดริเริ่มในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาและส่งผลงานเข้า
ประกวดแข่งขัน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง การจัดกิจกรรม
นักเรียน จะได้รับความร่วมมือจากนักเรียนและบรรดูลดสำเร็จได้จะต้องสอดคล้องกับความ
สนใจของนักเรียน เพราะความสนใจจะทำให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อันเป็นผลจากการลงมือ
ปฏิบัติกิจกรรม ดังนั้น โรงเรียนจึงควรกำหนดประเภทของกิจกรรมและให้นักเรียนเลือก
เข้าร่วมตามความสนใจ ในการดำเนินงานก็ควรฝึกความเป็นประชาธิปไตยให้เด็กโดยให้
ร่วมวางแผน และดำเนินการโดยมีครูเป็นที่ปรึกษา ข้อเสนอแนะอีกประการหนึ่งคือ โรงเรียน
ควรจัดกิจกรรมที่นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ เช่น ส่งเสริมค่านิยมการ
ประหยัดและออมโดยรับฝากเงินออมสิน จัดโครงการรณรงค์รักษาความสะอาด การจัดกิจกรรม
ที่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง จะทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของตนเองในการนำ

ไปใช้ในชีวิตรประจำวัน การจัดโครงการรณรงค์รักษาความสะอาดเป็นโครงการช่วยจัดสภาพแวดล้อมส่งเสริมในเรื่องค่านิยมการมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย ซึ่งเป็นผลจากการที่นักเรียนได้พบเห็นสภาพบริเวณของโรงเรียนมีความสะอาดอยู่เสมอสิ่งเหล่านี้จะซึมซาบเข้าไปในจิตใจเด็ก ทำให้เห็นค่านิยมดังกล่าว ข้อเสนอแนะประการต่อมาคือ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมโดยจัดบุคลากรไปอบรมจัดสรรงบประมาณ ซ่อมอุปกรณ์ปรับปรุงสถานที่และเวลาที่เหมาะสม การส่งครูไปอบรมเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้อาจารย์มีความรู้มาจัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม ผลการศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่าได้แก่ปัญหาการขาดงบประมาณ งบประมาณเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารหลักสูตรบรรลุผลได้ตามเป้าหมาย ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้แก่โรงเรียนตามความจำเป็น โดยทำการสำรวจความต้องการก่อนล่วงหน้าก่อนสิ้นปีงบประมาณให้มากขึ้น จากข้อเสนอแนะให้จัดเวลาที่เหมาะสมเนื่องจากหลักสูตรกำหนดเวลาการจัดกิจกรรมนักเรียนสัปดาห์ละหนึ่งคาบเรียน การจัดกิจกรรมมีจุดมุ่งหมายให้มีการฝึกปฏิบัติกิจกรรมลูกเสือ อนุชาชาติ เนทนารี ผู้ว่าเพื่อประโยชน์มีจุดมุ่งหมายฝึกอบรมให้นักเรียนมีค่านิยม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ค่านิยมการพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ การจัดกิจกรรมจึงเน้นเรื่องการฝึกระเบียบแถว และการอยู่ค่ายพักแรม เวลาที่กำหนดให้หนึ่งคาบคอสักคาบ ก็ไม่เพียงพอต่อการฝึกอบรมอยู่แล้ว หากจะจัดเวลาให้เหมาะสม ก็ต้องคำนึงถึงเวลานอกเหนือที่กำหนดให้ เช่น เวลาหลังเลิกเรียนทั้งนี้เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนการเรียนการสอนวิชาอื่น ซึ่งมีปัญหาเรื่องเวลาไม่พอเช่นกัน จากข้อเสนอแนะที่พบว่าควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทั้งภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน เช่น จัดงานวัฒนธรรมพื้นบ้าน การแข่งขันตอบปัญหา การอ่านทำนองเสนาะและการจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงการประหยัดเป็นสำคัญ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยนอกเหนือจากการจัดภายในโรงเรียนควรมีการร่วมมือระหว่างกลุ่มโรงเรียนทำการจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ทำให้อาจารย์มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมกว้างขวางขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ การจัดกิจกรรมควรจะคำนึงถึงการประหยัดเป็นสำคัญ

4.4 ปัญหาค่านิยมในสังคมพบข้อเสนอแนะว่า

การปลูกฝังค่านิยมที่ดีควรเริ่มที่บ้าน และทำตั้งแต่เด็กระดับประถมศึกษา การถ่ายทอดวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่มีการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง ควรมีการอบรมสั่งสอนตั้งแต่เด็กจึงจะสามารถ

พัฒนาความคิด ที่สนคท ให้อยู่มั่นในวัฒนธรรมไทยได้ การปลูกฝังค่านิยมก็เช่นกันควรเริ่มที่บ้าน โดยผู้ปกครองเป็นผู้อบรมสั่งสอนและโรงเรียนเป็นหัวเสริมปลูกฝังทั้งแก่ระดับประถมศึกษา ถึงสุภาพชนไทยที่ว่า "ไม้อ่อนคักง่าย ไม้แก่คักยาก" จากข้อเสนอแนะพบว่ารัฐควรกำหนดกฎหมายลงโทษอย่างเข้มงวดสำหรับผู้กระทำผิดกฎหมายข้าราชการทุกระดับควรเป็นแบบอย่างที่ดี ในปัจจุบันปัญหาสังคมประการหนึ่งคือ การที่บุคคลประพฤติก้าวเกินได้รับผลดีตอบแทน เช่นคนที่มีความรู้ร่ำรวยจากตลาดคอร์รัปชันกลับได้รับยกย่องในสังคมว่าเป็นคนดีมีเกียรติยศชื่อเสียง ปัญหาจึงกลายเป็นแบบอย่างให้เด็กเกิดความรู้สึกสับสนต่อคำสอนของครูที่ให้ประพฤติกิริยหลักคุณธรรมของศาสนา จึงเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรม จึงจำเป็นที่รัฐควรกำหนดกฎหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำผิดและการเป็นแบบอย่างที่ดีของข้าราชการจะเป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมให้เด็กไม่สับสนในการยึดถือค่านิยมที่ผิด ข้อเสนอแนะอีกประการหนึ่งพบว่า ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้เด็กเข้าใจและรู้จักเลือกปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีอย่างมีเหตุผล หน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดอบรมเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านวัฒนธรรมให้แก่ประชาชนทั่วไป โรงเรียนควรมีกิจกรรมที่แสดงว่าส่งเสริมวัฒนธรรมไทย เช่น การศึกษาปรัชญาชีวิต การยกย่องชมเชย นักเรียนที่มีความประพฤติดี ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดควรจากพ่อแม่ การจะชี้แจงให้เด็กปฏิบัติตามค่านิยมอย่างเดียวย่อมไม่ได้ผลเชิงปฏิบัติ ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กเกิดการศรัทธายอมรับ และปฏิบัติตามค่านิยมที่ครูอบรมสั่งสอน เนื่องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องวัฒนธรรมมีน้อยแห่ง ใดแก่ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ การจัดอบรมจึงมีน้อยครั้งและทำได้ไม่ทั่วถึง เพราะข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ บุคคลากร ดังนั้น การอบรมจึงควรมีเป้าหมายที่ครูเพราะเป็นกำลังสนับสนุนในการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมให้สำเร็จได้ การเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนอาจทำได้โดยขอความร่วมมือจากสื่อมวลชน เป็นการสะดวกและทำได้กว้างขวาง การที่โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูในเรื่องวัฒนธรรม การศึกษาปรัชญาชีวิต การคัดเลือกนักเรียนดีเด่น ยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความประพฤติดี จะช่วยเสริมแรงให้นักเรียนปฏิบัติตามค่านิยมที่พึงประสงค์ได้

4.5 ปัญหาการเป็นแบบอย่างของครู
 พบข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรรักษาวิถีปฏิบัติของครูที่มี
 แบบอย่างที่ไม่ดีเป็นการส่วนตัว และชี้แจงให้เข้าใจถึงผลเสียที่จะเป็นการทำลาย
 วัฒนธรรมไทย ในปัจจุบันพบว่าครูมีแบบอย่างที่ไม่ดีในค่านิยมประพฤติ การใช้คำพูด
 นับว่าเป็นผลเสียต่อการที่เด็กเลียนแบบตาม เพราะเด็กถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เสียหาย
 ก็คือถือเป็นแนวทางปฏิบัติบ้าง ดังนั้นเมื่อพบว่าครูมีแบบอย่างที่ไม่ดี ผู้บริหารจึงควรมี
 บทบาทในการแก้ไข เพื่อให้ครูสำนึกถึงบทบาทหน้าที่ของครูที่ดีในการถ่ายทอดวัฒนธรรม
 ข้อเสนอแนะอีกประการพบว่า สถาบันผลิตครูทุกแห่งควรมีมาตรการเลือกสรรผู้ที่เข้า
 มาเรียนในสถาบันโดยมุ่งเน้นค่านิยมประพฤติความถูกต้องกับวิชาการ หน่วยงานที่รับผิดชอบ
 ควรมีมาตรการส่งเสริมให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดี โดยให้สวัสดิการ คัดเลือกครูดีเด่น
 การบรรจุครูเข้าปฏิบัติราชการเป็นครู ควรมุ่งเน้นเรื่องความประพฤติและควรประชุมครู
 เพื่อกำหนดมาตรการแก้ปัญหาคูที่มีแบบอย่างความประพฤติไม่ดี

ในการคัดเลือกให้ครูที่ดีนั้นควรเริ่มตั้งแต่การ
 คัดเลือกผู้เข้ามาเรียนวิชาชีพครู ต้องเป็นคนมีความประพฤติดี มีความศรัทธาในวิชาชีพ
 เพื่อที่จะได้สำนึกในการทำหน้าที่ของครูให้สมบูรณ์ทั้งในการให้ความรู้อบรมสั่งสอน และ
 ถ่ายทอดวัฒนธรรม สถาบันผลิตครูจึงต้องมีมาตรการคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าว
 ในปัจจุบันได้มีการใช้เกณฑ์การคัดเลือกโดยต้องสอบผ่าน Attitude test นอกจาก
 นั้น การคัดเลือกครูเข้ารับราชการก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกันที่จะต้องเน้นในเรื่องความประพฤติเพื่อ
 ส่งเสริมให้ครูมีกำลังใจในการปฏิบัติ เป็นแบบอย่างแก่เด็กในการยึดมั่นวัฒนธรรมไทย
 ในภาวะเศรษฐกิจที่ก้าวไกล รัฐควรให้ความช่วยเหลือโดยให้สวัสดิการเพื่อให้ครูมีภาวะค่า
 ครองชีพที่ดีขึ้น นอกจากนี้การประชุมร่วมกันกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาคูที่มีแบบอย่าง
 ไม่ดี เน้นวิธีการที่จะให้ครูมีสำนึกมากขึ้นในการรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครูให้ดีขึ้น
 เพราะมาตรการที่กำหนดเป็นความเห็นของคนส่วนรวมที่ร่วมกันทำขึ้น ครูจะเกิดความ
 รับผิดชอบจะไม่ทำสิ่งที่ขัดกับมาตรการดังกล่าว

4.6 ปัญหาคุณค่าอันอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเรื่อง
 วัฒนธรรมตะวันตก พบข้อเสนอแนะว่าครูและนักปกครองควรฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้ความคิด
 ของตนเองในการตัดสินใจ เลือกปฏิบัติแก่วัฒนธรรมที่ดี และไม่หลงไปกับวัฒนธรรมที่ไม่ดี
 ในปัจจุบันวัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลเข้ามาอย่างรวดเร็วและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง
 วัฒนธรรม คนในสังคมยึดถือค่านิยมที่ผิดๆ เช่น ค่านิยมในอำนาจการยกย่องคนมี
 ฐานะร่ำรวย ค่านิยมความฟุ่มเฟือย หรูหรา ทำให้เกิดเห็นแบบอย่างความประพฤติตาม
 ค่านิยมที่ไม่ดี เนื่องจากเด็กขาดประสบการณ์ในการรู้จักเลือกสรรวัฒนธรรมที่ดีงามของ
 สังคมมาปฏิบัติตาม ข้อเสนอแนะอีกประการคือ รัฐควรกำหนดกฎเกณฑ์อย่างเข้มงวด
 ในการควบคุม ลงโทษ และลดจำนวนสถานเริงรมย์ที่เป็นแหล่งยั่วยั่วยุวให้หลงไหล
 วัฒนธรรมตะวันตก เช่น คินโกล์เชค ลานสเกท ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนควรมี
 บทบาทในการประชาสัมพันธ์ผลดี ผลเสียของวัฒนธรรมตะวันตก หน่วยงานของรัฐควรร่วมมือกัน
 เผยแพร่วัฒนธรรมไทยโดยทางสื่อมวลชนต่างๆ และรัฐควรควบคุมการนำสินค้า
 ฟุ่มเฟือยเข้าประเทศอย่างรัดกุม ผลจากการเผยแพร่วัฒนธรรมตะวันตก มีอิทธิพลทำให้
 ยุวรุ่นตกเป็นเหยื่อของกลุ่มพ่อค่านักธุรกิจเอกชนที่ถือโอกาสสร้างสถานเริงรมย์ เช่น
 คินโกล์เชค ลานสเกท ยั่วยุวให้กลุ่มยุวรุ่นเข้าไปมั่วสุมและมีพฤติกรรมที่ก่อเกิดปัญหาต่อสังคม
 จึงเป็นความจำเป็นที่รัฐต้องกำหนดกฎหมายเข้มงวดในการควบคุม ลงโทษ หากพบว่า
 สถานเริงรมย์ใดฝ่าฝืนกฎหมาย เช่น การอนุญาตให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปี เข้าไป
 อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน กล่าวคือ
 ทำให้เกิดฝ่าฝืนระเบียบวินัยของโรงเรียน เช่น หนีโรงเรียนเพื่อไปมั่วสุมในสถานเริงรมย์
 หรือ ชวนกันดื่มสุรา เล่นการพนัน สูบบุหรี่ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนจึงควรมี
 บทบาท ประชาสัมพันธ์ผลดี ผลเสียของวัฒนธรรมตะวันตกให้นักเรียนเข้าใจ เนื่องจาก
 สื่อมวลชนเน้นสิ่งแวดล้อมที่เผยแพร่วัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งมีอิทธิพลต่อการปลุกฝังค่านิยม
 ที่ผิด ๆ เช่น ค่านิยมความหรูหรา ฟุ่มเฟือย ดังนั้นหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม
 จึงควรผลิตเอกสารวัฒนธรรมไทยและเผยแพร่โดยทางสื่อมวลชนเพื่อเป็นการปลุกฝัง
 ค่านิยมที่ถูกต้อง อีกทั้งควบคุมการนำสินค้าฟุ่มเฟือยเข้าประเทศ เพื่อเป็นการขจัดค่านิยม
 การหรูหรา ฟุ่มเฟือยให้น้อยลง

4.7 ปัญหาค่านิยมที่ผิดของสิ่งแวกล้อมเรื่อง
 สื่อมวลชน พบข้อเสนอแนะว่าควรมีการสอดแทรกวัฒนธรรมในรายการต่าง ๆ เช่น
 ข่าว ละคร และภาพยนตร์ การที่สื่อมวลชนตกเป็นเครื่องมือของต่างชาติในการเผยแพร่
 ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์
 ของชาติ จึงควรผลิตสารวัฒนธรรมไทย เผยแพร่ให้สื่อมวลชนเสนอ โดยสอดแทรกใน
 รายการต่าง ๆ ข้อเสนอแนะประการต่อมาคือ รัฐควรมีมาตรการควบคุมและลงโทษ
 อย่างจริงจังแก่สื่อมวลชนที่เผยแพร่รายการ หรือใช้ภาษาที่ทำลายวัฒนธรรมไทย สื่อ
 มวลชนควรคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยร่วมมือกันเผยแพร่
 และต่อต้านวัฒนธรรมตะวันตก การที่สื่อมวลชนเป็นธุรกิจเอกชนที่ตองคินรหาเงินเพื่อ
 เลี้ยงตนเองให้อยู่รอด จึงเสนอรายการที่คิดว่าจะทำให้ธุรกิจของตนเป็นที่นิยม แต่
 อย่างใดก็ตามสื่อมวลชนก็ควรตระหนักถึงความสำคัญ ของสถาบันในการช่วยพัฒนาสังคม
 จึงควรให้ความร่วมมือเผยแพร่รายการที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์สังคมและต่อต้าน
 วัฒนธรรมตะวันตกให้มาก เพื่อป้องกันการเผยแพร่สิ่งที่ทำลายวัฒนธรรม ผู้วิจัยเห็นด้วย
 กับการที่รัฐควรถ้าหนดมาตรการควบคุมลงโทษอย่างจริงจัง แก่สื่อมวลชนที่เผยแพร่รายการ
 หรือใช้ภาษาที่ทำลายวัฒนธรรมเห็นได้จากสื่อมวลชนบางประเภท เช่น หนังสือพิมพ์
 โทรทัศน์ ละครโฆษณาสินค้าไม่จำเป็นในชีวิตประจำวัน แล้วยังใช้ภาษาสะแลงในการ
 โฆษณา มีผลต่อการสร้างค่านิยมฟุ่มเฟือย และทำลายวัฒนธรรมค่านิยมภาษาไทย ข้อเสนอ
 แนะประการสุดท้ายคือ ผู้ปกครองควรให้คำแนะนำบุตรหลานให้รู้จักเลือกปฏิบัติสิ่งที่เป็น
 วัฒนธรรมอันดีงาม ซึ่งได้รับจากสื่อมวลชน ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่ควรมีบทบาท
 ในการปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม และการยึดมั่นในวัฒนธรรมไทย เมื่อสื่อมวลชนเป็นสิ่ง
 แวกล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่วัฒนธรรมตะวันตก ผู้ปกครองควรให้การดูแลใกล้ชิด
 และชี้แนะให้บุตรหลานรู้จักเลือกสรรวัฒนธรรมที่ดีงามมาปฏิบัติตาม

4.8 ปัญหาค่านิยมที่ผิดของสิ่งแวกล้อมเรื่อง
 ผู้ปกครอง พบข้อเสนอแนะว่าการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยควรเริ่มที่บ้าน โดยผู้ปกครองต้อง
 เป็นผู้อบรมสั่งสอนให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และเป็นแบบอย่างที่ดี
 ตลอดจนให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ลูกอย่างพอเพียง แต่ไม่ควรตามใจลูกเพราะจะทำให้

ลุคมีค่านิยมที่ผิดๆ เช่น การใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย ครอบครัวเป็นสถาบันที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด คังนั้นผู้ปกครองจึงควรมีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอน ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีในการยึดมั่น ปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย และค่านิยมที่ดั้งเดิม อิทธิพลจากค่านิยมในสังคมเรื่องการฟุ่มเฟือย อาจทำให้เด็กเข้าใจผิดคิดว่าเป็นค่านิยมที่ถูกต้อง ผู้ปกครองควรอบรมชี้แจงให้เข้าใจว่าค่านิยมดังกล่าว เป็นอุปสรรคต่อการสร้างฐานะครอบครัวให้มั่นคงได้ ข้อเสนอแนะประการต่อมาคือ สมาคมครู-ผู้ปกครองควรมีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย เช่น เป็นผู้มอบรางวัลนักเรียนที่มีความประพฤติดี โรงเรียนควรจัดประชุมผู้ปกครองและแจ้งนโยบายโรงเรียนเรื่องการส่งเสริมวัฒนธรรม พร้อมทั้งขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อให้ได้ผลต่อการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรม โรงเรียนควรขอความร่วมมือจากผู้ปกครองขี้นกำลังสำคัญในการแก้ไข เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมที่ขัดต่อวัฒนธรรม การเชิญผู้ปกครองมาร่วมประชุมพร้อมทั้งชี้แจงนโยบาย และขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการส่งเสริมวัฒนธรรม ทำให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจในนโยบายของโรงเรียน และยินดีให้ความร่วมมือมากขึ้น

ในปัจจุบันสมาคมครู-ผู้ปกครองเป็นกำลังสำคัญช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยการจัดหาทุนช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน ตลอดจนหาทุนเพื่อพัฒนาโรงเรียนในการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรม สมาคมครู-ผู้ปกครองจึงควรเข้ามามีบทบาทสนับสนุนค้ำจุนเช่นกัน ข้อเสนอแนะอีกประการหนึ่งคือ ฝ่ายแนะแนวของโรงเรียนควรมีบทบาทในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองถึงวิธีการเลี้ยงลูกที่ถูกต้อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิมพ์เอกสารเพื่อเผยแพร่ความรู้แก่ผู้ปกครองในการสั่งสอนเรื่องวัฒนธรรมไทย ผู้ปกครองเป็นผู้ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด จึงควรมีบทบาทในการปลูกฝังให้เด็กมีทัศนคติที่ดี และยึดมั่นในวัฒนธรรมไทย ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โรงเรียนจึงควรให้ความร่วมมือโดยให้ฝ่ายแนะแนวของโรงเรียนช่วยเหลือเผยแพร่ความรู้เรื่องการเลี้ยงดูเด็ก เนื่องจากฝ่ายแนะแนวมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องจิตวิทยาของเด็กเป็นอย่างดี นอกจากนี้การที่ผู้ปกครองมีภาระต้องประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว จึงไม่มีเวลาให้การอบรมเลี้ยงดูให้เด็กยึดมั่นในวัฒนธรรมไทย คังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรผลิตเอกสารเผยแพร่ให้ความรู้เพื่อกระตุ้นให้ผู้ปกครอง เห็นความสำคัญในการอบรมสั่งสอนเด็กให้ปฏิบัติตามวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมได้

4.9 ปัญหาคุณค่าอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เรื่อง เพื่อน
 พบขอเสนอแนะว่า ครูและผู้ปกครองควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจผลเสียถึงการคบเพื่อน
 ไม่ดี เพื่อนที่ดีควรช่วยตักเตือนเพื่อนที่หลงผิด กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ
 ค่านิยมของเด็กวัยรุ่น วัยรุ่นเป็นวัยที่แสวงหาปรัชญาชีวิต อุดมการณ์ของชีวิต และความ
 เป็นตัวของตัวเอง เขาจะเลียนแบบเพื่อนที่เขาศรัทธา ยกย่องและรักมากที่สุด ดังนั้น
 การที่เด็กอาจได้รับอิทธิพลจากความคิดของเพื่อน และประพฤติกินตามเพื่อน หากเด็กได้
 รับค่านิยมที่ถูกต้องก็จะก่อให้เกิดสติปัญญา ถ้าได้รับค่านิยมที่ผิด นอกจากจะก่อให้เกิด
 อันตรายต่อตนเองแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมอีกด้วย
 ครูจึงต้องชี้แจงให้เด็กเข้าใจถึงอิทธิพลของเพื่อนดังกล่าว และใช้กลุ่มเพื่อนชักจูงเพื่อน
 ที่หลงผิดให้กลับตัว ขอเสนอแนะอีกประการหนึ่งคือ ครูควรชี้แจงให้นักเรียนเห็นคุณค่า
 ของการอนุรักษ์วัฒนธรรมในเรื่องนี้ ควรควรทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตาม
 วัฒนธรรมไทยด้วย เพื่อสร้างศรัทธาให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดี เห็นคุณค่าในการนำไปปฏิบัติ
 จริง ขอเสนอแนะประการต่อมาคือ โรงเรียนควรกำหนดกฎเกณฑ์การลงโทษแก่ผู้กระทำ
 ผิดระเบียบโรงเรียนอย่างเข้มงวด ควรสร้างสภาพแวดล้อมให้นักเรียนเกิดความรักและ
 ภูมิใจในสถาบัน เช่น จัดสถานที่โรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น มีที่พักผ่อนหย่อนใจและออก
 กำลังกาย การสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการจัดกา
 รศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยให้ได้ผลดียิ่งขึ้น การกำหนดกฎระเบียบ
 ข้อบังคับ การรักษาความสะอาดภายในโรงเรียน เป็นการปลูกฝังให้เด็กมีค่านิยม การ
 มีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมายและภาคภูมิใจในสถาบัน จะส่งผลคือเด็กจะไม่
 ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จะทำให้ชื่อเสียงโรงเรียนเสียหาย ขอเสนอแนะอีกประการหนึ่ง
 คือควรมีการพบปะเพื่อปรึกษาหารือแก้ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียน ระหว่างครูและ
 ผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ในปัจจุบันจากภาวะทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้ผู้ปกครอง
 ยุ่งยากกับการประกอบอาชีพ ทำให้ไม่มีโอกาสถ่ายทอดค่านิยมที่ไม่ดีจากวัฒนธรรมตะวันตก
 และนำไปประพฤติกปฏิบัติในสิ่งที่เสียหายก่อให้เกิดปัญหาสังคมคึกคักตามมา เมื่อผู้ปกครอง
 ไม่มีเวลาจึงมักโยนภาระให้โรงเรียนเป็นผู้แก้ปัญหาพฤติกรรมเด็กตามลำพัง การที่

ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือการแก้ปัญหาจึงไม่ได้ผล เพราะไม่มีการแก้ปัญหาอย่างจริงจังตั้งแต่เด็ก เริ่มต้นทำผิดเพียงเล็กน้อย ในที่สุดเด็กก็ถูกลงโทษและถูกล้อออก เนื่องจากมีพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนระเบียบของโรงเรียน เช่น เล่นการพนัน สูบยาเสพติด ลักขโมย โรงเรียนจึงควรขอความร่วมมือโดยเชิญมาประชุมภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อกระตุ้นให้ผู้ปกครองเกิดความสำนึกในการทำหน้าที่ผู้ปกครองให้สมบูรณ์ ข้อเสนอแนะประการสุดท้ายคือ การจักนักเรียนเข้าชั้น ควรคละระหว่างนักเรียนที่เรียนดีและเรียนอ่อน และควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อฝึกให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการคละนักเรียนที่เรียนดีและเรียนอ่อน จะเป็นประโยชน์ เพราะนักเรียนเรียนดีมักมีความประพฤติดีชักจูงให้เพื่อนประพฤติตาม การส่งเสริมให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์จะเป็นการขัดขวางให้นักเรียนรู้จักเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์จะทำให้เด็กไม่มีเวลาอยู่กับสื่อมวลชนซึ่งมีอิทธิพลในการเผยแพร่วัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งก่อให้เกิดค่านิยมที่ผิด ๆ ได้

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แนวคิดซึ่งจะเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการศึกษา อบรมเยาวชน และเป็นกระทรวงที่มีหน่วยงานที่หน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยตรง ได้แก่ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรมศิลปากร เป็นต้น กระทรวงศึกษาธิการจึงควรดำเนินการดังนี้

1.1 ควรมีการติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในโรงเรียน ด้วยการวางแผนการติดตามผลอย่างมีระบบและทำอย่างสม่ำเสมอและจริงจังให้มากขึ้น พร้อมทั้งให้รายงานผลการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมให้ได้ผลมากขึ้น

1.2 ควรมีโครงการฝึกอบรมครูในสถานศึกษาต่าง ๆ โดยจัดเป็นหลักสูตรระยะสั้น นอกเหนือจากที่ทำได้แล้วโดยมีจุดมุ่งหมายให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรม ตลอดจนวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่ถูกต้องมากขึ้น

1.3 ส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของท่าการวิจัยเรื่องสาระสำคัญของวัฒนธรรมให้กว้างขวางขึ้นโดยเฉพาะวัฒนธรรมเรื่องที่สำคัญมัธยมศึกษาตอนต้นกำหนดให้เรียน พร้อมทั้งทำสื่อการสอนและนำออกเผยแพร่ตามโรงเรียนต่าง ๆ ให้ทั่วถึง

1.4 ส่งเสริมการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรเรื่อง วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้มากขึ้น เพื่อจะได้นำออกเผยแพร่ตามโรงเรียนต่าง ๆ ใ้ได้อย่างทั่วถึง ครูจะได้มีเอกสารเป็นแนวทางการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

1.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ควรเผยแพร่สารเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ผลิตขึ้นโดยทางสื่อมวลชนให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้รับความรู้เรื่องวัฒนธรรมกว้างขวางขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในสถานศึกษาที่จะมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารดังนี้

2.1 ให้การสนับสนุนค่านงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยให้มากขึ้น

2.2 ส่งเสริมให้ครูไปศึกษาอบรมเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรม ตลอดจนจัดแหล่งค้นคว้าเรื่องวัฒนธรรม โดยการจัดตั้งหอวัฒนธรรมขึ้นในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้ครูค้นคว้าความรู้เรื่องวัฒนธรรมให้กว้างขวางขึ้น เพื่อนำไปจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมวัฒนธรรมให้ค่อยดียิ่งขึ้น การเรียนการสอนเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมให้น่าสนใจและใคผลดียิ่งขึ้น

2.4 ส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งวิชาการในชุมชนเข้ามาช่วยในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น เช่น การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นวิทยากร

3. ข้อเสนอแนะสำหรับครู

ในการอนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรม ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา ดังนั้นครูจึงควรปฏิบัติดังนี้

3.1 ครูทุกคนต้องถือเป็นหน้าที่อบรมสั่งสอนเพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมแก่นักเรียนทุกครั้งที่มีโอกาส

3.2 ครูควรให้ความร่วมมือในการประพฤติปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนให้มากขึ้น

3.3 ครูควรศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมเพื่อจะได้นำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมวัฒนธรรมให้ค่อยดียิ่งขึ้น เช่น เทคนิควิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

3.4 ครูควรติดต่อกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอเพื่อประโยชน์ในการร่วมมือดูแล สอดส่องความประพฤติของนักเรียนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย

3.5 ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ฝึกให้เด็กมีวิจารณญาณ สามารถตัดสินใจกระทำในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล เช่น กิจกรรมการจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับวัฒนธรรม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและทำรายงาน และการส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านหนังสือ กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ฝึกให้นักเรียนมีวิจารณญาณในการเลือกสรรวัฒนธรรมที่ถูกต้องมาปฏิบัติ ยังส่งเสริมให้เป็นคนมีค่านิยมทั้งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและมีคุณธรรมด้วย

4. ข้อเสนอแนะสำหรับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ดังนั้น บิดามารดา

หรือผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยโดยให้ความร่วมมือในการปฏิบัติดังนี้

- 4.1 ให้ความเวลาในการอบรมสั่งสอนคุณแลบุทรหลานอย่างใกล้ชิดเสมอ
- 4.2 เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลานมากขึ้น
- 4.3 ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการสอคล้องคุณแลอบรมบุตรหลานอย่างจริงจังและให้สอคล้องกับนโยบายของโรงเรียน และร่วมปรึกษาหารือกับโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอในการแก้ปัญหาพฤติกรรม เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้ทันเหตุการณ์
- 4.4 ส่งเสริมให้บุตรหลานได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่จัดโดยโรงเรียนหรือชุมชน เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย

5. ข้อเสนอแนะสำหรับสื่อมวลชน

ในปัจจุบันสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ ค่านิยมต่าง ๆ ของเด็ก สื่อมวลชนจึงควรมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยให้ไคผลมากยิ่งขึ้นโดยปฏิบัติดังนี้

- 5.1 สื่อมวลชน ควรให้ความร่วมมือกับรัฐในการเสนอสิ่งที่จะช่วยสร้างสรรค์วัฒนธรรมของสังคมให้มากขึ้น โดยไม่มุ่งผลประโยชน์ทางการค้าเงินเกินไป
- 5.2 สื่อมวลชนควรตระหนักถึงความสำคัญในการทำหน้าที่เสนอสิ่งที่เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีงามแก่เด็ก
- 5.3 สมาคมสื่อมวลชน ควรมีบทบาทสำคัญในการจัดอบรมความรู้เรื่องวัฒนธรรมแก่สื่อมวลชนให้มากขึ้นโดยมีการกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ และมาตรการป้องกันผลกระทบของสื่อมวลชนบางประเภทที่เป็นการทำลายวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ

6. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

- 6.1 ควรศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับอื่น เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมเรื่องวัฒนธรรมให้ไคผลยิ่งขึ้น
- 6.2 ควรศึกษาบทบาทและความคาดหวังของครูในการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ไคข้อมูลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6.3 ควรศึกษา บทบาทของสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ที่มีต่อการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

6.4 ควรศึกษาวัฒนธรรมในสาขาอื่น เช่น สาขาศิลปะ สาขากาชากรช่างฝีมือ สาขาคหกรรมศิลป์ และ สาขากีฬาและนันทนาการ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยได้สมบูรณ์ครบทุกด้าน

